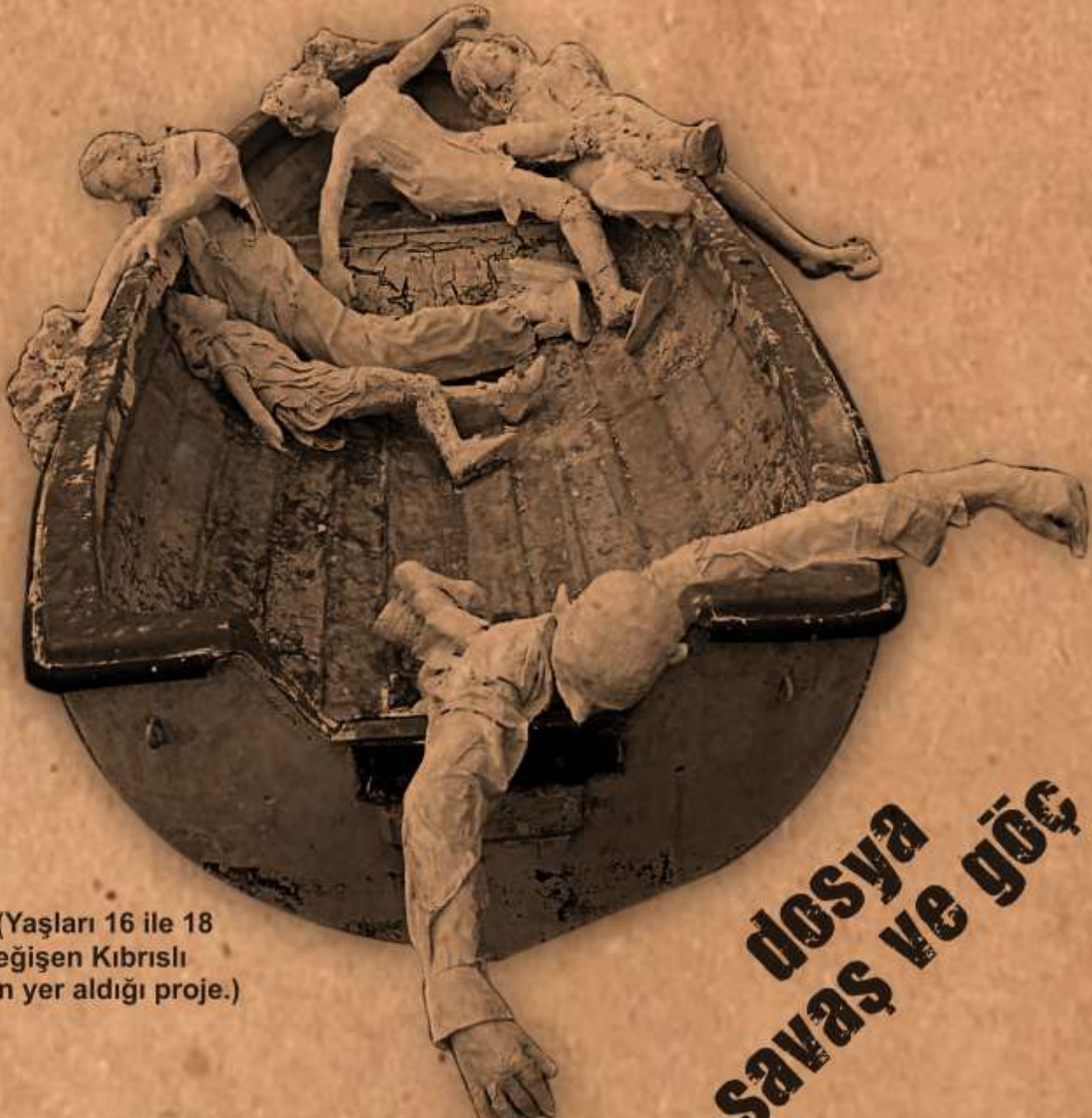

ÖNSÖZ

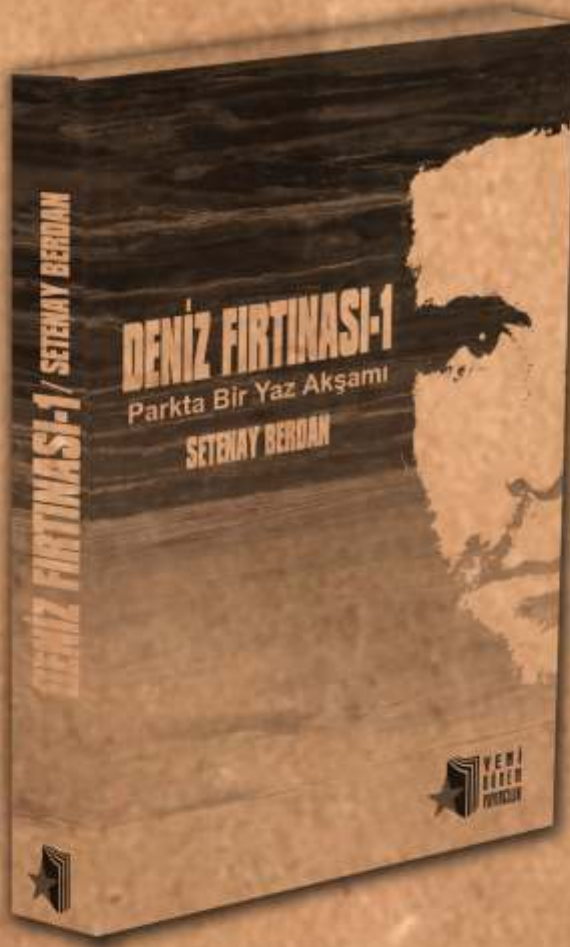
S.32
2016
7 TL

İnsanlığın kurtuluşunu hedefleyen sosyalizm büyük bir eserdir; bu da onun ÖNSÖZ'üdür.

Immigrants (Yaşları 16 ile 18 arasında değişen Kıbrıslı öğrencilerin yer aldığı proje.)

dosya
savaş ve göç

DENİZ FIRTINASI – 1

Parkta Bir Yaz Akşamı

Setenay Berdan

(...)

NURHAKLAR'DA BİR MAĞARA

Çıplak kayalıkların üzerinden baktı vadiye inen yamaçlara şahin. Kanatlarını açtı ama uçmaya yine cesaret edemedi. Kaç gündür, sanki terk etmişti bütün kuşlar koca Nurhakları. Bir de o, daha önce hiç duymadığı sesler... Silah sesleri, durmamacasına takırdayıp duran, bir şeyleri yırtan, delen, koparan, parçalayan o ses. Peşine düşmüş avcılarının saçmalarından kaçarken duyduğu patlamalara hiç benzemeyen o ses...

Keskin gözleriyle uzak ufukları taradı. Yaşam, birkaç günlüğüne ya da belki sonsuza kadar, bunu şimdilik bilmiyordu, Nurhak'ı terk etmişti. Güçten düşmüş olsa bile, kanatlarını çırpıp havalandı, kayalıklardan aşağı süzüldü. Yaşam bir yerlerde akıp gidiyordu mutlaka, ya bir taş kavuğunda, ya bir dere kenarında, ya da bir mağarada. Hiçbir ses, ne kadar korkunç gelirse gelsin kulağa hiçbir cayırıtı, yaşamı sonuna kadar erteleyemezdi. Bir yerde bir nabız, bir yürek atışı, belki şimdilik gizleniyordu ama vardı işte.

Süzüldü kayalardan aşağıya, güneşin kızgın saca dönüştürdüğü taşların sıcaklığını böğründe hissetti. Yere doğru geniş bir kavis çizerek alçaldı. Yeşil çayırın daha şimdiden sararmaya yüz tutmuş renginde aradı yaşamın nabzını... Küçük bir tepenin üzerinde sıska bir ağacın gölgesini yokladı bir hareket görebilmek için. Her tepenin ardındaki vadiye sokuldu, kendi sesinden başka bir yankıya rastlamadan. Cesareti yoktu, biraz ötede, tepenin hemen ardında başlayan köye doğru uzanmaya.

yazının devamı arka kapak içindedir.

iki ayda bir

Baharın, soğuğa direngen duruşuyla merhaba diyoruz sizlere. Güneşin alnından öptüğü tomurcuğun sevinci, dağlardan nehirlere akan suyun telaşıyla geçirdiğimiz dönemin matbaa kokusuyla elinizdeyiz. Yaşamın içinden çıkan sözcüklerimiz, hem yaşadıklarımızın acısını hem de sevincini taşıyacak sizlere. Biz özledik, hem baharı hem de gözlerinizin tümcelerimize dokunmasını.

Küçük Aylan'ı denizin kıyısında öylece gördük... Hepimiz tanıklık Aylan'ın minik ölü bedenine. Mavi'nin kanadığına hepimiz şahit olduk. Aylan gibi onlarca çocuk bedeni kıyıları vurduğu an, savaşın acımasız yanını gördük bir kez daha. İnsanlar sadece sokağında, evinde bombalanırken ölmüyordu, insanlar bombalardan kaçarken de ölüyordu. Ortadoğu'da yıllardır süren savaş binlerce mülteci akınına sebep oldu. O turuncu cankurtaran yeleklere içinde binlerce insan göç yolunda, sermaye için başlayan savaşın, savaşı sermayeye dönüştüren kısmında öylece yok oldular; kimi mavi denizlerde, kimi yabancı olduğu şehirlerin caddelerinde, kimileri daha çocuk yaşta yabancı ellerde...

Her yıl geçmiş katliamların anılarına bir sayı daha eklerken, yeni katliamların eksilmediği anlar yaşıyoruz yine. Doğu'dan Batı'ya sokakların kan içinde kaldığı, çocukların öldürüldüğü, ölü bedenlerin günlerce sokaklarda kaldığı, iktidarın en acımasız tavrını sergilediği zamanlar. Kürdistan'da sokağa çıkma yasağının ayları bulduğu ilçeler, şehirler; evleri yakılıp yıkılan, mahalleleri savaş alanına dönen insanlar. Duvarlarda direnen bir halka çarpıp sersemleyen TC askerlerinin öfke dolu sözleri... İnsanın daha ne kadar onursuzlaşabileceğinin, ama aynı zamanda insanın onuruna nasıl sadık kalabileceğinin sergilendiği bir süreçteyiz. Bu süreç, safların en belirgin olduğu dönem ayrıca. Ya faşizmden yana ya da ezilen halktan...

Yaşadıklarımız yazacaklarımıza, çizeceklerimize gebedir aslında. Önsöz'ün 32. sayısında Göç konusunun acı gerçeğini yansıtan yazılarımız ve şiirlerimiz, Kürdistan'a adadığımız resimlerimiz ve sözlerimiz, hayatımıza dokunacak hikayeler yer alıyor.

Umudun bize yoldaş olduğu zamanların eksik olmadığı, çocukların öldürülmediği, şeker de yiyebildiği anları anlatacağımız yeni sayılarımızda görüşmek umuduyla sevgili okur...

Önsöz Kitap Dizisi
Sayı: 32 / Mayıs-Haziran

kültür / sanat / edebiyat

978-605-66545-0-3

Genel Yayın Yönetmeni

Songül Yücel

Yazı Kurulu

Songül Yücel / Ülkü Şeyda

Fatma Yıldırım / Pınar Turan

Ebru Şahin / Gökçe Şahin / Kemal Oruç

Önsöz'e Ulaşabileceğiniz Adresler
İstanbul:

Taksim Ayışığı Ekin Sanat Derneği.

Süslü Saksı Sokak No: 22 / Kat:2 /Beyoğlu

İzmir:

Ayışığı Ekin Sanat Derneği. Kemeraltı Mah.
848. Sk Beyler İşhanı: No: 72 K2 D: 205 Konak

Ankara:

Mithatpaşa Cad. 34/20 Kızılay
0507 167 21 18

Adana:

Çınarlı Mah. Atatürk Cad. 61012 Sk.
Pedük Apt. Kat: 1 No. 2 / Seyhan

Antep:

Çukur Mah. Mehmet Uygun Cad. Kurtuluş
Sk. Tankut İşhanı. K3 No: 203 Şahinbey

Antakya:

Kurtuluş Cad. Gazi Muharipleri Derneği Sk.
No: 50/4 (Barbara'nın evi karşısı)

Taksim: Mephisto / Pandora

Kadıköy: Seyhan / İmge Kitapevi / Mephisto

Ankara: İmge Kitapevi / İlhan İlhan

Bursa: Ezgi Kitapevleri /

Diyarbakır: Aram Kitapevi

Mardin: Leylan Cafe Kitap

Genel Dağıtım: Emek Dağıtım

Baskı: Şubat 2016

Yön Basım Yayın: Davutpaşa Cad.
Güven Sanayi Sitesi B Blok 1. Kat No: 366
Topkapı - Zeytinburnu - İstanbul

www.ekinsanat.org

onsozdergisi@gmail.com

Yeni Dönem Yayıncılık Basın Dağıtım
Eğitim Hizmetleri Tanıtım Org.Tic.Ltd. Şti.
Adres: Sofular Mah. Sofular Cad. No: 8/3
Fatih - İSTANBUL / Tel-Fax: 0 (212) 533 32 57

İÇİNDEKİLER

>>05-14

Sıla Erciyes

Dünyanın Çatısına Yolculuk

>>15-18

İşçi Sınıfı Burjuvaziye Yargılıyor...

>>19-21

Temade Çınar

Sevgili Güzeltepe

>>22-23

Rohat Emekçi

Maraş İzlenimleri

>>24-28

Ayaklanmanın Gezi Hali

>>29-30

İllegal Banksy Sergisi İstanbul'da

>>31-35

Zeynep Türkmen

Küreselleşme Çerçevesinde

Prosumer

>>38-42

Siz Hiç Kovuldunuz Mu?

Temade Çınar

>>43-48

Göç Ve Kadın

Almanya EKA

>>49-51

Fethiye Çetin
Soykırım Ve Kadın

>>52-54

Leyla Ferman
Savaş, Göç Ve Kadın

>>55-57

Ruşen Avşar
Bir Tuhaf Kara Delik

>>58

Avaşın...
Sevgili Suskunluklarıma Çağrıdır!

>>59-61

Gökçe Şahin
Hep Yerliyiz Hep Göçmen,
Buradayız Kardeşim!

>>64

Renas Toprak
Karanfil Hafifliği

>>65-69

Oto-Stop'ta Kadın Olmak

>>70-71

Ebru Şahin
Çuke Zimen (Dil Kuşu)

>>72

Ekinsu
Kürdistan'ın Çocuklarına

>>73-75

Yası Tutulmamış Hiçbir Acı Geçmez

>>76-77

Ekinsu
Kadına Dair Bir Anlatı: Toz Bezi

>>78-79

Kemal Oruç
Gezi'den Rojava'ya Giden
"Yol"Un Hikayesi

>>80-81

TİSEN Kuruluş Kurultayı

>>82

Tan Doğan
Hiçbir Şey Söylenemez Bâzi Şarkılar

>>83-86

Siyabend Fırat Çetin
Savaşın Çocukları Barışın Torunları...

>>87-88

Sinan Kurt
Gülüşlerine Dokunamadığım Çocuklar

>>89-91

Aysel Hoşgit
Zamansız...

>>92

Güneş Helvacı
Son Kurşunu Kendine Saklar Militan

>>93-96

Nisan Şimşek
Uçurum

Şehir

uzakta.

Genç adam

ayakta.

*Akıyor şehirden geçen nehir
genç adamın ayakları dibinden.*

Genç adam

*piposunu çıkarıyor cebinden
aranyor kibriti.*

Bakıyor akar suya

düşünüyor Heraklit'i,

düşünüyor büyük hakîm Heraklit'i genç adam...

Kim bilir belki böyle bir akşam,

böyle bir akşam,

Heraklit alnını

yeşil gözlü zeytinliklerde akan

suya eğdi

ve dedi:

*«— Her şey değişip akmada,
bu hâl beni hayran bırakmada..»*

Heraklit, Heraklit; ne akıştır bu!.

ne akıştır ki bu, dalgalarında

dağlıdır alnı en mukaddes putun

kızgın demir damgasıyla sukutun.

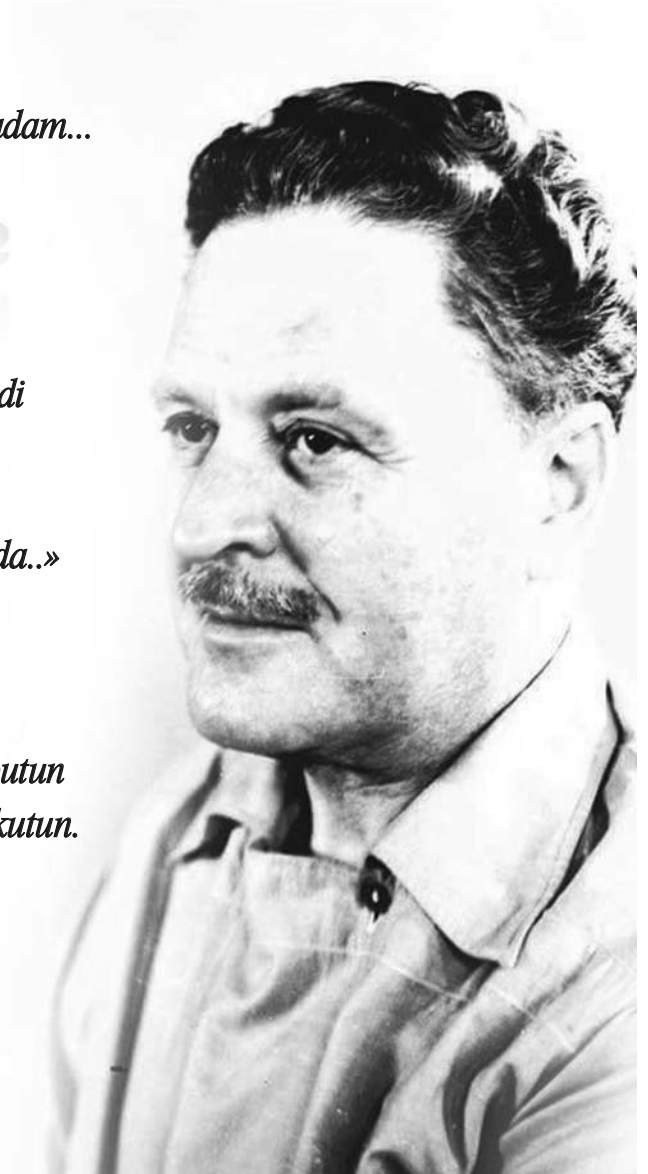
Gebedir her sukut bir yükselişe.

Ne mümkün karşı koymak

bu köpürmüş gelişe..

Heraklit, Heraklit!.

akar suya kabil mi vurmak kilit?

Dünyanın Çatısına Yolculuk

40 ayrı ülkeden binlerce kadınla birlikte olmak nasıl heyecan veriyorsa, konferansın; kültürü, inanışları, doğasıyla çok farklı olan Nepal’de, dünyanın çatısında yapılıyor olması başka bir heyecan kaynağıydı bizim için. Nepal’e yapılacak yolculuğumuzun nedeni; birincisi Venezuela’da yapılan Dünya Kadın Konferansı’nın ikincisine katılmaktı. Emekçi Kadınlar olarak 19-20 Aralık 2016’da İstanbul’da yaptığımız 1. Uluslararası Kadın Konferansı bize dünya kadınlarıyla olan bağlarımızın zayıflığını gösterdi. Dünyanın sokakları biz kadınların sloganlarıyla çınliyorken bu sesin birbirine bu kadar uzak olması kabul edilemezdi. O nedenle başladık kadınlar nerede ne yapıyor diye bakmaya. İşte bu arayış sırasında karşılaştık Dünya Kadın Konferansı organizasyonu. Biz de orda olmalıydık dedik Emekçi Kadınlar olarak. Ortadoğu koordinasyonundan KJA’lı kadınlarla ve Avrupa koordinasyonundan Gourageli kadınlarla iletişime geçtik. Dünya Kadın Konferansının ilkeleri, hedefleri ve amaçları hakkında edindiğimiz bilgiler, bizi, bu konferansı daha yakından tanımak gerektiği düşüncesine itti. Bu düşünce ile hazırlıklarımıza başladık.

Nepal... Dünyanın çatısı... Everestler... Yapacağımız bu yolculuğun ilk akla getirdikleri... Bu yetmez deyip biraz araştırmak istediğinizde karşınıza çıkan bilgiler: Dünyanın en yoksul ülkesi... 30 milyon nüfus... %87’si Hindu, %9 Budist, %3 Müslüman... Yaşanan deprem, yıkılan tapınaklar... Geçmiş İngiliz sömürgesi bugünü Komünistlerin iktidarı... Birkaç cümleyle özetlenen bilgi kırıntıları elimizdeki... En iyisi gitmek, görmek ve yaşamak orada insanlarıyla... Dokunmak kente, insanlarına... Aynı sokaklarda yürümek, aynı yemekleri yemek... Tanımak ve anlamak için belki de en iyisi bu yoldur dedik ve İstanbul’dan kalkan Nepal Katmandu uçağıyla yolculuğun ilk adımını atmış olduk. Almanya’dan İstanbul aktarmalı bu yolculuğa dahil olacak kadınlarla tanıştık. Emekçi Kadınlar adına Almanya’dan katılan arkadaşımızla birlikte biz iki kişiydik. KJA adına katılan bir kişi ve Almanya’dan katılan kadınlarla uçağın yolcularının bir bölümünü Konferans katılımcısı kadınlar oluşturuyordu. Katmandu’ya doğru yapacağımız sekiz saatlik yolculuğumuz işte böyle başladı.

Katmandu havalanına iniş... Vize başvurusu için girilen kuyruk... Yapılan işlemler... Uzun sayılmayacak bir sürede biten kayıtların ardından, güneşli bir Nepal'e merhaba dedik. Ellerindeki çiçekleri boynumuza geçirirken "Nameste" diyerek selamlaşan Nepalli rehberlerimiz... İlerde bizi bekleyen Çiçek Abbas'ın minibüsü tarzında bir araç... Valizlerimiz bu minibüsün üzerine yerleştirilirken, acaba sağından soldan sarkan insanlar olacak mı diye geçen düşünceler... Neyse ki kadınlar olarak sıkışıkta olsak minibüse sığdık.

Havaalanından çıkış... Nepal sokaklarındayız. Konuşmadan izliyoruz etrafı... Bir o yana bir bu yana bakarak ayrıntıları yakalamaya çalışıyoruz. İlk göze çarpan yoğun trafik... İstanbul'dan katılan biri olarak, burda da mı, diyorsunuz üzülenek. En azından şu an için bu trafik etrafı rahat seyretmemizi sağlıyor diyerek teselli oluyorsunuz. Bize göre tersten akan trafik... Araç direksiyonları sağda... İngilizlerden kalan bir iz... Otomobiller kadar yoğun bir şekilde kullanılan motosikletler... Kadın kullanıcılar yoğun bir şekilde göze çarpıyor. Geleneksel kıyafetleri sarilerle rengarenk kadınlar...

Araç bir binanın önünden geçerken karşılaştığımız bir simge, önce Alman bir kadının ardından bizim dikkatimizi çekti. Gamalı haç bulunan bir binanın burada ne işi var diye sormadan edemedik. O anda cevabını bulamadık, Türkiye'ye döndüğümüzde ilk baktığımız şeylerden biri bu gamalı haçın hikayesi oldu. Ve şu gerçekle karşılaştık, meğer dünyanın Hitler faşizmi ile simgeleşmiş gamalı haçı aslında bambaşka bir gerçekliğin simgesiymiş. Bir simgenin nasıl anlamlar değiştireceğini de böylece öğrenmiş olduk. Küçük değişikliklerle Naziler tarafından adı kirletilen

Swastika'dır bizim bir binanın tepesinde gördüğümüz simge. Kendi kültüründen ve toprağından sökülüp alınan, Naziler tarafından kirletilen bir simge. Oysa ki bu simge güneşi, dört ana yönü, dört rüzgarı, şimşegi, Thor'un çekici Mjölner'i, Buda'yı simgeler.

Çin kültüründe ölümsüzlüğün simgesi. Sonsuzluğu ve ölümsüzlüğü simgeleyen dünyanın dört bölgesini betimleyen yazı karakteri "Fang"ın en eski biçimidir Svastika. Hindistan İndüs kültüründe "iyi şans"ın simgesi... Svastika'nın kollarının sağa doğru dönük olması durumunda Buda'nın kalbinin mührünü simgeler. Ezoterik mitolojide dört temel gücü simgeliyor. Kolları sağa dönük olduğunda kötülüğü, sola dönük olduğunda iyiliği...

Alman arkeolog Heinrich Schliemann Truva'da yaptığı kazılarda bu sembolü buluyor. Hint-Avrupalı yani Aryan halkların izi olarak yorumluyor. Sembol bu yolla Avrupa ve Almanya tarafından tanınıyor. Hitler ve Nazi partisi ise Aryan halkını simgelemek için Svastikayı kendine simge olarak seçiyor. Faşizm tarafından kendi gerçekliği dışında adı kirletilen bir simge oluyor. Biz de böylece anlamış oluyoruz Nepal'de birden bire karşımıza çıkan "gamalı haçın" o binanın tepesinde neden bulunduğunu. Kimbilir daha neler öğretecek bu topraklar bize...

Otele ulaştığımızda diller birbirine karıştı, kucaklaşmalar, öpüşmeler gibi... Günaydın... Nameste... Roj baş... Guten Morgen... Good Morning... Birbirimizi tanıımıyorduk ama aynı amaç için biraraya gelmiş olmanın tanışıklığı her tür yakınlıktan daha ileriydi, bunu biliyorduk. Biz coşkun merhabalarla bir-

birimize sarılırken, Nepal'e alınmayan kadınların olduğunu, vize verilmeyenlerin, girişine izin çıkmayanların olduğunu öğrendik. Onlar için bir şey yapmak gerekir diye düşünüldü ve hep birlikte kadınlar olarak İçişleri Bakanlığı önüne gidildi. Kadınların bir an önce Nepal'e alınmalarını, onlar gelmeden konferansın başlamayacağı duyuruldu. Nepal sokaklarında yaptığımız ilk yürüyüş böyle oldu.

Nepal'de Yeni Bir Gün

2. Dünya Kadın Konferansı açılış etkinlikleri startını verdi. Sabahın erken saatlerinde Akademi Salonu'nda kayıtlarını yaptırmak için rengarenk kıyafetleri, güzel gülüşleriyle kadınlar salonu doldurdu. Her dilden merhaba ile kucalaşıyordu kadınlar. Namaste artık ortak merhabamız olmuştu. Öyle özenle hazırlanmıştı ki kadınlar ilk güne... Herkes kendi ülkesinin kadını, onun kültürünü her yönden yansıtabilmek için yarıştıydı sanki. Afrikalı kadınlar doğanın en canlı renklerinden oluşan kıyafetleriyle ordaydı. Kürt kadınlar sarı kırmızı yeşil geleneksel kıyafetleriyle bir o kadar renkliydiler. Nepalli kadınlar ise Sarileriyle renk cümbüşünde en öndeydiler.

Kayıt işleminin ardından açılış yürüyüşü için, bizi bir parkta bekleyen Nepalli kadınlarla buluşmak için toplanma alanına doğru yürüyüşe geçtik. Bu kez pankartlar, flamalar yarıştıydı. Bizde Emekçi Kadınlar olarak "Dünyaya Başkaldırıyoruz" pankartı ile kortejdeki yerimizi aldık. Kıyafetlerimiz değil ama kadınların el emeği ile yaratılmış pankartımız dikkatleri üze-

rine çekti. Nepallilerin meraklı, bir o kadar sevgi dolu bakışları eşlik etti bize yürüyüş boyunca... Bizim gibi ülkelerde olduğu gibi kalkanlı polisler, tomalar, her yana konulmuş bariyerler değil... Parka ulaştığımızda coşku daha da arttı. Şimdi konferansın büyük yürüyüşü için her şey hazır. Belki burada polis kordonları oluşur diye düşündük ama yok hayır burada da yoklardı. Anonslar yalnızca kadınların düzen sağlama anonsları, güvenlik koridoru kadınlardan oluşan zincir... Etrafta gördüğümüz ellerinde kızılıcık sopası gibi sopası olan, kalkansız, gazsız polislerdi kadınlı erkekli. Ve o kadar azdı ki... parmakla sayabilirdiniz. Oysa biz de böyle mi olur. Kitlenin beş katı kalabalıkla saldırıya hazır bekleyen, kalkanları, gazları, tomaları, akrepleri, plastik mermileriyle etrafımızı saran grup... Yürüyüşte diller dillere, sloganlar sloganlara karıştı. Her dilde kadınlar taleplerini haykırdı yürüyüş boyunca. Nepalli kadınlar pankartları yalnız bırakmadı. Ev sahibi olarak misafirlerinin pankartlarının arkasında yürüdü. Birlikte sloganlar atıldı.

Coşkulu yürüyüş Akademi Salonu'na ulaşınca sona erdi. Şimdi sırada Kültürel Açılış Etkinliği vardı. İlk söz ev sahibi Nepalli kadınlara verildi. Nepal kadınlarının ortak örgütü ANWA temsilcisi, "dünyanın lider kadınları hoşgeldiniz" diyerek kadınları selamladı. "Emperyalist sisteme, kadının çifte sömürüsüne karşı birlikte güçlüyüz. Bu güçle kadınlar dünyanın en yüksek dağlarına tırmanıyor" diyerek sözlerine son verdi. Genel organizasyon adına Monika Gartner Engel kürsüye gelerek koordinasyon üyesi delege kadınları tek tek tanıttı. Bağımsız bir kadın örgütü olduklarını, kuralları ve prensipleri demokratik yollarla belirlediklerini sözlerine ekledi. Afrika'dan, Avru-

pa'dan, Asya'dan, Ortadoğu'dan, Kürdistan'dan kadınlar birarada sorunlarını tartışmak, birlikte çözüm yolları bulmak için burada olduklarını, enternasyonal dayanışmanın kadınlar için her zamankinden daha da önemli olduğunu belirtti.

Konuşmaların ardından bu kez şarkılar söylendi her dilden. Özellikle Nepalli grupların dansları ve şarkıları bir harikaydı. Hint filmlerinden kulaklarımızın alışık olduğu, ama doğrusunu söylemek gerekirse yadırgadığımız müziklerin zevkine burada vardık. Onlarla birlikte biz de söyledik, onlarla birlikte biz de dans ettik. Yürüyüşte nasıl sloganlar sloganlara karıştıysa, etkinlikte de şarkılar şarkılara, danslar danslara karıştı.

Nepal'de 2. Gün

Sabahın erken saatlerinde Nepal'in dar sokaklarından yürüyerek Akademi Salonu'na ulaştık. Sokaklar yeni yeni hareketleniyordu. Thamel Meydanı tıpkı bizim gibi kendini yeni bir güne hazırlıyordu. Esnaf kepenklerini yeni açmış, vitrinlerini düzenliyor; bahçesinden toplayıp getirdiği sebze meyveyi satan kadınlar sergilerini açıyor; tozu bir o yana bir bu yana iterek ve daha da etrafı tozularak sokağını temizlemeye çalışıyor bir başkası. Bu arada her adım başında bir heykel, bir tapınak, bir büst karşılıyor bizi. Önünde durmuş dua eden, kendi dini referanslarını yapan Nepalliler. Kırmızı boyalar sürülmüş alınlar... Her bir tapınağın önünde, yanında, sağında solunda oturan yaşlı kadınlar, adamlar... Nameste diyerek geçiyoruz aralarından... Onlar da hiç tereddütsüz selamımızı alıyor ve bize eğilerek Nameste diyorlar.

Akademi salonuna ulaştığımızda Nepal sokaklarında gördüğümüz aynı telaş ve heyecan karşılıdı bizi. Kadınlar büyük bir heyecanla oradan oraya koştu-yordu. Salonlar ayarlanıyor, sandalyeler diziliyor, afiş-

ler asılıyor... Can sıkıcı bazı teknik eksiklikler olsa da kimse oraya takılmıyor, nasıl çözüm bulacaklarını düşünüyor herkes. Çünkü tartışılacak, paylaşılacak görüşler herkes için daha önemliydi. 10 ayrı başlıkta 10 ayrı atölye vardı, ve orada yapılacak tartışmalar herkes için çok önemliydi. Bir eleştiriyi de yapmadan geçmeyelim, teknik olanaklar sınırlıydı evet ama olan olanaklarda eşit bir şekilde paylaşılmamıştı. Gözle görülen bir gerçeklik olarak duruyordu karşımızda.

“Kadının Özgürlük Mücadelesi” başlığıyla oluşturulan 7. Atölyeyi EKA, Ceni ve MLPD ile birlikte organize ettik. Atölyelerin en sıkıntılı yanı zaman meselesi oldu. Konuşmaların kendi anadilinde sunumunun ardından, İngilizce, Almanca, Nepalce olarak üç ayrı dile çevriliyor olması zaman kullanımını açısından en büyük dezavantajımızdı. Konuşmalar mümkün olduğunca kısa yapılmak zorundaydı. Bir süre sonrada atölye foruma dönüştü. Başka türlü katılan onlarca ül-

keden onlarca kadının görüşlerini alma şansı olmayacaktı.

İlk konuşmayı MLPD adına Christine ve Susan yaptı. “Zor bir dönemde böyle konferans yapıyoruz. Birlikte başaracağımıza inanıyoruz” diyerek sözlerine başladı. “Emperyalist kapitalist sistem tarafından dünyanın her yerinde kadınlar eziliyor. Kadının kurtuluşu kapsamlı bir mücadeleyi, toplumsal değişimi gerektiriyor. Her kesimden kadın eziliyor. Bu nedenle bağım-

sız bir kadın hareketine ihtiyaç var. Kadınları gerici-
ğin eline bırakmamak lazım. Neoliberal söylem, başka
alternatif yok, varolan koşulları düzeltmeye bakın,

diyor kadınlara. Bizim bir seçeneğimiz var. Kapita-
lizm neden hep kadınları eziyor, bu onun barbarlığı-
ndan mıdır, yoksa ekonomik bir nedene mi dayanır.
Bizce bunun cevabı ekonomik olduğudur. Kadınlar
dünyanın her yerinde mücadele veriyor. Bizler ortak
noktalarımızı bulmalıyız. Bugüne kadar çok şey ya-
pıldı, kapitalistlere karşı savaşıldı. Buradan sonuçlar
çıkarmalıyız. Kapitalizm düşman, sosyalizm bir alter-
natifse geleceğe yönelik nasıl çalışmalıyız? Eski de-
neyimlerden öğrenmeli, neden olmadığına bir cevap
bulmalıyız. Kadınlar ve erkekler devrimleri birlikte
yaptılar ama sonra kadınlar unutuldu, yoksayıldı.
Bunun nedeni üzerine düşünmek gerekir.”

İkinci sözü Emekçi Kadınlar olarak biz aldık.
EKA hakkında bilgi verdikten sonra, dünyanın bütün
sokakları bizim sloganlarımızla yankılanıyor diyerek
kadınları selamladık. EKA temsilcisi konuşmasına
şöyle giriş yaptı: “Adım Songül. Sizlerin ülkesinde na-
sıldır bilmem ama bizim ülkemizde kız çocukları istenmeyenlerdir. Bir anne erkek çocuk doğurmadıysa
suçludur, kusurludur. O nedenle doğan kız çocukları
sevinçle değil üzüntüyle karşılanır. Sessizlikle karşı-
lanırlar. Bir atasözü vardır, ortalık aniden sessizleşirse
“kız doğdu” denir bizde. Ben dört kız kardeşin üçün-
süyüm. Yani istenmeyenim. İki kızın ardından yeter
artık son olsun, erkek çocuk gelsin artık diyerek adım
Songül konulmuş. Ama maalesef olmamış, ardından
çok güzel bir kız daha gelmiş. O da Gül olmuş. Bugün
Nepalli kadınlar konuşurken bir şey söylediler, Nep-
alli kadınlar olarak, kız çocuk doğurmaktan, kız

çocuk annesi olmaktan gurur duyuyoruz. Ben de bu dü-
zeyeye gelmiş Nepalli kadınlarla gurur duyuyorum.”

Giriş konuşmasının ardından, 19-20 Aralık tarih-
lerinde İstanbul'da yapılan konferans sonuçlarını,
amaç ve ilkelerimizi paylaşmak istediğimizi söyledik.
Kadının tarihinin tek yanlı ele alındığı, yalnızca ezil-
mişliği üzerine durulduğu ama mücadelesinin görül-
mediğine dikkat çektik. Biz kadınların ezilmesi, baskı
görmesi, aşağılanması birbirini izleyen sınıflı toplum-
ların tümünde devam etti. Hala da devam ediyor. Ama
tüm bu saldırılara sessiz kalmadık. Konulan çitlere, sı-
nırlamalara, geleneklere, kurallara boyun eğmedik.
Baskı ve sömürü toplumuna karşı, ataerkil sisteme
karşı, yaşamın her alanında etkin mücadele yürütüyo-
ruz. O yüzden öldürülüyoruz, katlediliyoruz, tecavüz
ediliyoruz, aşağılanıyoruz, yok sayılıyor. Ama biz
varız. Dünyanın sokakları bizim sloganlarımızla çın-
lıyor.” Bu sesin daha güçlü çıkması için kadın akade-
milerinin açılması ve kadın isyan komitelerinde
kadınların örgütlenmesinin zorunluluğuna vurgu yap-
tık.

Ceni adına katılan arkadaş “Kadının kurtuluşu bir
çok sorunun çözümüdür. Kürt kadını onlarca yıldır ör-
gütlü bir mücadele veriyor. Özgürlüğü, eşitliği ve söz
sahibi olmak için, Rojava ve Şengal'de Kürt kadınları
savaşın en önünde yer aldı. Kürt kadını örgütlenmede
değişik yol ve yöntemler aradı. Rojava örneği bir kez
daha başka seçeneklerimizin olduğunu gösterdi.”

Konuşmaların ardından yapılan tartışmalar ve-
rimli bir şekilde geçti. Katılımcıları üzen tek şey vardı;
biz 7. atölye olarak bu çalışmayı yaparken aynı anda

9 ayrı salonda tıpkı bizimki gibi verimli tartışmaların olduğunu bilip, onları dinleyememek, onlarla tartışmamaktı. Eğer daha fazla emekçi kadınla konferansa katılabilsaydık, her atölye de bir EKA'lı olabilseydi, bu eksikliği bu kadar hissetmeyecektik sanırım. Artık bir sonraki konferanslara diyelim...

Ayrı ayrı atölyelerde gün boyu sürdürülen çalışmaların ardından kadınlar, akşam kültürel etkinlikte biraraya geldi. Konferans kültür gecelerini şöyle organize etmişti; her günün akşamı bir kıta kültürel etkinliği organize etmekle görevlendirilmişti. Biz bunu orda öğrendik. O yüzden de herhangi bir hazırlığımız yoktu. Ortadoğu koordinasyonunda yer aldığımız için Türkiye olarak sıra bize geldiğinde doğrusu ne yapacağımızı bilmiyorduk. İşin kötüsü bundan haberi olan Ortadoğu koordinasyonu da hazırlıksızdı. Neyse ki bugün kültürel etkinlik Asyalı Kadınlara aitti. Nepalli dansçı kadınlar ve erkekler harika gösterilerle kadınları büyülediler. Nepalli tiyatro grubu bir gerilla kadının işkenceye karşı koyuşunu dans tiyatrosu ile sundu. Sahneden yükselen müziğe eşlik ettik, dansçılarla bizler de dans ettik. Ortak dili bulmuştuk. Sanatın evrensel dili biz kadınları birbirine daha da yakınlaştırdı...

Salondan dışarı çıktığımızda Nepal'in tozlu sokaklarını temizlemek için güzel bir yağmur yağıyordu.

Nepal'de 3. Gün

Güneşli güzel bir Nepal sabahına uyandık. Artık siyah çay özlemi iyice arttı. Yine sallama çayla yapılacak kahvaltı tat vermiyordu. Neyse ki sütle yapılan Nepal çayı da fena sayılmazdı. Çay diye değil de sütlü kahve niyetine içtik nepal çayını. Kahvaltının ardından

dan Akademi salonuna doğru tozlu Nepal sokaklarını adımlayarak kaldığımız yerden atölyeye devam etmek için yürüyüşe geçtik. Güneşli Nepal sokaklarını adımlarken bize yine Nameste selamlamaları eşlik ediyordu..

7. atölyenin bugünkü konukları Hindistan, Nepal, Mısır, Rusya ve Peru'lu kadınlardı. İlk sözü Hindistan'dan Camista aldı. "Bizce kadının sorununun çözümünde iki önemli nokta var. Ataerkil sistem ve özel mülkiyetin yok edilmesi. Kadının kurtuluş mücadelesi sosyalizmden önce de vardı. Mary Wonecksek 18. yüzyılda kadın hakları ile ilgili yazmıştır. Fransız devriminde eşitlik, özgürlük, kardeşlik sloganları sadece erkekleri düşünerek yola çıktılar. Olympe de Gouges giyotine gönderildi. Çünkü kadınlar için eşitlik istiyordu. Bu örnekler var ama kadın sorunu bilimsel olarak ilk kez Marks ve Engels tarafından ele alındı. Kadının köleliği çok eski bir olgu. Kapitalizmden önce de vardı, kapitalizmde sadece şekli değişti. Ekim devrimi, Avrupa devrimleri, Küba ve Vietnam devrimleri ile kadınlara çok fazla haklar verildi. Dünyanın başka hiçbir ülkesinde olmayan kazanımlardı. Buna rağmen biz kadının devrimden hemen sonra özgürleşmeyeceğini düşünüyoruz. Mücadeleye devam etmek gerekir.

Kadın bizim gibi ülkelerde kendi kimliği ile değil, kocası, babası, çocukları ile anılıyor. Onlarla tanınıyor. Kadının statüsü erkeğin kimliği ile belir-

leniyor. Ailesi ile tanımlanıyor. Kadının hayatına herkes müdahale ediyor. Şimdiye dek işçi sınıfı kurtulmadan kadın kurtulmaz dedik, benim sorum kadın kurtulmadan işçi sınıfı kurtulabilir mi?”

Hindistan adına bir başka kadın söz aldı. Hindistan'ın yarı sömürge, yarı feodal bir ülke olduğunu söyledi. Hindistan da kadınlar çalıştıkları yerde cinsel saldırıya uğruyor, hayat boyunca erkeğin boyunduruğu altında. Çocukken babasının, evliken kocasının, yaşlıyken erkek çocuklarının boyunduruğu altında. Çalışan kadın çifte sömürülüyor. Eşit işi yapmasına rağmen aynı ücreti alamıyor. Kadın eşya gibi görülüyor. Kadın hareketi bunlara karşı savaşmak zorunda. Dünyada gelişen tüm devrimlerle dayanışma içinde olmalıyız.”

Rusya adına söz alan Frida, burada olmaktan mutluyum diyerek kadınları selamladı. Sosyalizm ka-

nomik kriz kadının işten atılmasına neden oluyor. Kadının tüm sorunları daha da dayanılmaz hale geliyor. Bu durum bizi korkutmuyor, haklarımız için savaşıyoruz.”

Peru'lu Wilma söz aldı. Latin Amerika'nın en önemli sorunu çifte sömürü. İşteki ve evdeki sorumluluklar. Çalışan kadınların çocukları evde tek başlarına kalmak zorundalar. Bu da onları suça ve uyuşturucuya, istismara açık bırakıyor. Hergün bir kadın öldürülüyor. Çocuk istismarında Kolombiya'dan sonra ikinci sıradayız. Bu haksızlıklara karşı savaştığımızdan başka şansımız yok.

Parlamento da yer alan Nepalli Bimala Maoist partiden, gerilla olarak mücadele vermiş bir kadın. Dünya komünist tarihin okudum. Tüm dünyadaki kadınları burada görmekten mutluyum. Nepalli kadınların kurtuluşunun uzun bir tarihi var. Haklarımız için savaştık. Kadın haklarını konuşurken 10 senelik iç savaşı unutmamalıyız. O günden bugüne yüzlerce kadın öldü, tacize tecavüze uğradı. Bunun yanında güçlü bir mücadele tarihi var Nepalli kadınların. Monarşiye karşı savaştık. Şu an hükümetin ortağıyız. Yeni anayasamız yazıldı. Bazı haklar kazandık.” ANWA kadın örgütü ile Nepalli kadınlar özgürleşmek için mücadeleye devam ediyorlar.

Mısırlı Samira ve Dalia söz aldı. Mısırdaki kadınlar dinci gericilikle, ekonomik özgürlük ve eşitlik için savaşıyor. Yüzyıllarca Mısır'da kadınlar otokrosiye, ırkçılığa karşı savaştı. Mısır devriminde kadınlar erkeklerin yanlarındaydı. Müslüman kardeşlere karşı savaştık. Mısırlı kadınların kavgası bitmedi. Kendi haklarımızı garanti altına almaya çalışıyoruz. Mısırlı kadınlar devrimin sloganına ulaşmaya çalışıyor. Ekmek, özgürlük ve insanlık onuru. Kaybettiğimiz

dına haklarını verdi çünkü bunun imkanları yaratılmıştı. Kreşler, toplu yemekhanelerle kadın kendine boş zaman yaratabildi. Bugün ise durum tam tersi. Bugünkü anayasaya göre kadın erkek eşit ama durum tam tersi. Toplum hızla kilisenin etkisi altına giriyor. Yasalara göre kilise devlet ilişkisi laik temelde. Ama devletten yardımı en fazla alan yer durumunda. Her adımda kilise yapılıyor. Parlamentoda konuşan bir din adamı, kadının çocuk doğurup doğurmayacağı sorunu kadına bırakılmamalı dedi. Aile yeniden kutsanıyor. Kadın sünneti bazı bölgelerde yeniden başladı. Eko-

haklarımız için mücadeleye devam ediyoruz.”

İki gün boyunca yoğun bir şekilde devam eden tartışmaların sonuçları, 4. ve 5. gün yapılacak olan delegasyon toplantısında sunulacağından, genel başlıklar halinde ortak görüşler yazılı hale getirildi. Oy birliği ile kabul edildi. Salon kültür gecesi için hazırды. Avrupa, Afrika, Afganistan, Rusya sahnede dansları, müzikleri, şiirleri ve oyunlarıyla yeraldı.

Nepal Sokaklarında Birkaç Saat

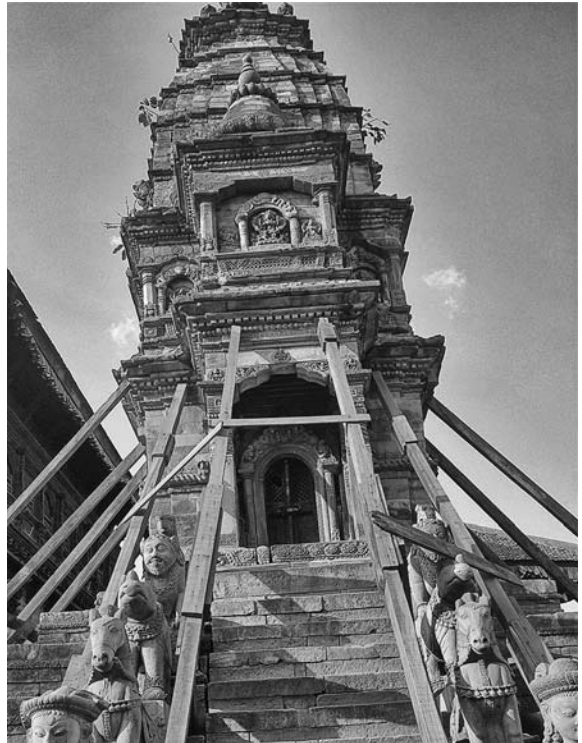
Emekçi Kadınlar olarak biz konferans delegesi değildik. Bizim için katılım; izleme, görüş sunma, ve tanıma süreciydi. O nedenle konferansın 4. ve 5. günü yapılan delege toplantılarına yalnızca dinleyen olarak katılmak durumundaydık. Simultane çeviri birçok dil için düşünülmüştü ama Türkçe çevirinin olmadığı söylenmişti. -Sonra olduğunu öğrendik ama ilk gün açısından geç bir bilgi olmuştu bizim için.- O nedenle sıkıntılı bir gün olacağı belliydi. Biz Almanca çeviri yapılan salondaki yerimizi aldık. Ama teknik bir arıza nedeniyle çeviri sesi bizim bulunduğumuz odaya gelmedi. Teknik sorun can sıkıcıydı ama bize birkaç saatte olsa Nepal'i gezme fırsatı verdi.

Toplantı aralarında, yemek saatlerinde sohbet ettiğimiz Nepalli iki kadın arkadaşımız, Maharjan ve Safala bizi gezdirmek istiyordu, ama biz bir türlü ayrılamıyorduk toplantılardan. İşte şimdi teknik arızanın bize sunduğu olumsuzluğu, verimli başka bir şeye

dönüştürebilirdik. Onların rehberliğinde Bhaktapur'a, tapınaklarla dolu kente doğru yola çıktık. Yarım saatlik bir yolculuğun ardından, Bhaktapur'un kapısına geldik. "Açık hava müzesi" dedik ya buralar için, girişte bizi bir bilet gişesinin karşılaması normal mi değil mi karar veremedik. Oysa ki insanların da yaşadığı bir şehirdi burası.

Bhaktapur, büyüleyici yapıtları, tapınakları ve yerel Newar insanları ile ünlü bir şehir. Kentin kapısından adımınızı attığınız anda, nereye bakacağınızı şaşırtıyorsunuz. Tapınaklar, çanlar, çok kollu tanrı heykelleri, bunlara tapan alınlarına renkli boyalar sürülmüş insanlar. Şaşkın ve meraklı gözlerle izlerken etrafı, nereye bastığınıza da dikkat etmekte zorundasınız. Çünkü tanrı çizimleri yer taşlarına da işlenmiş. Şaşkın ve meraklı izlerken etrafı birden arkamdan seslenildi. Ne olduğunu anlamamıştım. Meğer "tanrılarına basmışım." Özellikle kırmızı boya varsa yere işlenen tanrıların üzerinde basmak çok büyük bir hakaretmiş ona. Özür dileyip yolumuza daha dikkatli devam ettik.

Bhaktapur çok büyük bir kent ve biz ancak bu kentin dörtte birlik bir bölümünü 3 saatte gezebildik. En kötüsünde bu güzel kent depremde büyük zarar görmüş. Tapınaklar tahta kalaslarla desteklenmiş. Bazıları tamamen yok olmuş. Ve bir daha onarılır mı bilinmez. Gördüğümüz bir kaç yer, eski sarayın yılan başlı havuzu, 55 pencereci altın kaplı saray, Siddhi Laxmi Tapınağı, beş katlı Taumadhi Meydanındaki

Nyatapola tapınağı. Bu tapınak merdivenlerindeki heykeller tapınağın koruyucu hayvanlarını simgeliyor. İlk basamakta güreşçi Jayamel ve Phattu, yukarıya doğru 2 fil, 2 Ejderha, 2 aslan, en son da 2 tanrıça bulunuyor.

En acı hikayelerden birini ise döndükten sonra yaptığımız okumalardan öğrendik. Bhaktapur'un bir de çocuk tanrıçası varmış. Kumari denilen bu çocuk tanrıça önünden geçtiğimiz evlerden birinde yaşıyor. Kumari geleneğine göre, sıkı bir kültürel süreç sonunda Budist bir Nevar ailesinden bir kız "yaşayan tanrıça" olarak seçilirmiş. Seçilen kız, "güçlü tanrı Kali'nin yeniden vücut bulmuş hali" olarak kabul edilirmiş. Bu seçim nasıl mı yapılmış? Şöyle; 3-5 yaşındaki kız çocukları 32 zorlu elemeye geçirilmemiş. Bu elemeler arasında mağaralarda yalnız bırakılır, loş odada onlarca kesik hayvan kafalarıyla aynı havayı solurlarmış. 32 elemeyi başarıyla geçen yani korkusuz olan Kumari olmaya hak kazanırmış. Bu ünvana sahip olduktan sonra Kumari ailesinden alınıp Durbar meydanındaki Kumari Bahal evine yerleştirilir ve yılda sadece 13 defa dışarı çıkarılırmış. 3-4 yaşlarında Kumari olan kız çocuğu adet görene kadar bu görevi sürdürmek zorundaymış.

Görev süresi boyunca yaşadığı binadan yılda yalnız 13 kez dışarı çıkarılan ve her dışarı çıktığında yere dahi ayak bastırılmayan Kumari görev süresi bittiğinde günlük hayata terk edilirmiş. Nasıl bir görevdir ki bu, küçücük bir kız çocuğu ailesinden alınıp bir tapınağa kapatılır. Hem de kutsallık adına, tapınmak için... Adet kanamasının başlaması tanrıçalığın bitmesi anlamına gelirmiş. Kadının düşürülmesinin başka bir

hikayede karşımıza çıkışı mı Kumari geleneği? So-kağa atılan Kumari kimbilir neler yaşıyordur. Toplum onu sıradan bir ölümlü olarak arasına alıyor mudur, yoksa ondan korkup uzak mı duruyordur? 1984-1991 yılları arasında Kumari görevi yapan Rashmilla Shakyayın anılarının anlatıldığı "From Goddess to Mortal" Tanrıçadan Ölümlüye isimli kitabı okuma şansımız olsaydı, onların 10 yıla yakın bir süre tanrıçalık adına yaşadıkları kutsallığın nasıl bir hücre hapsinine dönüştüğünü daha iyi anlardık. Umarız çevirisi yapılır.

Akademi Salonuna Dönüş

Salona döndüğümüzde teknik sorunların çözüldüğünü öğrendik. Hemen Almanca çevirinin yapıldığı salona gittik ve notlarımızı almaya devam ettik. Sonuç bildirgesi için öneriler bölümünde iki tartışma dikkate değerdi. Bunlardan birisi, Türkiye'den katılan Sosyalist Kadın Meclislerinden geldi. Sonuç bildirgesinde geçen, 2000 kadın ve bazı erkekler yürüyüşe katıldı, cümlesinde geçen erkekler kelimesinin çıkarılmasını önerdi, bunu da şöyle temellendirdi; "nasıl ki işçi sınıfı

emperyalizme kapitalizme karşı tek başına mücadele veriyorsa, kadınlarda erkeklere karşı tek başına mücadeleye etmelidir.” Bu öneriye karşı öneri Filipinlerden geldi. “Yürüyüşte erkek ve kadın biraradaydık. Bu gerçektir. Bize yardımcı olmak için yanımızdalar. Bu yalnızca kadınların hareketi değildir. Onları bizden ayrı düşünmüyoruz” dedi. Ve konferans kadın erkek birlikte mücadeleden yana tavır koydu.

İkinci tartışma ise Nepalli kadınlar tarafından açıldı. Feminist kadın hareketlerinin Dünya Kadın Konferansına kabul edilmemesini önerdiler. Öneri ile salonda yer alan Nepalli kadınların nasıl çığlık attıklarını görmeyi istedik. Nepalli kadınlar sınıf mücadelesinden, kadının devrim ile özgürleşmesinden yana tavırlarını bu şekilde göstermiş oldular. Bunu da şöyle temellendirdi öneriyi yapan kişi; “Biz kadınları yalnızca sınıf savaşıyla özgürleştirebiliriz. Biz öğrendik ki, Sovyet devriminden sonra kadınlar çok büyük haklar kazanmışlar. Bu yolla özgürleşebiliriz. Başka yollarla değil.”

Karşı görüş ise kendini şöyle ifade etti; “Biz partiziz çalışmak istiyoruz. O yüzden partilerin fikirlerini konferansın fikri gibi konuşmamalıyız. Teorik bir savaşım sorunu bu. Bu konuyu daha sonra tartışmalıyız burada değil”

Ardından kürsüye gelen Monica Engel; “Ana prensiplerimiz var. Biz çok geniş bir kadın kitlesini hedeflemeliyiz. Anti-emperyalist temelli tüm kadın hareketlerinin mücadelesini destekliyoruz. Karşıtlığı bir seçime sunamayız. Bunu yaparsak konferans biter. Başarımız burada. Zıtlıkları tolere ediyoruz. Eğer bunu yapmazsak sosyalist kadınların dışındaki tüm kadınları dışlarız. Atölyenizde böyle bir karar çıkmış olabilir ama konferans bu kararı onaylayamaz.” dedi.

Atölye adına Nepalli bir kadın tekrar söz aldı. “Kadın hareketinin geniş kadın kitlelerini kapsamaya gerektiğine katılıyoruz. Ama bu çizgimizi kaybetmek demek değil. Çünkü biz düşünüyoruz ki, reformlarla kadınları kurtaramayız. Sistemi değiştirmek önemli olan. O yüzden sınıf savaşımı önemli. Sınıf savaşımı olmadan da bu sistemi değiştiremeyiz.”

Oylamaya sunulan bu tartışma, Nepalli kadınların önerisinin reddedilmesi ile sonuçlandı ama konferans bu sorunu daha çok tartışacağına benzer. Bu gerekliliğin sonucu olarak, iki yıl içinde bir tartışma konferansının yapılması karara bağlandı. Ortadoğu’da yapılması planlanan bu konferansa hazırlığı EKA olarak şimdiden önümüze hedef olarak koyduk.

Konferansta Son Gün

Daha fazla ayrıntılarda boğulmadan yazıyı bitirmek gerek. Okuyucunun sabrını düşünmek gerek.

2. Dünya Kadınlar Konferansı 18 Mart’ta “Kadınlar dünyanın en yüksek dağlarını fethedecek” diyen sonuç deklarasyonunun okunmasıyla sona erdi. Dünyanın farklı ülkelerinden Nepal’in Katmandu kentine gelen kadınlar 6 gün boyunca deneyimlerini, ortak sorunlarını, çözüm yollarını tartıştı. 13 Mart günü gerçekleştirilen açılış etkinliği ve yürüyüşü ile başlayan konferans 14-15 Mart tarihlerinde 10 ayrı konu üzerine düzenlenen atölye çalışmaları, 16-17 Mart tarihlerinde yapılan delege oturumları, raporların sunumu ve sonuç bildirgesi için yapılan tartışmalarla başarılı bir şekilde sonuçlandı.

Artık dönüş için hazırlanmak gerekiyordu. Ama Nepal’de kalanlar dönenlerden daha fazlaydı. Bir kısmı Konferansın son işlerini tamamlamak için, bir kısmı da tanıma fırsatı bulamadığımız Nepal’i daha yakından tanımak için... Biz dönenler arasındaydık. Konferans bitimi birkaç gün sonraya bilet almadığımızı pişman olmadık değil... Artık başka bir zamana diyelim... Yenilenmiş, öğrenmiş, sorumluluk yüklenmiş olarak Nepal’den ayrıldık.

Uçakta bizi bir sürpriz daha karşıladı. Bu kez cam kenarındaki koltuktaydık ve döne döne kalkan uçağın penceresinden uzaklaşan Nepal’i izlemek bir başka güzeldi. Nepal uzaklaşıyor dağlar yaklaşıyordu. Her yanı dağlarla çevrili olan Nepal’in gökyüzünden görüntüsü çok güzeldi. Hele Everestin karlı zirvesinin bulutlara yarararak yükselişi muhteşemdi.

"Ülkemizin bir kısmında tüm bunlar yaşanırken biz bu ülkenin yurttaşları, akademisyenleri olup korunaklı yaşamlarımızı sürdürmeyi onurumuza yediremedik. Bir kabahatimiz varsa budur. Vicdanımızın sesini bastıramadık. Bizim bildirimiz bir haykırıdır. Asıl sorgulanması gereken bizim bildirimiz değil hükümetin hatalı yurttta harp cihanda harp politikasıdır."

Muzaffer Kaya

İşçi Sınıfı Burjuvaziyi Yargılıyor...

Bu başlık kimilerine abartılı gelecektir. Barış bildirisine imza attıkları için tutuklanan akademisyenler, Yrd. Doç. Dr. Esra Mungan, Doç. Dr. Kıvanç Ersoy, Yrd. Doç. Dr. Muzaffer Kaya ve Yrd. Doç. Dr. Meral Camcı'nın yargılanma süreci hatta gözaltına alınmalarından itibaren gelişen süreç aslında işçi sınıfının aydınlarının burjuvaziyi yargıladıkları süreç olarak yansdı.

İki sınıf arasında sürmekte olan savaşın taraflarının arenasıydı bu dava. Akademisyenlerin "barış" sözleşleriyle yola çıktıklarına aldanılmasın. Devrimlerde ya devrimin yanındasındır ya da karşı devrimin yanında. Karşı devrimin yanında olmayı reddeden "bu suça ortak olmayacağız" diyenler devrimcilerin başına gelecekleri göze alarak yola çıkmak zorundadır. Belki genel olarak imzacı akademisyenlerin birçoğu bunu böyle algılamadı. Başlarına geleceklerin bu denli büyük saldırılar olacağını önceden kestiremediler. Ama oyun kuralına göre devam ediyor. İşçi sınıfıyla burjuvazi arasındaki son savaşın tarafları saflarını belli ettikleri anda karşılarında diğer sınıfı görüyorlar.

Emekçi kitlelerin değerleriyle dalga geçen ya da Gezi dönemi gibi dönemlerde devletin davetine icabet edip onunla aynı karede yer alan "sanatçı"larını düşünün. Nasıl da emekçilerin evlerinden kovuldular. Güner Ümit, Mehmet Ali Erbil, Hülya Avşar, Yavuz Bingöl, Şafak Sezer ve daha niceleri tek tek kapı dışarı edildiler. Huber Köşkü onların tarihine kara bir leke gibi yazıldı. İşçi sınıfının ve taraflarının da intikamı buydu.

Sadece tutuklananların değil, işten atılan, soruşturmayla uğrayan nice akademisyen de devletin alanından aynen böyle atıldı. Egemenlerin intikamı da böyle. Her sınıf elindeki güçle dövüşüyor. Akademisyenlerimizin de sık sık söylediği gibi "Faşizm susma değil söyleme mecburiyetidir." Biz de ekleyelim: "Faşizm döneminde sadece susman değil emekçilerden yana söz söylemen de gerekir." Zira Gezi Ayaklanması döneminde "hiçbir şey söylemedi" diye serzenişle anılanları da unutmayalım.

Tüm saldırı ve baskılara rağmen sokaklardan çekilmeyenler Çağlayan Adliyesi'nin etrafını yine doldurdu. Avukatların bile saldırıya uğrayıp kapı dışarı edildiği adliyenin. "Hani saldırı olursa kimse gelmez" diyenler için not düşelim. Ondan önce akademisyenler için yapılan sayısız imza, kendini ihbar etme, açıklama, eylem ve birçok çabayı da görmezden gelmeyelim. Bizim için küçük ama yapanlar için göze aldıkları çok büyük. Bir akademisyenin okulundan kovulması demek on beş-yirmi yıllık emeğinin çöpe atılması demek. Hayatı bo-

Esra Mungan

Kıvanç Ersoy

Muzaffer Kaya

"Bedeni buzdolabında saklanan çocukların, cenazesi sokakta kalan dedelerin, hepimizin can güvenliği sağlamak için bildiriye imza attık. Can güvenliğini ölümlerin olmamasını talep ediyorsak bunun mercii devlettir."

Kıvanç Ersoy

yunca bir hedefe yürümek için gecelerini gündüzlerini harcamış birisinin hedefini değiştirmesi kolay değil.

Dünyanın pek çok yerinden destek mesajları gönderen enternasyonal dayanışmayı bize bir kez daha gösteren pek çok akademisyen gibi Goethe Üniversitesi'nden Alex Demirovic şöyle diyor: "Uzun bir süredir ifade özgürlüğünün kısıtlandığı, kamuoyunun sindirildiği, özlük haklarına dönük çeşitli tehditlerin olduğu bir ortamda, Türkiye'de bu denli çok sayıda akademisyenin, barış politikasını savundukları ortak bir açıklamayla kamuoyu önüne çıkmalarını, müthiş ve son derece yürekli bir hareket olarak görüyorum." Faşizmi her dakika ensesinde hisseden bizler için sıradan görünen şeylerin dışarıdan nasıl görüldüğünü anlatmıyor mu bu sözler.

Faşizmin tüm saldırılarına rağmen onurunu kariyerine seçenlerin hiç de az olmadığını gördük. Egemenlerin karşısına dikilme cesareti olanların ve emekçilerden yana taraf olanların... Emekçileri yaşamdan kovan bu sistem onları da yaşamlarından kovuyor. Emekçiler için hayatta kalma mücadelesi aydınlar için özgürlükler mücadelesi şeklinde karşımıza çıkıyor. Akademisyenlerin tutuklanmasının arkasından pek çok kesim de aynı metne imza atarak kendilerini ihbar ettiler. Sağlıkçılar, sinemacılar, edebiyatçılar... Kısacası ne kadar da çokmuşuz demek güç verdi hem emekçi kesimlere hem de aydınlara.

Bu ilk örnek değil elbette. Daha önce de işçi sınıfının aydınları, öncüleri mahkemelerde, idam sehpalarında pek çok defa burjuvaziye yargılandılar. Ancak bu durum Gezi ayaklanmasının dinmeyen kabarmış güçlerinin etkisiyle yayıldıkça yayıldı.

Tutuklu akademisyenlerin her mektubu, yaptıkları her savunma (biz buna yargılama diyelim) haklı bir gurur yarattı. Sisteme karşı olan ay-

dınların bir taraf olarak ne yapmaları gerektiği hakkında fikir verdi. Ve onların taraflılığının işçi ve emekçiler üzerindeki umut dolu etkisini gördük.

Bundan sonra sözü onlara verelim. Yargılama süreçlerindeki sözlerini, sözün gücünü...

Kıvanç Ersoy:

"Savcı hayali olarak güvenlik güçlerinin işini aksattığımızı söylüyor. Hayır, biz bilim güçlerinin işini aksatıyoruz. Savcı işinde gücünde akademisyenlerden kahraman yaratmıştır. Dışarıda bizi destekleyenler 'Esra'nın kumrularımız', 'Kıvanç'ın denklemlerimiz' diye nöbet tutuyor. Kimse (Savcı)'İrfan Fidan'ın iddialarımız' demek istemiyor, değil mi?"

"Bir matematikçi olarak öncelikle bir metinde tutarlı bir örgü beklerim. Tutarlı bir mantık örgüsü de ancak bütün önermelerin ispatının da verilmiş olmasıyla sağlanabilir. İddianamede bize aydın denilmiş, bunu bir delil olarak kabul edelim. Bizler aydınsak tanım gereği bağımsız düşünceli olduğumuz kabul edilmelidir. Yani aydınsak talimat almamız mümkün değildir. Anayasal bir hakkın kullanımını dahi delil olarak değerlendirilmektedir. Bu açıkça hukuk skandalıdır. Faşizm susma değil söyleme mecburiyetidir."

"Bedeni buzdolabında saklanan çocukların, cenazesi sokakta kalan dedelerin, hepimizin can güvenliği sağlamak için bildiriye imza attık. Can güvenliğimizi ölümlerin olmamasını talep ediyorsak bunun mercii devlettir."

"2212 akademisyen biz Türkiye olarak demokrasiye güçlü bir şekilde sahip çıkanlar olduğunu gösteriyoruz. Bunun bedeli kelepçenin kesikleri, hakkımızda sözde hain, karanlıksın diyenlere, iddianameye, kanlarımızla duş alacaklarını söyleyenler serbestken biz tutukluymuz diyoruz ki; pişman değiliz, yine olsa yine imzalarız."

Muzaffer Kaya:

"Bu bölümle ilgili iki problem var. Çözüm süreci anlatısının suç isnatıyla alakası yok. Kötü bir özet olduğunu söylemek zorundayım. Çözüm sürecini hepimiz biliyoruz. Çok önemli şeyler atlanıp, çok gereksiz detaylara girilmiş. Bir öğrencim bana böyle özet yapsaydı 10 üzerinden iki bile vermezdim."

"İddianamede "1984'te başlayan ve 30 yıldan fazla süren çatışmalar neticesinde 40 bin ila 100 bin arasında can kaybı meydana gelmiştir" diyor. Bu 100 bin rakamı nereden alınmış bilmiyorum. Sanırım savcının Wikipedia'dan yararlanması bir problem. İddianame yazarken daha ciddi kaynaklara bakmak lazım."

"Bildirinin kaleme alındığı günlerde hükümet analar ağlamasın demekten terörle mücadele konseptine geçiş yaptı" diyerek, sokağa çıkma yasaklarının yaşandığı yerlerdeki hak ihlalleri, sivil ölümleri, göç etmek zorunda kalan insanları anlatıyor.

"Ülkemizin bir kısmında tüm bunlar yaşanırken biz bu ülkenin vatandaşları, akademisyenleri olup korunaklı yaşamlarımızı sürdürmeyi onu-

**" Bizler tüm eğitimi ege-
men söylemlere şüpheyle bakıp
değerlendirebilmek üzere aldık.
12 Eylül darbesinin ürünü ola-
rak, YÖK dahil hiçbir yerden ta-
limat almamak için mücadele
etmekteyiz.**

"Ben bir halk çocuğuyum. Şimdi bir üniversite emekçisiyim. Beni olduğum bu konuma getiren emeğe borcum var. Kalıcı barışı istemek, bugün sorumlu konuşmak; ölümden değil yaşamdan, savaştan değil barıştan, sermayeden değil emekten, amasız, fakatsız tam demokrasiden yana olmaktır."

Meral Camcı:

Meral Camcı:

Yrd. Doç. Dr. Meral Camcı:

14 yıllık akademisyen. Eylül 2015'te İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi İngilizce Mütercim Tercümanlık bölümünde çalışmaya başladı. Bildiriye imza atmasının ardından hakkında başlatılan disiplin soruşturması sonucunda 24 Şubat'ta işten çıkarıldı.

rumuza yediremedik. Bir kabahatimiz varsa budur. Vicdanımızın sesini bastıramadık. Bizim bildirimiz bir haykırıştır. Asıl sorgulanması gereken bizim bildirimiz değil hükümetin hatalı yurttan harp cihanda harp politikasıdır."

"İçinde bulunduğunuz otobüs çıkmaz sokağa girmişse şoförü uyararak doğal refleks, bu otobüste 80 milyon insan varsa şoförü uyararak zorunluluk.

"Savcının suçladığı nokta örgüte dönük çağrı yapmamamız. Biz hukukun söylemediklerimizden değil, söylediklerimizden sorumlu olabiliriz."

"Siyasi iktidarlar görece demokratik iktidarlarsa aydınları dinlerler, baskılırsa aydınları vatan haini ilan edip susturmaya çalışırlar. Bu yolla tüm topluma gözdağı verilmemiş olur. Toplum bu korku politikalarına direnemezse çürüme başlar. Bizi bekleyen tehlike bu."

Esra Mungan:

"Bir savcı düşünün ki dördümüz hakkında 10 Mart basın açıklaması nedeniyle yakalama kararı çıkarıyor. Bir gece nezarete tutuyor. Ertesi gün savunmamızı alırken 10 Mart metni elinde yok."

"İddianame şöyle diyor: sen ülkede olanları şöyle yorumluyorsun bu yanlış, devletin görüşü şu ve sen benim, devlet gibi düşünmek zorundasın yoksa seni suçlar hapse attırırım. Tutuklandığımızdan beri bize destek verenlerin sayısı katmerlenerek arttı. Hedeflenen şey ortamı susturmakken sonuç tam tersi oldu."

"Bu ülkeye emek veren biri olarak devletten talepte bulunma hakkım yoksa devletle yurttaş arasındaki sözleşme yaralıdır. Ben kalıcı barış talep ediyorum."

"Bizler tüm eğitimi egemen söylemlere şüpheyle bakıp değerlendirebilmek üzere aldık. 12 Eylül darbesinin ürünü olarak, YÖK dahil hiçbir yerden talimat almamak için mücadele etmekteyiz."

Sevgili Güzeltepe

Temade Çınar

Daha önce de sana yazmayı düşündüm ama bir türlü olmadı. Belki de yazılması gereken zaman bugündür.

Neler olduğunu izliyor, biliyorsun. Daha geçenlerde sanat merkezimizi bastılar. Senin sokaklarından geçti tomalar, ağır araçlar ve senin çocukların olmayanlar. Sabahın köründe kapalı kapımıza, boş binamıza operasyon yaptılar. Hem de ne operasyon, sanki yüzlerce kişinin olduğu bir yere hatta düzeltelim yüzlerce silahlı savaşçının olduğu bir yere giriyorlar. Oysa biliyorlar ki bir sanat merkezinde sabahın altısında kimseyi bulamazsınız. Anahtarı, camı kırdılar, bir şey bulamadılar, gittiler... Gördün onları ve kim bilir kirli ayaklarıyla adımladıkları için sokaklarını ne kadar öfkelenedin. Biliyorum alışkınsın bunlara, ama yine de öfkelendiğine eminim.

Yine senin çocukların çıktılar ortaya balkonlardan, camlardan, "Ne var ne istiyorsunuz?" diye bağırırlar, "Neye gelmiş yine bu köpekler" diye söylenen ve baskın boyunca şimşek bakışlarını onlardan ayırmadan bekleyen ana, "Tayibi tutuklayın Tayibi" diye evinin balkonundan bağırarak komşu...

Ne çok gurur duymuşsundur kim bilir! Biri devrimci avukatları arıyor, biri fotoğraflarını çekiyor gizlice, baskından sonra haberi olan bir işçi kızarak geliyor, "niye bana haber vermediniz" diye. Şöyle diyor baskından sonra toplanıp gelen kadınların; "İstiyorlar ki burada devrimcilerin değil tecavüzcülerin kurumları olsun, bu baskın bu gözdağı bizedir. Bu mahalle devrimcilerin mahallesi olacak böyle bilene. Siz giderseniz onlar gelir biz biliyoruz..." Onlar konuşurken "Örgüt-LENİN" duvar yazısı çarpıyor gözüme, sanki Lenin konuşuyor.

Boylu boyunca denizi, tüm şehri ve en çok da sanayi bölgelerini tepelerden gören işçilerin artık kendi evlerinin sahipleri oldukları için kendilerini daha zengin hissediyorlar. Hala adı "gecekondu"... Biliyorlar... O manzarada gözü var zenginlerin, kentsel dönüşüm adında siteler kuracaklarmış yıkıp "eskiyen" mahalleyi. Rahatsızlar, öfkeli ve acı yüklü çocuklarının onlara tepeden bakmasından.

Bir hafta sonu, yakın zamanlardan birinde, çocukların bildiri, gazete dağıtırken polisler çevirmişti hani. Kimlik kontrolü yapacaklarmış... Birden mahalleli çıkıp oradan buradan alıvermişti çocukları, kaçırmışlardı oradan. "Ne istiyorsunuz çocuklardan" diye paylamışlardı gelenleri. Kaçırmışlardı arabalarına binerek apar topar... Bak-kala götürüp bir de çikolata dağıtmışlardı da keyiflerini ve gururlarını seyretmiştin sen de çocuklarının.

Güzel dostum,

Bu mahalleye sanat merkezi açmayı düşündüğümüzde türlü şeyler söylediler senin için biliyorsun. "Bu mahalleden bir şey çıkmaz" diyenlere de bizim kadar tanıksın. Oysa sen bizim sana ne kadar güvendiğimizi gördün. Sanat merkezi ve Ali İsmail'in adının olduğu kütüphaneyi açarken belediye otobüsünün yolunu değiştirmişti çocukların yolu etkinliğe kapatmak için. Koca salona sığmadık da sokağa taşttık. Ali İsmail'in annesi de gelmişti, ağlamadı, bizim bütün annelerimiz gibi içine ağlamayı öğrenmişti ama senin toprağına düşen damlalardan sen anladın. Bizimle halay çektin, marşlar türküler söyledin Emeğe Ezgiyle. Ne çok eğlenmiştik birlikte.

Bu mahalleden bir şey olmaz diyenler hala aynı şeyi söylüyorlar biliyorum. Üzülme, kızma. Bu topraklar ne çok umut yaşadı ve ne çok hayal kırıklığı. Kimimizin payına umut düştü kimimiz hayal kırıklığını koyduk yüreğimize. Bu da saklanmanın bir yolu haklısın ama biliyorsun toprak kabardı mı kimse üzerinde öyle rahat duramıyor. Her eylemi öbek öbek gruplarla toplaşarak köşe başlarından izleyen gençlerinden tanıyoruz biz seni. Katılmıyorlar diye kızıyorlar, örnek gösteriyorlar bize bir şey olmayacağını ama gitmediklerini de görmüyorlar. Toplaşıyor bekliyorlar. Onların beklediğini görüyor istenmeyenler de. Bir şey olsa ok gibi fırlayacak gibi bekliyorlar. Sert bakışlarını ayırmadan, dosta güven vererek, düşmana korku salarak bekliyorlar.

13 Mart'da senin, bizim yoldaşlarımızı anarken de öyle olmadı mı? Yolun başına astığımız pankartın başından ayrılmadı çocukların. Gelmediler diye kızdı kimisi. Geldiler ve kendilerine görev verdiler. Yirmi otuz genç bekledi öbek öbek. İstenmeyen kimse yaklaşmadı bize. Bizi görmeden önce onları gördüler. Belki onlardan önce de başkalarını... Halka halka beklediler çocukların yoldaşlarını...

Güzel yoldaşım.

Yaşım tutmadı göremedim. Tutanların da kimisi başka yerlerdeydi. Keşke dilin olsa da anlatsan TARIŞ direnişinde sokaklarını. İzmir'in birçok mahallesinde olduğu gibi işçilerinin emekçilerinin sana sığındığı, seni siper aldığı otuz altı yıl öncesini. Çimentepe'ymiş adın o zamanlar. Çimen kalmadığından mıdır, seni güzelleştiren ayaklanmadan mıdır sonradan Güzeltepe demişler adına. Sokak sokak çatışmış işçilerin "TARIŞ'te faşizme geçit yok" diye. Kolordular

çevirmiş etrafını, ordu ordu gelmişler. Uzun zamandır seninle yaşayanlar anlatıyor. Kim bilir ne kadar şey yaşadın. Korku, gurur, kaygı, acı... Ne çok savaştın çocuklarınla birlikte. Hala da savaşmaktasın.

Boylu boyunca denizi, tüm şehri ve en çok da sanayi bölgelerini tepelerden gören işçilerin artık kendi evlerinin sahipleri oldukları için kendilerini daha zengin hissediyorlar. Hala adı "gecekondu"... Biliyorlar... O manzarada gözü var zenginlerin, kentsel dönüşüm adında siteler kuracaklarmış yıkıp "eskiyen" mahalleyi. Rahatsızlar, öfkeli ve acı yüklü çocuklarının onlara tepeden bakmasından. O kadar kolay olsaydı şimdiye kadar çoktan site olmuştu bunların. Sen de biliyorsun ki senin çocuklarından korkuyorlar. Gezi'de yukarıdan aşağıya indikçe çoğalan, sesi her dakika bir öncekini bastıran, inip tepelerinden ana yolları kapatan çocuklarını gördüler. Pijamalarıyla, atletleriyle, terlikleriyle indiler geldiler... Birinci gecede eksik kalanı ikinci gecede tamamladı çocukların yaktılar bütün binalarını... Gördüler...

Duvarlarındaki yazılara bakıyorum. Her yer çeşit çeşit... Hep ilerici, devrimci sloganlar, afişler... İnsan eliyle değil, yağmurdan rüzgardan yıpranıyor afişler... Eski afişlerin uçları görünüyor oradan buradan, eski yazılar silikleşmiş. Kim el uzatabilir onlara... El uzatanlar, gecenin karanlığında gizlice uzatanlar kazınıyor hafızalara "bu bizden değil..." "Yarın kapımıza çarpı atacaklar bunlardır."

Güzel tepem,

Gelip girenler de var aralara, yerleşiyorlar evlerine ama yerleşemiyorlar çocuklarının arasına. Dişleri gıcırıyor Cemevi yapılmış karakoldan bahsederken seninkilerin. "İşkence yapılmış yerde cem mi tutulur" diyorlar ateş gibi açtıkları gözleriyle. Bir bir sayıyorlar dostları düşmanları... "Bu bizden, bu bizden değil" bizden dedikleri ulusu, meshebi değil biliyorsun. İşçiden emekçiden yana kim varsa hepsini bir kabul ediyorlar. Kim gelip bir yer açsa, bakıyorlar; "bizden mi değil mi" Bizden mi, ayrımsız kabul ediyorlar. Kabul ediyorlar ama deneyimleri o kadar birikmiş ki hemen gelip girmiyorlar. Biliyorsun biz de ne kadar süre boş sanat merkezine gelip gittik, açıp kapattık. Bizi izlediklerini biliyorduk. Dost olduğumuzu biliyorlardı, köşe başlarında bekliyorlardı... Çocukları oyun oynamaya geliyorlardı. Anneler babalar çocuklarının orada olduklarını biliyorlardı. Ablalarıyla el işleri yaptıklarını, yaşamı paylaştıklarını biliyorlardı. Kestelerini, aşurelerini tabaklarını, eşyalarını getiriyorlardı ve gidiyorlardı. Ne kadar sürdü bize güvenmeleri senin çocuklarının. Kural şuydu, sorguluyorlar, gelip geçici miyiz, onlara istemeden de olsa zararımız dokunur mu, ne kadar akli başındayız, gerçekten devrimci miyiz, birbirimize nasıl davranıyoruz, deneyimimiz nasıl, biliyor muyuz... Sorguluyor, sorguluyorlar... Kitaplardan değil, yaşamdan sorguluyorlar. Bu durum sabırsızlar için umut kırıcı, ama devrimcilik sabır işi. Onların sorgulamaları çok doğal ve çok doğru.

Sevgili dostum,

Sana yine yazacağım. Belki yine bir ayaklanma gününden yazarım. Senin gönderdiklerini de okuyup anlamaya çalışıyorum. Senin sokaklarını, yiğit, temkinli, acılı ve öfkeli çocuklarını da...

Daima...

Maraş İzlenimleri

Rohat Emekçi

Terolar Köyü tarihinde 78 Maraş katliamıyla birlikte ilklerle tanıştıyordu. Hala 78 etkileri sürüyordu Maraş'da... Hala oğlunu, kızını katliamda yitiren anneler Maraş'a gidemiyordu. Katliamdan dem vurduğumuzda derin bir sessizlik kaplıyordu önce, arkasından, bizi öldürecekler cümlesi dökülüyordu. Emine Anne kalkanların önünden kalkmıyordu; 'bura bizim toprağımız, köye giremezsiniz' diyordu jandarmaya. Jandarma birkaç defa kaldırmaya çalıştı Emine anneyi. Emine anne bu defa 'bizi öldüremeyeceksiniz' diyordu.

Önce birkaç kadın sonra birden çoğaldı kadınlar. Jandarma kalkanları önünde sessizce bekleyiş gece geç saatlere kadar sürdü. Burası bizim toprağımız Kürtçe dökülüyordu dillerden. Ax Kürtçede toprak demek. Buncandır acılar Şaha kalkmıştı. 'Bu defa olmaz. 78 olmayacak, katliam olmayacak. Bu yüzden direneceğiz' diyorlardı.

Terolarda direnişe kadınlar öncülük etti. Üç kadınla başladı direniş. O köyde direnişi ilk başlatanların kadınların olması tesadüf olmasa gerek. Koşa koşa postallıların önüne kendilerini atan bu kadınlar kendilerinde saklı olan bir tarihsel aklı dinleyerek direnişe duruyorsa elbette ki toprağın seslenişine kulak verdiklerinden. Toprak savunulmalı, korunmalıydı. Üstünde temsil ettiği kutsal mekânlarıyla, ziyaretleriyle, taşlarıyla, ağaçlarıyla, kuşları ve ekinleriyle toprak kendisi gibi kalmalıydı. "Ana, lokma ve ocak" olarak kutsadığı üçlerle, kadını, toprağı ve emeği özdeş kılan, semah ile evrenle bütünleşen tarihsel bir Ana geleneğinin hakikatiydi burada direnen.

Toprak üzerinde yaşayanlar ve yaşam ilişkileriyle bütünsellik oluşturduğundan aidiyettir, tarihtir ve gelecektir. Egemenler ve işgalciler bu ilişkinin bir kültürel yatak olduğunun bilinciyle aynı anda ikisine de göz koyarlar. Şimdilerde Maraş'ta yaşanan kırımın tam olarak böylesine bir sömürü ilişkisiyle ilgisi vardır. Ancak egemenlerin göz diktiği sadece topraklar değildir. Tarihsel örneklerde görüldüğü gibi o topraklar üzerinde varlığını koruyan bütün değerleriyle birlikte yok edilmek istenmektedir. Terolar'daki direnişin günlerini izlerken o fotoğraf karelerine yansıyan kadınların duruşu bizlere tarihin derinliklerinden gelen bir hakikati yani kadın ve toprak ilişkisini anlatmak ister gibidir. Toprağın üstünde sıra sıra oturan kadınların yüz ifadelerine yansıyan ise derin bir acıdır. Arkalarında dizilmiş postallar toprağa saplanmış bir hançer gibidir. Toprağın kanayan yönü o kadınların yüz hatlarına işlenmiş tarihsel acının simgesel ifadesidir.

Tarihsel acının kalıntıları Terolar'da her geçen gün yoğun yaşandı. Halkın makinelerin durması için biraraya gelerek yaptıkları miting gençlerin makinalara yürümesiyle birlikte gaza boğuldu. Tam on dakika boyunca atılan gaz bombalarının ne olduğunu anlamaya çalışan Terolar halkı, yoğun gaz bombalarını havai fişek zannedip, teyzelerin, koluma vurup, 'qız qız havai fişek atıyorlar' demeleri... benimde, 'teyze koş koş gaz bombaları' demem ... başka bir anne, 'bu havai fişek göz yakıyor' deyince, 'Anaaa bu gaz bombası gazz koşun' diye bağırمام ironik olarak görülse de 78'den sonra yaşanan bir ilkti bunların herbiri. Sonra ne mi oldu? Morali Amca yoğun gazdan etkilenecek hastaneye kaldırıldı. Hergün alana gelen Morali Amca da köyünü savunuyordu.

Birgün önce, zafer bizim olacak, diyordu ve hakka yürüdü. Üç gün yas ilan edildi. Herkes sessiz...

Kitle çoğaldıkça makinalar çoğaldı. Kitle, “ovama dokunma” dedikçe inatla devlet ovaya dokunmak için gündüz gece makinaları devreye koydu. İnsanlar alana gitmek istedikçe yüzlerce jandarma, asker tomalar karşıladı. Bir işgal havasıydı. Köyün girişleri çıkışları tutulmuş, köyde parkedilen araçlara cezalar yağıyor, evinin önünde oturan kadınlar darp ediliyor, gözaltı yapılmaya çalışılıyordu. 375 dönümlük arazi valilik kararıyla yasak bölge ilan ediliyor, gazeteciler çekim yapmaya başlayınca gözaltı uygulanıyordu. Köyün gençleri sabah baskınlarıyla gözaltına alınıp devletin bütünlüğünden bahsediliyordu...

Devletin sarsılmaz bütünlüğünden bahseden hükümet meclise görüşmeye giden köy heyetine hükümetin verdiği cevap ise, ‘biz orayı engellersek, durdurursak birileri bize güler, ciddiyetimiz kalmaz demiş (birileri dedikleri ise HDP). Meclis görüşmesinden sonra sormuştum, nasıl yaklaştılar, diye, avukatın verdiği cevap kızgındı beklediğimiz gibi ve sonra devam etti; ‘birileri gülermiş, dalga geçermiş’ İstemsiz şekilde ben de kakhaha attım. Avukat bana, ‘sana ne oldu’ diye sorduğunda, ben istemsizce ne bekliyordunuz diye sormuştum.

Sonra direnişi başlatan kadınlar Maraş’ta köyün içinde darp edildi. Dayak yediler. Döne Anne göğüs kanseriydi. Kalkanlara rast gelmiş. Alınan sol göğsüne

denk geldiği için sabaha kadar acı çekti. Kadınlar moraran kollarını gösteriyordu. Artık bir öfke kaplıyordu her yanı. Bir anda kadınların hepsi toplandı, ‘kadınlar tarih yazacak, kadınlar direniyor, ovama dokunma, sabrımı taşıрма’ diye bütün ova bu sloganlarla yankılandı.

Bir ayını geride bırakan Maraş Teroları; sorun Terolar sorunu değil, sorun sadece Alevilerin sorunu değil. Suruç’ta yitirilen gençler, Ankara’da patlayan bombalar, Cizre’de su isteyen seslerle, beton yığınlarından haykıran canlar, Suriçi’nde ağıdı dinmemiş anaların haykırıışları, Solin bebeğin çığlıkları, Gazi’de, Maraş’da, Koçgiri’de, Sivas’da ağıdı yakılmamış türküleri gibidir Terolar.

Terolara ses vermezsek, Terolar’da 375 dönümlük arazide, 10 metrelik duvarla örülü alanda, karakolların yapılacağı alanda, kurşunların, bombaların nereye, kime, hangi kente, hangi ananın ağıdına karışacağı bilinmez. Bir ses deyip geçmemek lazım. Sesler çoğalırsa ağıtlar azalacaktır. Sorun Terolar sorunu değil, Terolardan kentlerimize düşecek, IŞİD, El Nusra bombalarıdır.

Bunları yazarken direniş devam ediyor. Bu satırları okuduğunuz anda yolunuzu Maraş.Terolar’a çevirin. Onlar sizi bekliyor. Ses olmanızı istiyor.

AYAKLANMANIN GEZİ HALİ

"ANLATILAN SENİN HİKAYENDİR"

Aslında her eser bir şekilde politiktir. Kimin için ürettiğiniz, kimlere ulaştırdığınız politik tarafınızı belirler.

Önsöz Dergisi: Gezi nin yıldönümü yaklaştı. Bugünden baktığında Gezi senin için ne ifade ediyor?

Sena Şat: Ayaklanmanın dünü bugünü, politik değerlendirmesi, kurumların tutumu, hükümetin açmazları, çaresizlikleri vs. bir kenara bırakırsak; Gezi, birçok kişi gibi benim için de bir dönüm noktasıydı. Yaşadığımız en büyük ayaklanmaydı, ve benim ilk aylanmamdı; hem toplumsal hem kişisel. Binlerce insanla ilk defa ortak bir şeyler yapma fırsatım oldu Gezi'yle. Kendimi belki de ilk defa bu kadar özgür ifade edebildiğim bir ortamdı. Sonrasındaki forumlarda bile Gezi'nin sıcak zamanları kadar rahat konuşmıyordum. Alice Harikalar Diyarında'ki kapı gibiydi biraz. Onu bir araladığımızda arkasındaki dünyayı görme fırsatımız olmuştu, ve çok güzeldi. İstanbul'dakiler eminim bunu daha iyi deneyimlemiştik bizden çünkü onların Komün'ü vardı. Ancak bu çok uzun sürmediği gibi, eski tartışmalarımıza geri dönüşümüz çok hızlı oldu. Üzülduğüm noktalardan biri buydu. 'Konu üç-beş ağaç değil.' diyen ayaklanmacılar çok kısa bir süre sonra seçim macerasının içine daldılar. Polisi kovalayıp Taksim meydanını

kafa göz yara yara alan insanlar, birkaç ay sonra faşizmin ahırına girme yarışına destek oldular. Buna rağmen hayatın çok öğretici olduğunu düşünüyorum. Şu an yaşadığımız süreç asla Gezi'nin gerisinde değil, ama daha ileri taşımak için Gezi'yi kat be kat aşmamız gerekiyor. Eksiklerimizi tekrar gözden geçirmek ve bunları tamamlamak zorundayız.

Gezi ayaklanması pek çok sanat alanında kendisini buldu. Bunun sizce nedeni nedir?

Ayaklanmanın bu kadar farklı türde sanat eserinin doğuşuna ebe olmasına şaşırırım denemez aslında. Çok farklı sanat türleri çok farklı insanlarla, koşullarda ve mekanlarda yapıyordu. Gezi bunları sadece aynı mekanda görünür kıldı. Özellikle Gezi Komünü ve Taksim çevresi sokak sanatı galerisi oldu. Bunun bir nedeni de vurguladıkları konulardır. Altmetinlerine bakarsanız öyle ya da böyle hükümet karşıtı, hatta çoğunlukla anti-kapitalist mesajlar var. Ki bu da Gezi'nin en temel özelliği idi. Yani aslında zaten böyle düşünen, yaşayan ve üreten insanları biraya getirmiş oldu.

MEYDAN ALINMIŞ, KOMÜN KURULMUŞ, GELİ TABİRİYLE "HALK AYILMIŞTI". İLK DEFA HİSSETTİĞİMİZ ÖZGÜRLÜK, ONU BİZDEN ALANLAR İÇİN FAZLA GELMEYE BAŞLAMIŞTI. MEYDANA İLK SALDIRI 10 GÜN SONRA GELDİ; POLİS DERTLERİNİN SADECE AKM'DE ASILI PANKARTLAR OLDUĞUNU SÖYLEYEREK GELİŞ BİLETİNİ ÇOKTAN KESMİŞTİ.

Gezi'de özellikle görsel mizah ve sanat üst düzeydeydi. Bir çizer olarak ayaklanmanın yarattığı kitlesel çizerliği nasıl gözlemlediniz?

Görsel sanatın diğerlerinden biraz farklı olduğunu düşünüyorum. Çizimleri hem her koşulda üretebilir, hem de onlara maruz kalabilirsiniz. Bunun için pahalı kalemlerinizin de olmasına gerek yok. Ardında iz bırakan her türlü araçla çeşitli zeminlere çizim yapmak mümkündür. Duvarların bu kadar renkli ve dolu olmasını ben biraz malzemelerin kolay bulunurluğuna da bağlıyorum. Diğer bir nedeni de bunu üretmeniz için sessiz sakin bir ortamda kafanızı toplamaya çok ihtiyacınızın olmaması. Hemen hemen her koşulda elinize bir şeyler alıp karalayabilirsiniz.

TEKRAR EDİYORUM!
HIÇBİR ŞEKİLDE GEZİ
PARKINA VE İÇERİSİNDE-
KİLERE MÜDAHALE EDİL-
MEYECEKTİR!

11 HAZİRAN 2013

Toplumumuz buna çok yatkındı zaten. Özellikle lise ve üniversite gençliğinin ders notlarının yazılı olduğu kağıtların kenarlarına bakın, demek istediğimi anlarsınız. İnsanların elleri hiçbir zaman boş durmadı. Gezi'de de taş atmadıkları zamanlar insanlar yazı yazdılar, grafiti çizdiler. Temel iletişim şekli bu olmuştu. Sonuçta sanat da bir çeşit iletişim aracı.

O halde herkesin çizim yapabileceğini düşünüyor musunuz? Bu çizimlerin yazıların büyük bir kısmı apolitik denilen kuşak tarafından üretildi. Sizce politik çizimlerin ayrı bir önemi var mı?

Herkes bir şeyler çizebilir. Önemli olan

bunu neden yaptığımızdır. Bir niyetimizin olması çok önemli. Kendinizi başka bir şekilde ifade edemeyeceğinizi düşünebilirsiniz, bir takım şeyleri bu yolla anlatmak isteyebilirsiniz, ya da yapabildiklerimizin arasında en kolay o olduğu için çizebilirsiniz. Bu size kalmış. Herkesin çizmek için farklı nedenlerinin olduğunu düşünüyorum.

Bizim kuşak apolitik değildi, bu yüzden bu kadar şey üretti. Ancak şöyle bir sıkıntı da var, okuma alışkanlığı akıllı telefon çağında kaybolmaya yüz tuttu. Her türlü bilgiye -politik bilgiler de dahil-saniyeler içinde kısa kısa yazılarla ulaşmak istiyoruz. Halbuki siyasal konular, toplumların tarihi, ideolojilerin abecesi hap bilgiler değil, olamaz da. O yüzden tartışmalar kadar düşünceler de kısır kalabiliyor. Sonuç; politik insanların ürettiği apolitik eserler oluyor. Aslında her eser bir şekilde politiktir. Kimin için ürettiğiniz, kimlere ulaştırdığınız politik tarafınızı belirler. Ancak bunun için kendinizi ayrıca geliştirmiyorsanız ürettiğiniz şey, toplumda sizin düşüncelerinizin tersine etki yaratabilir. Bence politik çizimler daha çok üretilmeli, aksi durumda bunu burjuvazi kendi lehine çok güzel kullanabilir.

Bir ayaklanma sonrasında siz de bir çizgiromanla bu sanatsal ürünlere bir katkıda bulunmuş oldunuz. Peki siz, çizimlerinizde kendi yaşadıklarınıza mı yoksa çevreden gözlemlediklerinize

NE HEYETİ YA?
Bizim niye haberi-
miz yok peki?

YA AYRICA ÇAĞLAYAN'DAN A-
YUKATLARI YAKA PAĞA GÖZ-
ALTINA ALDIKTAN SONRA Bi-
zi mi ALAMAYACAKLAR ?

ŞÖYLE BİR BAKINCA
GOK DA ÖRGÜTSÜZ Gi-
Bi DURMUYORUZ YA...

GİDDEN MEYDAN
NEDEN BU KADAR
KALABALIK?

YABANCI
DİD SALIAT.

HER YOLU DENİYORLAR
İŞTE. DÜNKÜ SAĞDIRI İSTE-
DİKLERİ GİSİ OLMAMIŞ OLA-
BİLİ

mi daha çok yer verdiniz?

Gezi sırasında Ankara'daydım. Ancak İstanbul da Ankara kadar önemliydi. Her şey orada başladı sonuçta. İstanbul'dakileri gözlemlerimle birlikte orayı yaşayanlardan dinlediklerime de yer verdim. Olduğum yerde de sadece gözlemci değildim, o yüzden yaşadıklarım ağır bastı sanırım.

Yaratım sürecinde sizi en çok etkileyen durum neydi?

Biber gazı ve TOMA suyu. Yedikçe insanın zihnini açıyor.

Çizmekte zorlandığınız bir an oldu mu?

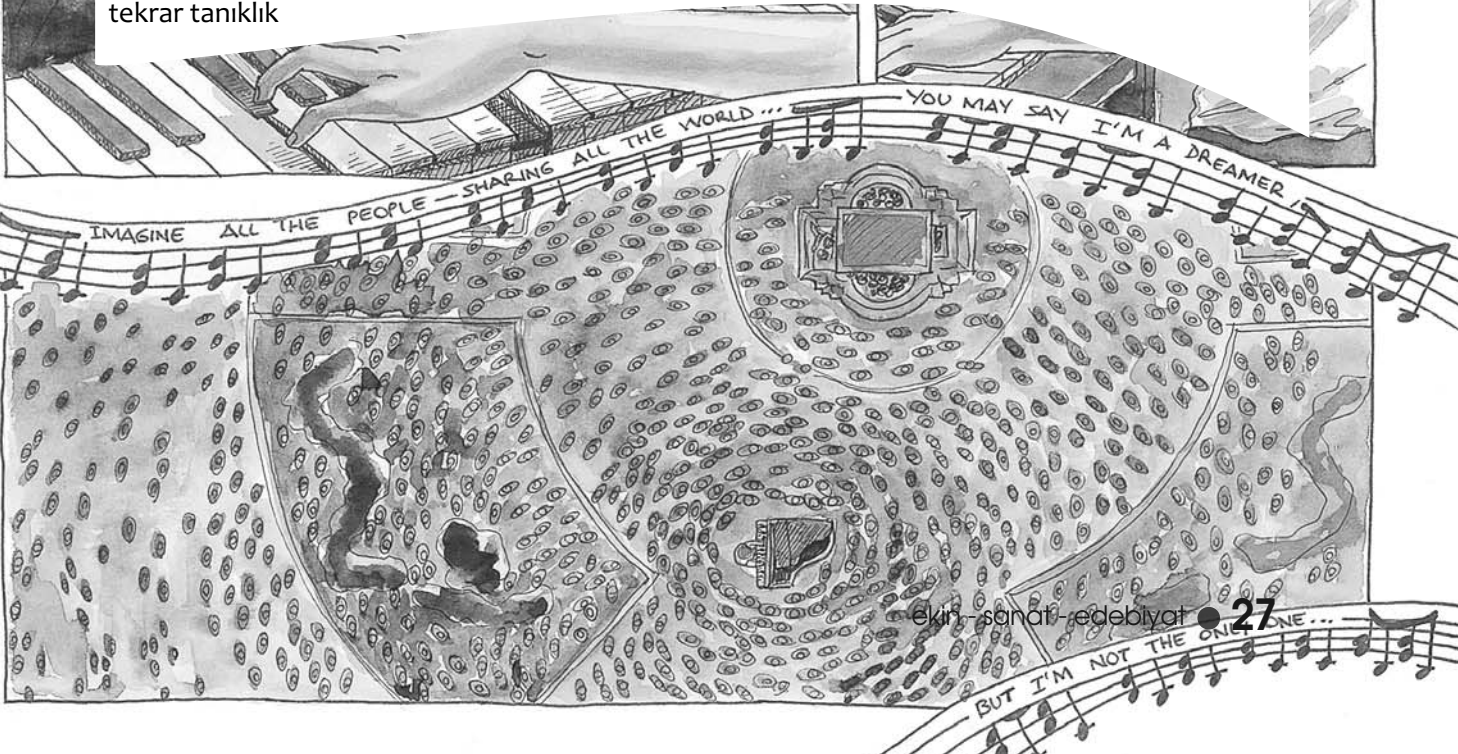
Ölümleri çizmekte epey zorlandım. Çünkü yanlış bir şey çizmemek için ne kadar bilgi, tanık anlatımı, video, fotoğraf, tweet varsa taradım. Özellikle Ethem'in vurulma anını onlarca kez ardarda izledim. Aynı şey Ali İsmail'in belgeseli ve dövülme anı videosunda da oldu. Medeni'yi kitlenin içinde seçmek için de bütün saldırı videolarına ayrı ayrı bakmıştım. Hareketleri doğru çizmek için saatlerce bu videoları sahne sahne durdurup, yakınılaştırıp çizmeye çalıştım. Orada ne olduğundan kendinizi soyutlamanız hiç kolay değil. Bir videoyu sürekli durdurarak bir insanın nasıl öldürüldüğüne en ince ayrıntısına kadar şahit oluyorsunuz. Ölümlere tekrar tekrar tanıklık

etmek zorluyor insanı. İşin diğer bir tarafı da öldüklerine karşı tarafı inandırmak. Yüz ifadeleriyle, kan rengiyle, düşme açısıyla, her şeyiyle gerçek bir ölüm çizmeniz lazım ki inandırıcı olsun. O yüzden o sayfalarda çok oyalandığımı hatırlıyorum. Böyle tek bir sayfayı bir haftada anca çizebiliyordum.

Sizin çizerken ve yeniden dönüp baktığınızda "işte bu olmuş." dediğiniz bir bölüm var mı? Ya da şöyle de sorabiliriz, en çok sevdiğiniz kısım hangisi?

Hepsinde unuttuğum ya da kötü çizdiğim kısımlar var. O yüzden hiçbiri için bunu söyleyemem. Siz baktığınızda ne görüyorsunuz bilmiyorum ama ben tonla eksiklik görüyorum.

2014-Mayıs ayında, Manisa'nın Soma ilçesindeki taş kömür madeninde mesai değişim zamanında patlama yaşandı. Resmi rakamlara göre 301, yakınlarına göre bu sayı daha yüksektir. Soma'da yaşanan bu trajedi, Türkiye'de en büyük iş kazaları arasında yer almaktadır.

bu s
Mad
hiçb
sını
rin
da

Haz
geç

Daha öncesinde çizgiroman deneyiminiz olmuş muydu? Yoksa çizgiroman fikri nasıl çıktı?

Önsöz'de bir dönem çocuk masalları çıkıyordu. Onlara çizim yapıyordum. Onun dışında hikayeli çizimlerle bir geçmişim olmadı. Çizgiromanları, resimlerden daha çok şey anlatma kapasitesi olduğu için seviyorum aslında. Bir de her yere sızma özelliğini... Yaptığınız tablo bir yerde bulunabilir. Ancak çizgiroman aynı anda bir çok farklı kişi tarafından görülebilir, okunabilir ve kapıdan içeri daha kolay girer.

Kitabınızı hazırlarken ilham aldığınız bir sanatçı var mıydı? Bir sanatçı olarak sizi en çok hangi sanatçılar ya da akımlar etkiliyor?

Marjane Satrapi, Joe Sacco ve Art Spiegelman'dan tarihsel çizgiroman hakkında çok şey öğrendim. Nasıl olacağına dair iyi kaynak üretmişler. Çizim konusunda da daha çok Uykusuz çizeri Ersin Karabulut'u incelemiştim. Ayrıntı çizme konusunda kendini iyi yetiştirmiş birisi. Ayrıntı nasıl çizilir, sanırım onu da ondan öğrendim. Ortaya karışık bir etki var aslında. Kim neyi iyi üretirse, haliyle ilgimi çekiyor ve bir şeyler öğreniyorum.

Ankara'da Soma için bir duvar resmi yaptınız. Ülkemizde duvar resimleri ve grafitiler kısa sürede imha ediliyor. Bu konuda ve duvar resimleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu bağlamda bir hedefiniz ya da hayaliniz var mı?

Bu bağlamda bir hedefiniz ya da hayaliniz var mı?

O resmi yalnız ben yapmadım. Bunun sadece bir parçasıydım. 100.yıl inisiyatifi ve mahallelinin emeği ve çabası olmasa o kadar sahiplenilmezdi, belki de çoktan silinirdi. Kollektif emek olduğu ve sahiplenildiği sürece Türkiye de olsa, yapıldığı yer farketmeksizin uzun zamanlar kalabiliyor. Sokak sanatını, sanatın halkla dolaysız buluşmasını sağladıkları için önemsiyorum. Daha çok yapılması gerekir, ancak sokak sanatı burada hala 'illegal' olduğu için sokaklarda sadece çirkin bir griyle yamanmış duvarlar görüyoruz. Bundan rahatsız olan ve üretmeye çalışan bir çok sanatçı var bildiğim kadarıyla. Onlarla bir araya gelebileceğimiz bir platform olmasını ve duvarları birlikte boyamayı çok isterim.

Kitabınızı nasıl edinebiliriz?

Çizgiroman şu an Emek Dağıtım'da. Doğrudan oradan ya da kitap evlerinden isteyebilirsiniz, yoksa bile getirebiliyorlar. İstanbul, İzmir, Antep, Adana'da da Ayışığı Sanat Merkez'lerinden temin edebilirsiniz.

Bir
fin

isyanın adı Ozgecan
Seçim
kaosu
arasın

İllegal Banksy Sergisi İstanbul'da

"Welcome to the unofficial, unauthorized, fake gift shop."

"Gayri resmi, izinsiz, sahte hediyelik eşya dükkanına hoş geldiniz."

İstanbul'da açılan Banksy sergisinin çıkışında yazan bu yazı aslında tüm sergiyi özetler nitelikte. Koca bir sergi gayri resmi, eserlerin üreticisi Banksy'den izinsiz ve baştan aşağı sahte.

Bütün dünyaca tanınan sokak sanatçısı Banksy'in sokak duvarlarına yaptığı eserler, çeşitli zamanlarda, çeşitli tekniklerle yapılmış ve çeşitli insanlara satılmış. Banksy'nin üniversite arkadaşı Steve Lazarides tarafından satılan bu eserler, daha sonra yine Lazarides tarafından -sergi için- toplanmış. İstanbul Entertainment Group'un Steve Lazarides küratörlüğünde Global Yatırım sponsorluğunda açtığı bu sergiden doğal olarak Banksy'nin ne haberi ne de izni olmuş.

"Evet, tam on yıldır görüşmüyoruz. Bu sergiden haberi yok. İzin vermiş falan da değil. Ama ondan izin almak zorunda değilim. Bu sergiyi bir retrospektif olarak düşünebiliriz."* diyen Lazarides'in sergisi açıldığından bu yana her alanda

ilgi odağı oldu. Daha sergi açılmadan sponsorlarıyla birlikte reklam panolarını süsleyen serginin açılışı da *adına yakışır* oldu. Açılışına Sümeyye Erdoğan'ın katıldığı serginin bilet fiyatları (öğrenci 28TL, tam 35 TL) tartışmaların sadece ufak bir parçasıydı. Asıl tartışma yaratan konu ise; dünyanın en çok tanınan ve takip edilen anti-kapitalist -ve illegal- bir sanatçısının sokakta halka açtığı eserlerin sponsorlarla birlikte bir pazarlama aracı olarak kullanılması-sergilenmesi oldu.

Tartışma yaratan serginin içeriği ise şöyle:
Girişte ilk önce sizi Banksy'nin kim olduğuyla ilgili bir yazı karşılıyor (Tabii biletlerin karşılığını ödedikten sonra). "Kimse Banksy'nin gerçekte kim olduğunu bilmiyor ama herkes onu tanıyor." diye başlayan yazıda size bir bilgi vermese de bir merak uyandırıyor. Daha sonra küçük bir odaya geçiyorsunuz ve Banksy'nin iş üzerinde çekilmiş fotoğraflarını görüyorsunuz. Duvara kolajlanmış ve yüzünün san-

sürlendiği bu fotoğraflara, boş spreyci kutuları, kırılmış ve boyanmış kağıtlar, kullanılmış eldivenler serpiştirilmiş halde görülüyor. Takip eden odaya geçtiğinizde ise Banksy'nin resimlerinde sık sık kullandığı meşhur farelerin ve gaz maskesi takan balerin bir kızın küçük heykellerini görüyorsunuz. Serginin devamında da Banksy'nin duvar resimlerinin tuvaler üzerine çeşitli tekniklerle aktarılmış kopyaları dizili halde. Serginin sonunda ise her sanat galerisinin olmazsa olmazı hediyelik eşya bölümü, 'Alacağınız her ürünün geliri AFAD'a bağışlanacaktır.' sevimli notuyla birlikte...

Daha az vergi ödemelerinin bir yöntemi olarak Koç, Sabancı, Eczacıbaşı gibi holdinglerin yöneldiği sanatsal yatırımlara yabancı

değiliz, ancak konu bu holdinglerin karşında olan bir sanatçı olunca işler biraz absürtleşiyor.

Peki yatırımcıları bu kadar heyecandıran serginin kahramanı Banksy nasıl biridir? 10 yılı aşkın bir süredir İngiltere başta olmak üzere birçok farklı ülkede, savaş karşıtı, anti-kapitalist, hayvan hakları vb. ile ilgili duvar resimleri yapan Banksy, bir gerilla artist. Diğer bir deyişle, kim olduğu, neye benzediği, yaşı, mesleği bilinmiyor ve yasak olan neresi varsa orada sokak sanatı yapıyor. Eserleri kapitalizmi, yabancılaşmayı, din tüccarlığını, savaş çılgınlığını, militarizmi tüm çıplaklığıyla gösterir nitelikte. Ve Banksy'nin yaptığı ne varsa sokakta, halkın gözleri önünde. Bunun için ne para alıyor, ne de bunları seri üretime geçirip satıyor.

Sokak yoluyla farkındalık yaratma ve bir şeyleri değiştirme derdinde olan Banksy'nin sanatıyla topa tuttuğu ne varsa bu sergide bulmanız mümkün.

*düünden bugüne

Küreselleşme Çerçevesinde Prosumer Kavramının Coca Cola Hayata Artı Vakfı Örneği ile İncelenmesi

Zeynep Türkmen

Kurumsal boyutta yürütülen sosyal sorumluluk çalışmaları Türkiye’de son on yıldan beri bütün firmaların ilgi gösterdiği bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel, küresel fark etmeksizin tüm firmalar kar elde etme amacı dâhilinde itibar kazanma, toplum tarafından beğenilme ve uzun vadede firmanın devamlılığını sağlama amacına yönelik olarak toplum refahını gözettiklerini iddia eden çok sayıda uygulama gerçekleştirmektedirler.

Bu çalışmada küresel bir şirket olan Coca-Coca AŞ.’nin Türkiye’de kurduğu Hayata Artı Vakfı aracılığıyla yaptığı sosyal sorumluluk çalışmalarının genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Prosumer, Üretim-Tüketim, Sosyal Sorumluluk, Vakıf

Giriş

Zygmunt Bauman’ın “moda deyim” (Bauman, 2006, s.7) diye tanımladığı küreselleşme, 21.yüzyılın başlarından itibaren hem sosyal hem de ekonomik alanlarda irdelenmiş, olumlu ve olumsuz etkileri tartışılmış, dünyadaki sınırları ortadan kaldırırken bu tartışmalar fikirler arasına yeni sınırlar yerleştirmiştir.

Mattelart’ın görüşünde “bir şirket modeli” (Mattelart, 2005, s.99) olarak yer bulan küreselleşmenin, kapitalist sistemin başlıca öğelerinden rekabeti günümüzde daha da ön plana çıkardığı söylenebilir.

Küreselleşmenin en büyük kazancı ve etkisi devlet sınırlarını aşabilen firmalardır. Sınırların ortadan kalkması ile daha fazla rekabet ortaya çıkmaktadır. Çok fazla şirket de ürün ve marka bolluğu olarak değerlendirilebilir. Sınırların ortadan kalkması ve iletişim ağının genişliği uluslararası firmaları doğururken aynı zamanda uluslararası tüketiciyi de doğurmaktadır. Daha fazla üretimin hem bolluğu hem de tüketimi tetiklediği söylenebilirken bunu kurgulayanın da aslında küreselleşme olduğu iddia edilebilir. Çünkü sınırlarının ortadan kalkması yeni dünya düzenine olanak sağlamaktadır.

Bu bağlamda melez bir kavram olan Prosumer

(Producer+Consumer) yani üreten tüketici kavramı da küreselleşme ile ortaya çıkmıştır denilebilir.

Bu çalışmada Coca-Cola AŞ.’nin kurduğu Hayata Artı Vakfı’nın çalışmaları küre-

selleşme ve prosumer kavramı çerçevesinde incelenecek, projenin bir sosyal sorumluluk amacı gütmesi irdelenecektir.

Küreselleşme ve Uluslararası Şirketler

Küreselleşme kavramı çok popüler bir kavram olmasına rağmen birçok tanım getirilmektedir. “Amerikan Ulusal Savunma Enstitüsü küreselleşmeyi malların, hizmetlerin, paranın, teknolojinin, fikirlerin, enformasyonun, kültürün ve halkların hızlı ve sürekli bir biçimde sınır ötesine akışı biçiminde tanımlamaktadır.” (Öymen, 2000, s.26 aktaran Akbulut ve Erdoğan 2008, s.69).

Giddens, küreselleşmenin “karmaşık süreçlerin bir araya geldiği bir olgular kümesi” olduğunu iddia etmekte ve bu süreçlerin çelişkili ya da birbirine zıt etkenlerin oluşturduğu bir süreç olduğunu söylemektedir. Bu bağlamda küreselleşmenin uluslar içinde yeni ekonomik ve kültürel bölgeler yaratıldığını ancak bunun sonucunda da ulusların eskiden sahip oldukları gücün bir kısmını kaybettiklerini de belirtmektedir. (Giddens, 2000, s.25)

Bauman, küreselleşmenin, “ne kadar birleştirirse o kadar böldüğünü; birleştirirken böldüğünü”, “küreselleşmiş bir dünyada yerel kalmanın, toplumsal sefaletin ve alçalmanın bir göstergesi” olduğunu iddia etmektedir. (Bauman, 2006, s.9).

Savran küreselleşme üzerine yapılan “tartışmalarda tartışılan noktanın kapitalizmin dünyanın bütünleştirip bütünleştirmedeği değil, bütünleşmenin biçimleri” olduğunu söylemektedir. “Kapitalist ekonominin dünya çapında bütünleşmesinin hızlanmasını belirleyen esas etken üretim sermayesinin uluslararasılaşmasıdır.” (Savran, 2008, ss.103–106).

Ekonomik, sosyal ve iletişim sistemlerindeki bütünleşme yeni dünya düzeninde rekabeti daha da arttırabilir görüşü yaygındır. Küreselleşmeyi bir “şirket işletme modeli” olarak tanımlayan Mattelart, bütünleşmenin (“entegrasyon”) “bir şirket mantığını yöneten parola” olduğunu söylemektedir. “Küreselleşme, rekabet ortamının giderek karmaşıklaşmasına karşı kazancını mümkün olduğunca arttırmak ve pazar payını sağlamlaştırmak amacıyla tüm bilgi ve yeteneklerin kullanılmasını ve yenilerinin edinilmesini evrensel düzeyde gerçekleştiren bir şirket işletmesi modelidir.” (Mattelart, 2005, s. 99).

Alternatif bir reklam mecrası olarak Sosyal Sorumluluk Projeleri

Kurumsal boyutta yürütülen sosyal sorumluluk çalışmaları Türkiye’de son on yıldan beri bütün firmaların ilgi gösterdiği bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. “Pazarlama yönetimi özellikle son yıllarda sosyal değişimlere daha duyarlı, daha ilgili hale gelmiştir. Geleneksel olarak pazarlama kararları maliyet-gelir çerçevesinde alınırken, günümüzde daha fazla firma pazarlama kararlarını sosyal maliyetler, sosyal kârlar ve sosyal faydalar çerçevesinde almaktadır”, (İlter, B. Bayraktaroğlu, G., 2007 s.51)

Bu konuyla ilgili olarak Zeki Duman da şöyle söylemektedir, “günümüzde burjuva kültürünün yaşam felsefesini oluşturan liberal ilkeler, sözünü ettiğimiz tüketim felsefesine zemin hazırlayacak ve onu meşrulaştıracak biçimde yeniden formüle

edilmiştir. Bu formüleştirmenin teorik öncüllerini oluşturan esas vurgular -bireycilik, özel mülkiyet, piyasa sistemi, insan hakları, eşitlik, özgürlük, adalet ve en önemlisi sınırlı devlet- gibi retorikler, esasen burjuva sınıfının çıkarını manipüle etmeye dönük argümanlardır. Liberaller, bu açıdan sadece sermayenin büyüüp, serpilmesinin önündeki engellerin tasfiye edilmesini değil aynı zamanda devletin, sermaye sınıfının önünü açıcı ve destekleyici nitelikteki yasal-kurumsal yeni düzenlemeler yapmasını da talep ederler.” (Duman, Z., 2006 s.19)

Bununla birlikte “firma kârlılığı ile birlikte tüketici tatmini ve toplumsal refah ile doğanın korunması amaçlarının bir arada sağlanması gerekmektedir” diyen Ayyıldız ve Genç pazarlamanın en gelişmiş evresinin bu evre olduğunu belirtirken “bu işletmelerde çevreci, yeşil kafa yapısının ortaklık felsefesinde yer almadığını” söylemektedirler. (Polonsky ve Rosenberger, 2001 ss.21-30. Aktaran Ayyıldız, H., Genç, K.Y. s.506).

Kapitalist sistemin üretimi olarak Prosumer

“Ünlü gelecek bilimci Alvin Toffler, 1980 yılında yayınladığı Üçüncü Dalga isimli kitabında, “tüketen üretici – prosumer” kavramını ortaya atmıştır. “Prosumer (tüketen üretici)” terimi, **producer** (üretici) ve **consumer** (tüketici) kelimelerinin birleştirilmesinden türetilmiştir. (Bugün prosumer kelimesi başka anlamlar da taşımaktadır. Örneğin, pro kısaltması kimi durumlarda **professional** (profesyonel) kimi durumlarda ise **proaktif** (proaktif) kelimelerinin anlamlarını içerir şekilde de kullanılmaktadır.)” (Özata, Z.2009)

“Toffler’a göre, tüketici kavramı endüstri çağının bir sonucudur. Post-endüstriyel dönemde, saf tüketicilerin sayısı azalacaktır. Bunların yerini, kullandıkları ürün ve hizmetlerin çoğunu kendileri üreten, **tüketen üreticiler** alacaktır.” (Kotler, P. 1986 aktaran Özata, Z.2009) “Toffler, temel tüketici ihtiyaçlarını karşılamak üzere, standart ürünlerin kitlesel olarak üretildiği pazarların doyuma ulaştığını görmektedir. İşletmeler karlılıklarını arttırmak için, kitlesel bireyselleştirme (mass customisation) adı verilen bir süreci uygulamaya başlayacaklardır, yani yüksek düzeyde bireyselleş-

Küresel bir firma olan Coca-Cola kurduğu vakıf sayesinde hem vergiden kurtulmuş hem de vakıfların “kamulaştırma” hakkından yararlanarak sözde yardım ettikleri akarsu ve gölleri vakıf bünyesine dâhil etme hakkı kazanmıştır.

tirilmiş/kişiselleştirilmiş ürünlerin, kitlesel olarak üretimine geçeceklerdir. Ancak bu düzeyde bireyselleştirmenin sağlanabilmesi için, tüketicinin, özellikle de tasarım aşamasında, üretim sürecine katılması gerekliliği doğmaktadır.” (Özata, Z., 2009)

Sanayi devrimi üretim ve tüketim işlevlerini birbirinden keskin bir çizgiyle ayırmaktadır. Bu keskin ayırım, bugün tüketici ve üretici olarak adlandırılan insanların doğmasına yol açmıştır. İkinci Dalgayla, “kullanma amaçlı üretime” dayalı tarımcı bir toplumdaki, “alışveriş için üretime” dayalı sanayi toplumuna geçilmiştir. Ancak, durum anlatıldığından biraz daha karışıktır. Çünkü, nasıl Birinci Dalga sırasında alışveriş (yani piyasa) için üretim yapıldığı olduysa, İkinci Dalga sırasında da kullanma amacıyla da üretim yapılmaktadır. (Ibid)

İşin bir bölümünü müşteriye yaptırmak, ekonomistlerin diliyle “emek maliyetini dışarıya aktarmak” yeni bir yöntem değildir.

Ancak, tüketen üretici sadece hizmetlerle sınırlı bir olgu değildir. Bu kavramı anlamak için, tüketicinin ürünlerin üretiminde nasıl bir rol oynamaya başladığının incelenmesi de gerekir. Toffler Üçüncü Dalga toplumlarındaki baskın süreci, kitleselleşmeden (demassification) uzaklaşma olarak görmektedir. Üçüncü Dalga toplumlarında kitlesel üretim yerine, birey olma geçerli norm haline gelmektedir. (Özata, Z.2009)

Diğer bir deyişle kitlesel bireyselleştirme, kitlesel üretim ve bireyselleştirmenin en iyi bileşenlerinin bir araya getirilerek bütünleştirilmesidir. Bu sayede kitlesel üretimdeki ölçek ekonomileri muhafaza edilirken, bireysel bazda müşteri ihtiyaçlarının tatmini mümkün olacaktır. (Bardakçı, A. 2004 aktaran Özata, Z. 2009)

Kitlesel üretimdeki hakim olan “firma yapar, müşteri alır,” “firma konuşur, müşteri dinler” anlayışı, kitlesel bireyselleştirme ile tamamen değişmiş ve “firma ve müşteri birlikte üretir” veya anlayışına dönüşmüştür. Kitlesel bireyselleştirme,

bu bağlamda müşterilerin firmaya ne istediğini öğretmesi ve firmanın bunu müşteriye temininin bir ifadesidir. (Iben)

Bu durumda “prosumer” olarak melezleşen sözcüğü “tüketen üretici” yerine “üreten tüketici” olarak kullanılmasının daha uygun olabilir.

Prosumer kavramı çerçevesinde Coca Cola Hayata Artı Vakfı'nın incelenmesi

Bu araştırmamızda Coca-Cola AŞ. tarafından kurulan Hayata Artı Vakfı'nın aktiviteleri, kurumun kendi yaptığı basın açıklamaları ve firmanın internet sitesindeki açıklamalar doğrultusunda incelenmiştir.

Tüm Gazeteler adlı internet sayfasında yayınlanan vakfın basın açıklamasını da kapsayan habere göre;

“Coca-Cola Türkiye çevre ve toplum projeleri gerçekleştirmek ve yürütülmekte olan toplumsal yatırımlarını ortak bir şemsiye altında toplamak üzere Coca- ismiyle bir vakıf kurdu. Coca-Cola Türkiye başkanı ve Vakıf Yönetim Kurulu Başkanı Galya Frayman Molinas, Türkiye’de 45’inci yılını kutladıklarını ve bugüne kadar 700 milyon doların üzerinde ekonomik yatırım yaptıklarını belirterek, ‘Vakıf ile Türkiye’deki varlığımıza yeni bir açılım getiriyor ve tüm toplumsal yatırımlarımızı uzun vadeli bakış açısıyla daha geniş bir platforma taşıyoruz. Kamu, sivil toplum ve özel sektör işbirliklerinin gelişmesine katkı sağlamayı hedefleyen Vakfın öncelikli hizmet alanı çevre ve su kaynaklarının korunması olacak”.(ANKA 2009)

Bu açıklamadan Coca-Cola AŞ.nin vakıf aracılığıyla sosyal sorumluluk projesi kapsamında yapılan tanıtım yöntemi olduğu gerçeğinden yola çıktığımızda, firmanın marka kimliğine “çevreci” bir kimlik daha eklemeyi amaçladığını görebiliriz.

“, 2009–2010 boyunca Vakıf öncülüğündeki toplum ve çevre projeleri için yaklaşık 5 milyon TL harcayacaklarını açıkladı.” (ANKA 2009)

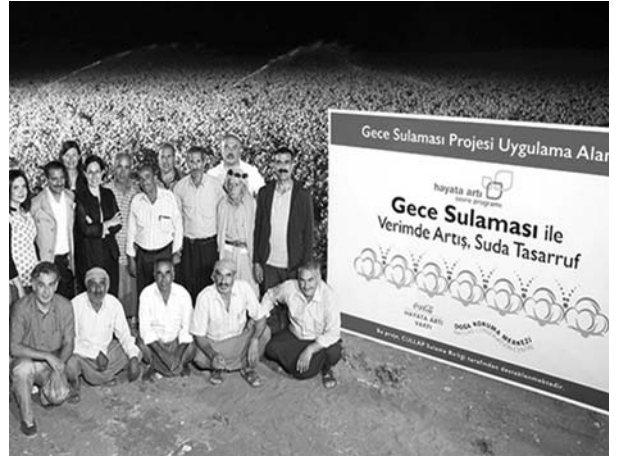
“2005 yılından bu yana Coca-Cola Türkiye ve işbirliğiyle yürütülen , sürdürülebilir, katılımcı ve yerel projeleri ile kendi geleneğini oluşturdu. Şimdi bu gelenek, Vakıf çatısı altında devam edecek.” (ANKA 2009)

Coca-Cola ve Afrika Grubu Başkanı ve Vakfın Mütevelli Heyeti Üyesi Ahmet , `Türkiye Coca-Cola sistemi içinde ekonomik açıdan model ülkedi, şimdi toplumsal sorumluluk alanında da bu rolü üstlenecek` dedi. Vakfın kuruluşuna temel oluşturan sistemin global vizyonun bir yansıması olduğuna dikkat çeken Bozer, `Coca-Cola olarak işimizin sürekliliğinin, içinde yaşadığımız çevrenin ve toplumun refah ve sürdürülebilirliğine bağlı olduğunun bilincindeyiz. Sadece 2008 yılında Coca-Cola ve dünya üzerindeki vakıflarımız tarafından yaklaşık 82 milyon dolar kaynağı toplum odaklı projeler için kullandık` dedi.

“Ahmet Bozer, Coca-Cola Türkiye`nin çevre duyarlılığı kapsamındaki faaliyetleri hakkında da bilgi verirken, “üç aşamalı bir sistem içinde çevreci uygulamalar geliştirdiklerini, bunların başında su tüketimini düşürmenin geldiğini” vurguladı. Bozer, çevreci uygulamaların global vizyona uygun olarak yürütüldüğünü hatırlatarak, “Şu anda Türkiye`deki tüm tesislerimizde üretim sürecinde kullanılan su miktarı olarak tüm Coca-Cola dünyası içinde en iyi oranı yakalamış durumdayız. 24 iş birimi içinde suyu en verimli kullanan ülke Türkiye. Coca-Cola içinde dünya ortalaması olarak 1 litre Coca-Cola üretimi için 2.52 litre su tüketilirken, Türkiye`de bu oran 1.51 litre düzeyine indirildi. Kısa vadeli hedefimiz bu rakamı eşitlemektir” dedi. (ANKA 2009)

Bu açıklamayı çözümlendiğimizde, firmanın global olarak yürüttüğü bir projeyi lokal olarak ülkelere yerleştirdiğini görebiliriz. Bu noktada, Matelart`ın tanımladığı gibi, firmanın “işletme modeli” “global” ile “lokal”ın kaynaşması olarak “glocalize” bir işlev üstlendiği söylenebilir. Tüm dünyada uyguladıkları çevreci stratejilerine göre su tüketimini her ülkede azaltmayı hedefler iken aslında üretim maliyetlerini de düşürmeyi amaçladıklarını dolaylı olarak ifade etmiş bulunmaktadırlar.

“Bozer, su kullanımı konusunda ikinci önemli uygulamanın da üretim sürecinde ortaya çıkan atık suların doğaya yeniden kazandırılması olduğunu ve yerel kanunlar şart koşarsa da global vizyona

uygun olarak bu yönde çevreci adımlar atıklarını belirterek şu değerlendirmede bulundu:

“Bu konuda da çok önemli bir noktada bulunuyoruz. Atık suları yeniden doğaya kazandırmak öncelikli amacımız. Coca-Cola`nın küresel vizyonu atık suyun toplandığı havuzların balıkların yaşayabileceği kadar temiz olmasını sağlamayı öngörüyor. Şu anda yüzde 85 oranında bu hedefe ulaşıldı. Ancak biz Türkiye olarak bu hedefi 2008 itibarıyla yakalamış bulunuyoruz. Türkiye`deki üretim tesislerinde bulunan atık su havuzlarında şimdi balıklar rahatlıkla yaşayabiliyor.”

Bozer, Coca-Cola`da toplumsal sorumluluk projelerini kendi işlerinin doğal bir parçası olarak gördüklerini, çevre sorunlarına çözüm bulma arayışlarına katkı yapmanın her şeyin başında geldiğini savunarak, ‘Biz öncelikle işimizi yapmaya çalışıyoruz. Sosyal sorumluluk işlerimize farklı tanımlamalar getirmek, özellikle kamuoyu önünde bunları öne çıkarmak için özel bir çaba içinde olmak gibi bir amacımız yok. Çevreye ilişkin dünyada ciddi sorunlar var ve biz bu sorunlara çözüm bulamazsak birlikte yok oluruz. Bu nedenle toplumsal yatırımlarımızda uzun vadeli ve kalıcı etki bırakacak bir yaklaşımı benimsiyoruz. Ayrıca bu konulara ayrılan rakamlara odaklanmaktan çok, yaratılan etkiye bakmanın önemli olduğunu düşünüyoruz. Çevre konusunda 5 milyon TL değil de, 20-30 milyon dolar da harcayabilirsiniz, ancak bu kadar etki yapamayabilirsiniz. Biz kazanılan bir insanın bile çok şeyi değiştirebileceğine inanıyoruz` diye konuştu.” (ANKA 2009)

Sonuç

Maliye Bakanlığı yaptığı açıklamaya göre kamuya yararlı olduğu sürece vakıflardan vergi alınmamasını açıklamıştır. Kamuya yararlı derneklere yapılan bağışlar bağışı yapan şirketin yıllık kurumlar vergisinden mahsup edilmek üzere indirim konusu yapılabilir, burada vergi muafiyetinden yararlanan doğrudan Coca-Cola şirketinin kendisidir, dolayısıyla şirket böyle bir vâkıfa bağışta bulunarak hammaddesinin garanti altına aldığı gibi hammadde teminine yönelik faaliyetlerinden dolayı oluşan giderleri yıllık kazancından indirebilmekte ve daha az vergi ödemektedir.

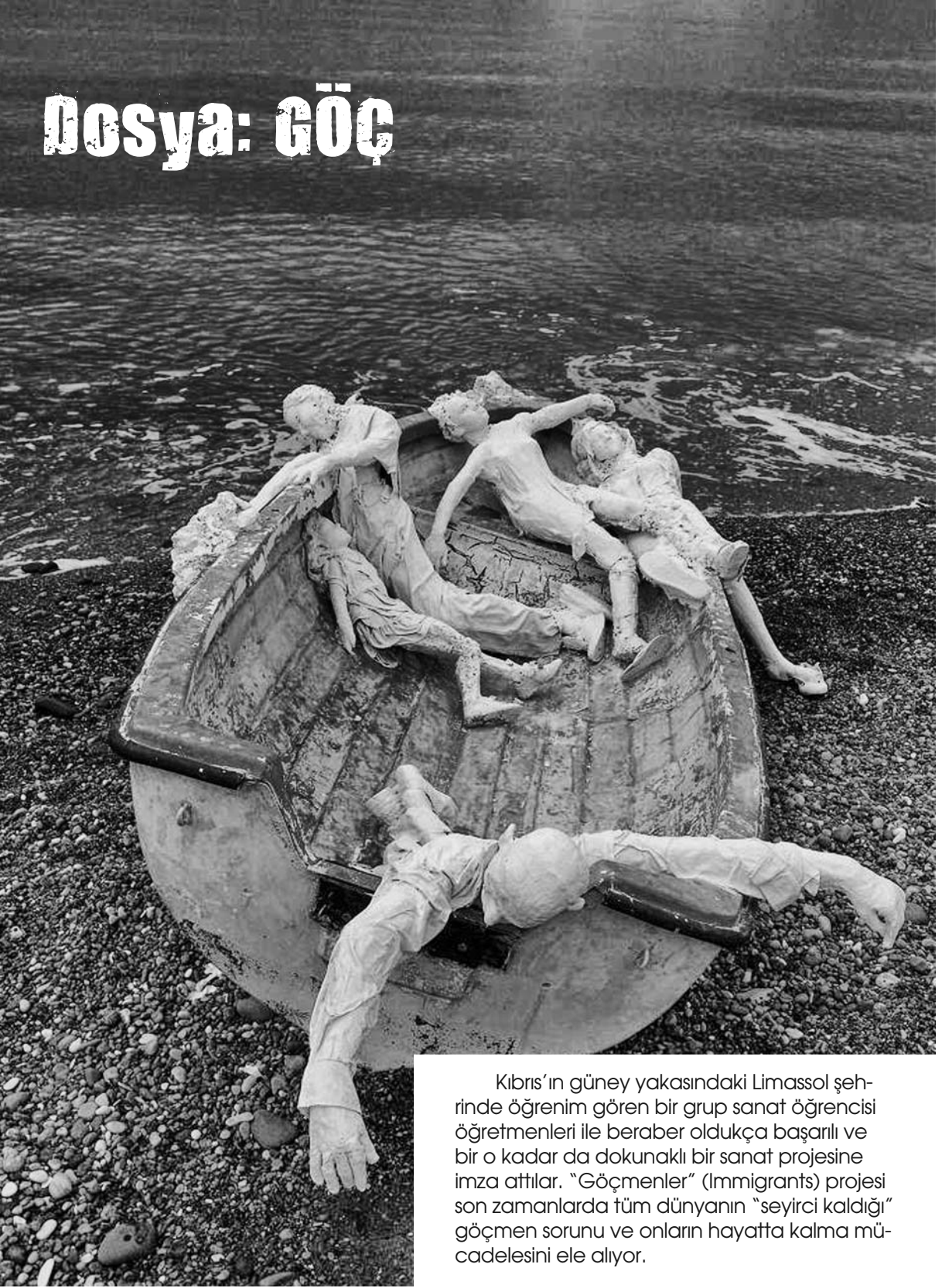
Küresel bir firma olan Coca-Cola kurduğu vakıf sayesinde hem vergiden kurtulmuş hem de vakıfların “kamulaştırma” hakkından yararlanarak sözde yardım ettikleri akarsu ve gölleri vakıf bünyesine dâhil etme hakkı kazanmıştır. Sadece bununla da yetinmeyip yaptıkları basın açıklamasında da olduğu gibi “24 iş birimi içinde suyu en verimli kullanan ülke Türkiye. Coca-Cola içinde dünya ortalaması olarak 1 litre Coca-Cola üretimi için 2.52 litre su tüketilirken, Türkiye’de bu oran 1.51 litre düzeyine indirildi. Kısa vadeli hedefimiz bu rakamı eşitlemektir” sözleriyle asıl niyetlerinin daha ucuza kola üretmek olduğunu da kamuoyuna açıklamıştır. Sadece kola değil tabii, markanın sofraya içeceği olarak su satışı yaptığı da bilinmektedir. Bu markanın su pazarında payını giderek arttırmasıyla birlikte “gelin birlikte akarsularımızı ve göllerimizi kurtaralım” çağrısıyla da hammaddesini garanti altına alarak tüketiciyi üretime dâhil etme çabasına girmiştir. Bunu yaparken de sadece ülkeye ve doğaya yararlı bir iş yapıyormuş gibi sempatik görünme de yine markanın faydasıdır

Tıpkı küreselleşme öncesi yaşanan olaylarda olduğu gibi, dünyada etkinliği fazla olan gelişmiş ülkelerin sadece askeri güce sahip olmalarının yeterli olmadığı, bunun yanında ekonomik güce de sahip olmaları gerektiği gerçeği gibi, küreselleşmenin altında yatan gerçekte de öncü olan ülkelerin bu konuyu esas aldıkları saklanamaz bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumda bize; savaş ve tek kurşun atılmadan ülkelerin kontrole alınmasını, böylece de küreselleşme maskesi kullanılarak menfaat elde edilme isteğinin yattığı gerçeğini düşündürmektedir. Diğer taraftan dünya enerji kaynaklarının giderek azalması, gelişmiş ülkelerin enerji kaynaklarının bulunduğu bölgelerde istikrarı sağlamak görüntüsü altında, etkinliklerini arttırmak ve jeostratejik konumdaki ülkeler üzerinde nüfuz etmek ve mevcut nüfuzlarını korumak istemeleri sonucunda da bu oluşumu kullanmak istedikleri aşikardır.

Kaynakça

- Bardakçı, A. (2004). *Kitleli Bireyselleştirme Uygulama Yöntemleri*, Akdeniz İ.İ.B.F Dergisi, Sayı.8,ss. 1-17. Aktaran Özata, Z. 2009
- Bauman, Z. (2006). *Küreselleşme: Toplumsal Sonuçları*. 2.Baskı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Duman,Z. (2006) *Tüketim Toplumunda Özgürlük Sorunu*, Sosyoloji Dergisi Sayı: 16
- Giddens, A. (2000). *Elimizden Kaçıp Giden Dünya*. 1. Baskı. İstanbul: Alfa Basım Yayım
- İlter, B. ,Bayraktaroğlu, G. (2005) “ Kâr Amacı Gütmeyen Sosyal İçerikli Pazarlama Uygulamaları: Sosyal Pazarlama” Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 28, Ocak-Haziran 2007
- Mattelart, A. (2005). *İletişimin Dünyasallaşması*. 2.Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öymen,O. (2000). *Geleceği Yakalamak*. İstanbul: Remzi Kitapevi. Aktaran Akbulut, N.T.Erdoğan, E.B.(2008) “Küreselleşme Söylemleri ve Küresel Reklamlar”, Medya Eleştirileri 2008 Küreselleştirme Makinesi: Medya. 1. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş
- Polonsky, M. J., Rosenberger III, P. J., 2001. Reevaluating Green Marketing: A Strategic Approach, Business Horizons, September – October 2001. Aktaran Ayyıldız, H.,Genç, K.Y. “Çevreye Duyarlı Pazarlama:Üniversite Öğrencilerinden Çevreye Duyarlı Pazarlama Uygulamalarıyla İlgili Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma”
- Savran.S. (2008). *Kod Adı Küreselleşme: 21. Yüzyılda Emperyalizm*. 1. Baskı. İstanbul: Yordam Kitap Basım Yayın.
- Özata, Z. 2009 *Tüketen Üretici – Prosumer*, (26.06.2010 tarihinde alınmıştır).
- ANKA 2009, (23.03.2010 tarihinde alınmıştır).

Dosya: GÖÇ

Kıbrıs'ın güney yakasındaki Limassol şehrinde öğrenim gören bir grup sanat öğrencisi öğretmenleri ile beraber oldukça başarılı ve bir o kadar da dokunaklı bir sanat projesine imza attılar. "Göçmenler" (Immigrants) projesi son zamanlarda tüm dünyanın "seyirci kaldığı" göçmen sorunu ve onların hayatta kalma mücadelesini ele alıyor.

“İşte Özgür Dünya”

Her ne kadar çok geniş bir kapsamı olsa da, göçmen dendiğinde akla ilk mülteciler gelir. İster “daha iyi bir yaşam” umuduyla iktisadi gerekçelerle olsun, ister bin bir tür görünen sebeplere dayalı savaşımlardan kaçmak için olsun, yerini yurdunu terkeden, bütün bir yaşamışlığı, dili, çevreyi, toplumsal dokuyu ardında bırakan insan topluluğu... Dört bir tarafımız yoğun bir savaşla çevriliyken başka nasıl olabilirdi ki!

Göç, özünde ekonomik olgudur. Bir sosyolojik olgu olarak göçmen de bu ekonomik olgunun öznesidir. Bu gerçek, çoğu zaman farklı politik-toplumsal dolaylımlarla açığa vurur kendini. Kimi yerde çeşitli toplumsal baskılar çıkar karşımıza, kimi yerde devlet baskısı; kimi zaman dinsel çatışmalar, kimi zaman amansız bir iç savaş; kimileyin umut tacirinin tuzağına düşen bir av, kimileyin insan ve organ ticareti... Her ne biçim altında olursa olsun işin özü ekonomidir. Ve dahası, ortaya çıkan olgunun gelişimi de aynı şekilde ekonomik temellidir.

Nitelikli veya vasıfsız emektir dünyanın dört bir yanına savrulan; “fuhuş sektörünün sermayesi”dir kadın ve çocuk görünümüyle; iktisadi zorla veya çıplak zorla organ pazarına sürülen “organ taşıyıcılarıdır.” Pazarlarda “seks kölesi” diye haraç mezat satılan kadınlar şeklinde çıkarlar karşımıza; insan kaçakçılarının vahşi tahakkümlerini doyuran “müşteri” kimi zaman. Ve bu iş için en pratik, etkili araç, savaşlardır.

Savaş demişken... Çağdaş Avrupa'nın göbeğinde eski Yugoslavya'nın bir parçası olarak Kosova'daki savaş anımsayanlar vardır mutlaka. 1999'da 79 gün boyunca vahşi NATO bombardımanı ile Kosova kopartıldı Yugoslavya'dan. UÇK (Kosova Kurtuluş Ordusu) diye paralı askerlerden ve neo-nazilerden oluşan çeteler Kosova yönetimine geldi. Şimdilerde cumhurbaşkanı olan Haşim Taçi, o dönem bu çetelerin liderlerinden biriydi. Bugün Sırp esirler ve mahkumların organlarını satın öldürmek suçlamasıyla başı ciddi anlamda belada. Sadece bu da değil. Uyuşturucu kaçakçılığı ve insan ticareti de cabası! Kosova, bu vahşi savaş sonrasında Avrupa fuhuş piyasasının ana temin kaynağından biri haline getirildi.

Din, demokrasi, özgürlük, bağımsızlık... sermaye cephaneliğindeki korkunç yalanlar dizisi!

Dünyayı kan ve kaos sürükleyerek yönetmeye çalışmak, egemenliğini yitiren sermayenin tek silahıdır artık. Doğudan batıya çok geniş bir coğrafya kan ve barut ateşiyle kavruluyor bu yüzden. Çatışmalar yayılıyor, savaş derebeylikleri türüyor, dinci fanatizm insanları sürü gibi oradan oraya yönlendiriyor... Sonrası malum. Göç yollarında acımasızca ölüme sürüklenenler, kamplarda bir esir hayatına mahkum edilenler, Avrupa'nın “kağıtsızları” olarak en kötü şartlarda kayıt dışı çalışan köleler ordusu, organ piyasasının gönüllü kurbanları, fuhuş “sektöründe” yokedilen kadın ve çocuklar... Ve tüm bu korkunç hikayelerde kendi türünün trajik kaderi üzerinden korkunç karlar elde eden en tepedekinden en sıradanına kadar acımasız insan müsveddeleri... Ken Loach'ın güzel anlatımıyla “İşte Özgür Dünya!”

SİZ HİÇ KOVULDUNUZ MUY?

Yabancılaşmaya Karşı Beyin Egzersizleri
Temade Çınar

Kovulma duygusunu bilmeyen var mıdır? Kovulduğumuz sırada neler yaşadığımızı hatırlayıp yeniden yeniden içimiz sızlamaz mı? Bazen sırtımızda hissettiğimiz sert bir tekmedir. Bazen "Ben ayrıldım." dedirtir insana zamana yayılmış kovuluş. Acı, öfke, kırgınlık, özlem, örselenmişlik... Kimi zaman da hepsi birden bizimle birlikte sürüklenip gelir.

İşinden, memleketinden, evinden, bahçesinden, toprağından, sınıfından, sevgilisinin yüreğinden, arkadaşlarının hayatından kovulur insan... ve kovar...

Kovulma denilince sırtına bir tekme atılmış, açıkça yüzüne kovulduğu söylenmiş kişi gelir. Oysa her kovulma ilişkisi böyle başlamaz. Zemin ayağınızın altından çekilir. Orada yaşamanız olanaksız hale gelir ve size artık dönüp gitmekten başka bir seçenek kalmaz. Sonra "Bıraktı gitti, kaçtı, terk etti" olur adınız.

Bu sayıda kovma kovulma ilişkisinin üzerinde egzersiz yapacağız. "Bıraktı gitti, istifa etti, kaçtı, terk etti"lerin tarafından bakacağız harekete.

Aslında büyük göç dalgası ve doğanın işgali ile üzerinde düşünmeden edemediğimiz şeyler bunlar. İşyerinde adı mobing'dir, ilişkilerde "tükenme" diye duyarız. Savaşta "kaçan"lar, köylerini "terk edenler", eğitim almak için, ekmeğini kazanmak için büyük şehre "gidenler"... Arkalarına bakmadan mı gitmektedirler gerçekten...

Dünyanın her yerindeki bu sürekli hareket dalgası diyalektiğin bir kuralı mı? “Doğada da sürekli bir göç var. İnsanların yer değiştirmesi her zaman oldu ve olacak.” sözlerini duyar gibiyiz. Ancak bugün tanık olduklarımızın hiç de doğal olmadığını hepimiz biliyor ya da en azından sezinliyoruz.

Sayılarla ifade edersek Birleşmiş Milletler Sığınmacılar Yüksek Konseyi’ne (UNHCR) göre göçmen sığınmacı nüfusu, 1959 yılında 12 milyona yakınmış. 1993 verileri bu sayıyı 15 milyonun biraz üstünde gösteriyor. Ondan sonra göçmen, sığınmacı sayısında, 2001 yılına kadar bir gerileme var. O yıl toplam sayı 10 milyon dolayındayken sonraki yıllarda hızla artmaya başlayarak 2005 yılında 37.5 milyona, 2010 yılında 43, 2012 yılında 45 milyona, 2014 sonunda da 59 milyona ulaşıyor. Bu yıl sayı 60 milyonun üstüne çıktı bile. Her gün bu sayıya 40 bin kişi ekleniyor. Bu rakamların resmen, kayıtlı olanlarla sınırlı olduğunu hatırlatalım. Resmi rakamların böylesi bir karmaşa ve düzensizliğin kural olduğu durumda ne kadar azı yansıttığını da...

Bu sayılar sadece göçmen sığınmacılara ait. İş bulmak için buldukları yerleri terk edenler, eğitim almak için yola çıkanlar bunlara eklenirse "istemediği halde" arkasında sevdiklerini, yaşanmışlıklarını, kültürünü bırakıp "yabancı" yerlere "yabancı" olmaya ve yabancılaşmaya giden yüz milyonlardan bahsetmemiz gerek.

Anlatılanlara göre 1923 mübadelesinde Kayaköy’de evlerinden çıkarılıp yollara dökülen insanlar komşularına “Ben gelinceye kadar ocağa bakıver, yoğurt mayaladıydım açıver, memeleri şişmesin, koyunumu sağıver.” diye düşmüşler yola. Kalan Türk kökenli komşuları da uzun zaman sahip çıkmış giden komşularının evlerine. Silip süpürüp hayvanlarına bakmışlar “onlar dönünceye kadar”... Sonra deprem, başka yerlerde evi yıkılmışların çatıları çerçeveleri yağmalamaları ve “biz yapmadık komşu” açıklamaları...

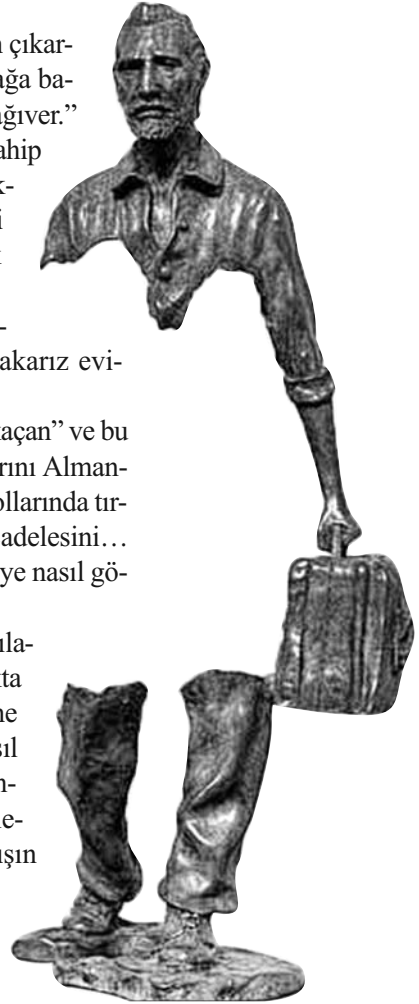
Cizre’de telefonlarına mesaj gelip şehirden uzaklaştırılan öğretmene öğrencilerinin dediği gibi: “Merak etme öğretmenim biz bakarız evinize...”

Göç yolunda felç geçiren babasını hastaneye bıraktıktan sonra “kaçan” ve bu yüzden türlü serzenişlere nail olan Suriyeli adamın, eşini ve çocuklarını Almanya’ya bırakıp babasının başına dönmesiyle utananlar anlatıyor göç yollarında tırların arkasını, tozlu yolların kilometrelerini, botlardaki yaşam mücadelesini... Anlatmıyor adam... Kalacak yerini düşünüyor, ölecek babasını nereye nasıl gömeceğini bir de... Tabii tekrar nasıl kavuşacağını ailesine...

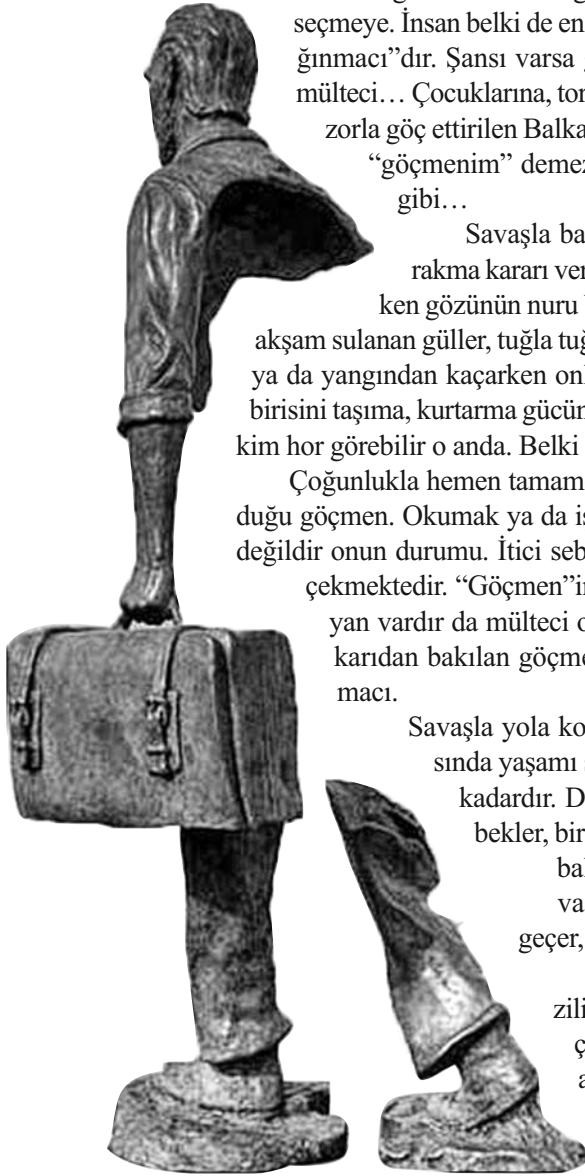
Böyle insanlığımızı sızlatan ne çok yaşanmışlık var. Bir de yargılarımız... Bütün bu hikayeleri dinlerken gözlerimiz doluyor da sokakta dilenen Suriyeli’ye, Kürtçe konuşan adama da tepki duyuyoruz yine de? Tepki duyanların hangisi bin yıldır aynı yerde yaşamaktalar? Nasıl bir çelişkidir? Kovan biziz kovulan biz... Bütün suçu “sessiz çoğunluk”a yükleyenlerden olmayalım iki satırda bile. Yaşayan kadar izleyen de acı çekmekte. Kovulan kalanlar için tehdit değil mi? Kalışın kurallarını çizmiyor mu kovuluş.

Bir şeye itiraz edip işten atılan işçi kalan işçilere “örnek” değil mi? Kurallar işe alınma çizgisinden başlar ve işten çıkartılma çizgisinde biter. Görünmez çizgilerle sınırlanmıştır, herkes görür. Ken-

Böyle insanlığımızı sızlatan ne çok yaşanmışlık var. Bir de yargılarımız... Bütün bu hikayeleri dinlerken gözlerimiz doluyor da sokakta dilenen Suriyeli’ye, Kürtçe konuşan adama da tepki duyuyoruz yine de?

Göç başladığında akbabalar yolun kenarına dizilir. Her kovulmuş yalnızdır. Onu destekleyecek bir çevre, kural, kanun, kimlik, meslek, iş... Her şey arkada bırakılmıştır. İnsan olduğunu ispatlayacak, yaşadığını ve yokluğunu ispatlayacak hiçbir şey...

dinden önce başlayana, sınırları anlamış olana bakar, taklit eder her hareketini, anlar...

Sevdiğinin sınırlarını bakışından duruşundan anlar insan. Kovulmamak için onun hayatından istenenlerin ve istenmeyenlerin çizgisini ortaklaştırması gerekir. Kalışın kuralları uyarsa, kovulma sınırı değişse de, orada Demokles'in kılıcı gibi durur.

Bütün kovulma kovma ilişkilerinde önceden çizilmiş bir sınır ve sınıra riayet eden ya da sonuçlarına katlanan insanlar görürüz.

Savaşta bu sınırı bilemez insan. İlk bomba patladığında yola düşme fikri aniden başlar. Şanslıysa o bomba kendi evine değil de komşusunun evine düşmüştür. Bodruma inip yaşama şansını mı denese yoksa dışarıda yaşama şansı daha mı fazla? O güne kadar kendisine çizilmiş sınırlara hep uymuş olması da durumu değiştirmez. Ölümle kalım arasındaki bitmez tükenmez hesap başlar. Bu hesabın acımasızlığı kendinden değildir, şartlar zorlar onu her iki seçenektan birini seçmeye. İnsan belki de en acımasız kararlarını bu yolda verir. Adı artık "Sığınmacı"dır. Şansı varsa gittiği ülke onu içine almaya "tenezzül" ederse mülteci... Çocuklarına, torunlarına bile adı kalır. Muhacir diye bilmez miyiz zorla göç ettirilen Balkan göçmenlerini hala. Kırk yıllık Alamanyalı hala "göçmenim" demez mi kendisine, ne oralı ne buralı, yolda kalmış gibi...

Savaşla başlayan göç yaşlıları ve güçsüzleri arkasında bırakma kararı verdirtebilir insana. En değerli eşyalarını yanına alırken gözünün nuru belki atalardan yadigar işlemler, fotoğraflar, her akşam sulanan güller, tuğla tuğla ördüğü ömrü yüküdür ona. Kim sizi depremden ya da yangından kaçarken onları yanınıza almadınız diye suçlayabilir. Yalnız birisini taşıma, kurtarma gücünüz var diye çocuklarınızdan birini bıraktınız diye kim hor görebilir o anda. Belki kalan kurtulacak belki götürdüğünüz kim bilir?

Çoğunlukla hemen tamamen uzaklaşmaz evinden yöresinden savaşın kovduğu göçmen. Okumak ya da iş bulmak için düşünüp taşınıp yola koyulan gibi değildir onun durumu. İtici sebepler kovmuştur ikisini de evet, çekici sebepler çekmektedir. "Göçmen" in adında bile göçmen kuşlar gibi umut verici bir yan vardır da mülteci ondan da geriden gelir. Kendisine kırk yıldır yukarıdan bakılan göçmenin, muhacirin yukarıdan baktığı kişidir sığınmacı.

Savaşla yola koyulan her iki seçiminden birinde ölümün karşısında yaşamı seçmektedir. Gitmenin kilometresi güvenli alana kadardır. Daha önce düşünmediyse gitmeyi evine dönmeyi bekler, bir kuytuda her şeye katlanarak hayatta kalmaya çabalar. Kimi eşini çocuklarını bırakıp geri döner savaşımaya... Sınırları zorlar, olmadık yollardan geçer, dikenli tellerin, mayınların arasından yol yapar.

Göç başladığında akbabalar yolun kenarına dizilir. Her kovulmuş yalnızdır. Onu destekleyecek bir çevre, kural, kanun, kimlik, meslek, iş... Her şey arkada bırakılmıştır. İnsan olduğunu ispatlayacak, yaşadığını ve yokluğunu ispatlayacak hiçbir şey... Yalnız ve çirliçiplaktır savaşın kovduğu

göçmen. Ve avdır bundan böyle. Tıpkı evinden kaçan küçük çocuklar gibi... “Ejderhanın ağzına atılmış yem...” Kadınlar köle pazarında, ya da arka mahallelerin birinde satılabilir. Tecavüze, tacize uğrayabilir. Bulabilirse bir iş bol artı değer bırakabilir. Açlık ve yoklukla baş başa kalabilir. Erkekler kimsenin yapmak istemediği en ağır işlerin ucuz gücü, mafyanın ucuz canı olabilir. Çocuklar, aileleri yanlarındaysa ya da birileri tutmuşsa ellerinden belki hayatta kalabilir. Zayıf bedenleri dayanırsa uzun yolların risklerine ucuz iş gücünün de kaçırılmayacağı fırsattır. Her sığınmacı ülkesinde 18. yüzyıl İngiltere’sinin fotoğraflarını görürsünüz. O ülkenin işçilerinin yoksulluk seviyeleri onlar için varlık seviyesidir ancak.

Büyük bir pazar yaratır gittiği yerde savaştan kaçan göçmen. Ucuz botlar, su çeken can yelekleri, insan kaçakçıları, organ kaçakçıları, uyuşturucu tacirleri... Televizyonlarda bol reytingli çekimi yapılır bota binip kaçışların ve kıyıya vuruşların... Bir tek bunlar mı? Yerli işçiler sadece işsizlerin baskısını değil ama aynı zamanda mültecilerin baskısını da hisseder üzerinde. Sağlık ve sosyal güvenceden yoksun çalıştırılan bu işçilerin son 15 yılda Türkiyeli patronlara sağladığı ekstra kazanç 12,2 milyar doları geçiyor. Bu kazanç yerli işçilerde yarattığı rekabetin hesaplanmadığı yine bütünden kopartılmış bir hesap. Sekiz saatlik iş günü kavgası, on sekiz saat çalışan sığınmacının yanında erir gider. Kovulma kovma ilişkisinin çapı işçinin boğazına kadar daralır. Sınıfın içinde katlara bir kat daha eklenmiştir. Öfke yolunu da şaşırabilir, dövülen, öldürülen mültecinin peşine kim düşer?

Devletlerarası pazarlığın konusu olduklarına tanığız. 3 milyarla

6 milyar pazarlığında “Otobüslere bindirir göndeririz, AB daha çok kıyıya vurmuş ölü çocukla yüzleşir.” tehditlerini de.

Yaratılan tüm ayrılıkları siler süpürür yol. Tüm ulusal, dini ayrılıklar yolda erir gider. Hepsi aynı yolda aynı adın altında toplanır sığınmacıların. Aslında kendisini koruyabilecek ait olduğu tek sınıf bu yoksul topluluktur.

Aynı metrekaireler içinde farklı yüzyılları yaşayanlara bir yüzyıl eskisi daha katılır. Tren garlarında, parklarda, yollarda karşılaşmadan geçemeyeceği gittiği yolun ucunu göremediği bir kalabalıktır şehirli için. Şehrin dokusunu “bozan” gecekondü göçmenlerinden sonra mülteciler, sığınmacılar da girmiştir hayatına. Yaşamını sorguladığı, belki de yoksula “şükür” dedirtiren tek şey...

Her şey tamamen kötü de değildir gittiği yerlerde. Çölde su damlaları yollarına bırakılan sular yiyecekler, onlar için toplanan giyecekler, evlerini açanlar, tedavilerine koşanlar... Yabancılaşmaya, çürümeye karşı ayakta kalmaya çalışanlar el uzatır onlara. Ufacık faydalar büyük coşkularla karşılanır bu uzay boşluğunda. Tümüyle değiştiremeseler de kovulmuşluğun kimliğini yolculuğun yükünü hafifleten, insanlığı hatırlatan, dayanışmayı yaşatan bir dokunuş...

Ülkesinden, bahçesinden, evinden, yaşamından, işinden kovar insanı savaş... Nasıl tanımladığına bakmaksızın yaşadıklarını... Emperyalist paylaşım savaşı mı der, düşman mı yoksa ulusal dini bir anlam mı yükler bu saldırıya, farkı yoktur yaşadıklarının. Kalıp savaşmayı göze almadıysa yola çıkan, ne kadar bilgece olursa olsun düşüncesini birlikte sürükleyip götürür yollarda.

Ülkesinden, bahçesinden, evinden, yaşamından, işinden kovar insanı savaş... Nasıl tanımladığına bakmaksızın yaşadıklarını... Emperyalist paylaşım savaşı mı der, düşman mı yoksa ulusal dini bir anlam mı yükler bu saldırıya, farkı yoktur yaşadıklarının. Kalıp savaşmayı göze almadıysa yola çıkan, ne kadar bilgece olursa olsun düşüncesini birlikte sürükleyip götürür yollarda.

Göze alamadığı risk yola çıkmaktan daha mı büyüktür? Bu seçimi yapmış olmaktan dolayı yargılanabilir mi yolda hayatını kaybeden insan?

Ülkesinde artık yaşama koşulları kalmadığı için kovulmuş olan kişiyle ilgili herkes bir şeyler söylüyor. Onların “mülteci” olarak kabul edilmesi, gittikleri ülkede vatandaşlık, çalışma ve örgütlenme haklarının verilmesi konusunda samimi çalışmalara destek vermemek mümkün değil. Yerli işçilere de enternasyonal dayanışmayı örme tavsiye ediliyor. Teorik olarak tamamen doğru.”

Ülkenizde kapitalizmin olduğundan bihaberseniz bu talepler için mücadele ettiğiniz için kimse sizi suçlayamaz. Yok sosyalistseniz sizin bile yaşamak istemediğiniz bir sistemde “mülteci” emekçilerin de sömürülmesini salık vermek sizin savunularınıza uygun değil. Bir köşe yazarı 2. Dünya Savaşı sonrası muhacirlerin ülkemizin ekonomisine yaptıkları katkılardan bahsediyor ve Suriyelilerin de bir fırsat olduğunu onların içinde de teknisyenlerin okumuş insanların olduğunu söylüyor. Zaten Almanya öncülüğünde AB ülkeleri de bunu söylemiyor mu “Alalım, alalım ama seçerek alalım!” Kara ya da deniz yoluyla uzun yollara katlanan “sığınmacı”lar çoktan ülkeyi uçaklara binip terk etmiş olanlardan daha yoksullar. “Bakma sen bunların dilendiklerine çok paraları var bunların, insan tacirlerine tonla para veriyorlar.” diyen kişilerin acımasızlığı karşısında göçe başlarken zayıf olanları arkasında bırakmak zorunda kalmışların verdiği kararın ne kadar naif olduğunu düşündürüyor.

Egzersizimize devam edelim ve onların üzerinde yapılan sonsuz çıkar hesaplarını geçelim.

Emperyalist paylaşım savaşları dünyanın her tarafını enkaz yığınlarına çeviriyor. Var olan durumu olduğu gibi kabul edip, yaşanılır hale getirmek, geriletmek, biraz olsun iyileştirmek devrimcilerin işi olsaydı bugün köleci toplumda çakılıp kalmıştık. Var

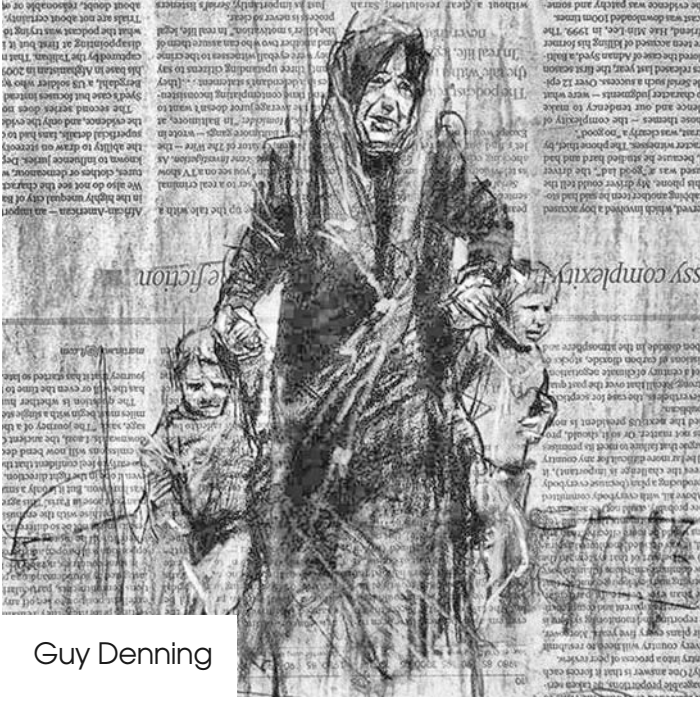
olan durumu iyileştirmek sistemin içindeki insancıl bakış açılarının işi. Bunu küçümsediğimiz düşünülmesin. Dayanışma, umut, insana önem gibi insani değerleri yaşatır bu gibi çalışmalar. Eğer devrimciler de sistemi tümüyle değiştirme görüşlerini kaybederlerse hümanizm burjuvazinin de işine gelecek bir barış ortamı sağlayabilir. Hümanizm devrimci düşünce etrafında toplanırsa hümanizmdir. Gezi doktorlarını, bugün Suruç'ta inceleme yapan doktorları, devrimci avukatları, öğretmenleri düşünelim. Onların hepsi bizim ve emekçilerin devrime ulaşmak için ihtiyacı olan insanlar. Ama unutmayalım ki onların ve toplumun tüm diğer kesimlerinin devrimcilere ihtiyacı var.

Emperyalist savaşla birlikte yola çıkan insanlarla ilgili devrimcilerin yazıp çizdikleri incelendiğinde “Emperyalist savaşa karşı iç savaşı yükselt.” ya da “Emperyalist savaşta kendi burjuvazisinin yenilmesini istemeyen ve bunun için çalışmayan devrimci değildir.” gibi temel görüşleri göremiyoruz. Oysa bütün o diğer önermeleri herkes söylüyor. Röportörler devrimcilere cömertçe veri sunuyorlar. Akademisyenler her türlü baskıya rağmen göçmenlerle ilgili çalışmalarını sürdürüyorlar. Birçok dernek, vakıf, kuruluş, sendika... Misafirperverlikte oldukça zengin bir ülkemiz. Kapımıza geleni geri göndermemeyi onurumuz sayarız. Yoksa bunca yıldır bunca devrimci nasıl yaşardı.

Herkes sözünü söylerken yerini düşünerek, tarihin ona yüklediği misyonu düşünerek söylemeli. Tarih, bugünden geleceğin, Sosyalizmin değerlerini, insana gösterilen önemi yaratanları da büyük bir değer olarak anlatacaktır. O günün gelmesi için devrimci bilince ihtiyaç var. Kitlelerin yüzü devrimcilere dönmüşken, bütün algıları öğrenmeye açıkken onlara devrimin yolunu göstermeyen, onların hayatlarından kovulmayı göze alsın.

Beykoz'da bir fırın sahibi, yanında çalışan göçmen işçi işten ayrılmasını diye 9 metrelik bir zincirle hamur teknesine zincirleyip zorla çalıştırmaya devam ediyor. İşçi ayağında 9 metrelik zincirle kaçmayı başarıyor. Zinciri kabullenmek ve onunla yaşamının yollarına kafa yormak da var, kırıp çıkmak da... Zincirin ne kadar uzun ya da kısa olduğu bizi daha az ya da daha çok özgür yapmaz.

Ayağımızdaki zinciri sorgulamanın zamanıdır. Kovulmadan...

Guy Denning

Göç ve Kadın

19-20 Aralık 2016'da "Dünyaya Başkaldırıyoruz" başlığıyla düzenlenen konferansa Almanya'dan EKA'nın sunduğu metindir.

Giriş

Göç, yani insanların yaşadıkları yeryüzü parçasını değiştirme eylemi insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. İnsanlar da tıpkı hayvan toplulukları gibi yiyecek bulmak, dolayısıyla hayatta kalmak için sürekli yer değiştirmek zorunda kalmışlardır. İnsanlığın doğaya egemen olması ve geçim araçlarını üretmeye başlamasıyla birlikte bu durum değişmiş, insanlar yerleşik hayata geçmeye, kalıcı yaşam alanları oluşturmaya başlamıştır. Ancak göç olgusu burada sonlanmamış, gerek savaşlar ve doğal afetler gerekse geçim kaynaklarının sonlanması ya da eşitsiz paylaşımı sonucu insanların yaşam alanlarını değiştirmesi bugüne kadar devam etmiştir.

Günümüzde ise göç olgusu iki biçimde karşımıza çıkmakta. Ekonomik nedenlerden ve politik nedenlerden dolayı göç.

Ekonomik Nedenlerden Dolayı Göç

Ekonomik nedenlerden dolayı göçün özü temel yaşam ihtiyaçlarından mahrum bırakılan insanların bunlara ulaşma isteğidir. Burada dünyadaki göç oranıyla ilgili rakamlara bakmakta fayda var:

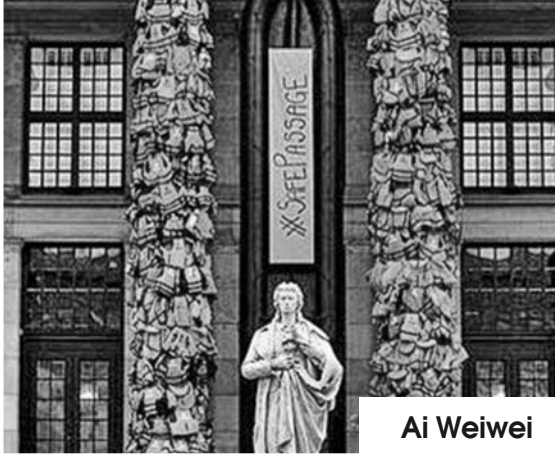
2014 yılının sorunda dünyada 59,5 milyon insan göç etmiştir.

2014 yılında günde ortalama 42.500 kişi göç etmiştir.

Her 10 göçmenden 9'u (%86) yoksul ülkelerde yaşıyor.

2014 yılında en çok göçmen kabul eden ülke ise Türkiye'dir.

Sayıları baktığımızda çelişkinin derinliği de ortaya çıkıyor. İnsanlık doğaya karşı mücadelesinde

Ai Weiwei

bu derece ilerlemiş, bilimsel teknik gelişme bu derece günlük yaşamın içine girmiş ve bunun sonucu yapılan üretim tüm insanlığın ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye gelmişken nasıl oluyor da insanlar asgari yaşam koşullarına ulaşabilmek için yer değiştirmek zorunda kalıyor?

Şurası kesin. Bugün insanlar daha iyi yaşam koşulları için değil, düpedüz yaşamak için, varoluşlarını sürdürebilmek için göç ediyorlar. Afganistan, Suriye, Pakistan, Somali, Endonezya vb. ülkelerden Avrupa'ya ya da Latin Amerika ülkelerinden ABD'ye göç eden insanların çoğu yoksulluğun sefaletin dibinde yaşadıkları için, yaşamdan kovuldukları için, hastalıklarla baş edemedikleri için, susuzlukla boğuştuğu için, başlarını sokacak bir konuta sahip olmadıkları için, paylaşım savaşları bölgelerinde taş üstünde taş bırakmadığı için göç ediyorlar.

Aslında ekonomik sosyal sistemin getirdiği sefaletten kaçanlar kendilerini şanslı hissediyor. Ya geride kalan büyük çoğunluk?

Dünya zenginliğinin yarısının nüfusun %2'sinin elinde olduğu, diğer taraftan insanlığın yarısının dünya servetinden aldığı payın %1 olduğu bu düzende göç edecek mecali, parası, yolu yöntemi olmayan yeryüzünün lanetlileri için yaşadıkları topraklar ne kadar bereketli, iklim ve doğa ne kadar güzel olursa olsun bu topraklar onlar için cehennemden farksız hale geliyor.

Milyonlarca kadın, erkek ve çocuk tırnak içinde üçüncü dünya ülkelerinde sistemin efendilerine daha fazla servet üretebilmek için tel örgülü

atölyelerde günde 14–16 saat hiç mola vermeden 1 dolarında altında çalıştırılıyor.

Milyonlarca kadın asgari sağlık ve eğitim hizmetlerine ulaşamıyor. Okul ve doktor yüzü görmüyor. Suyu, kanalizasyonu, elektriği bulunmayan evlerde yaşıyor.

Yine milyonlarca kadın, kadın tacirlerinin elinde bir dolu tehditle köseye sıkıştırılmış olarak dakika hesabıyla pazarlanıyor.

İşsiz bırakılan milyonlarca insanın yaşam hakkı ellerinden alınıyor. Dünya işsizler ordusunun toplumsal üretim sürecine dönme şansları artık yoktur.

İşte günümüzde ekonomik göçlerin temel sebepleri bunlardır. Gelir dengesizliğini büyüten, toplumsal servetin giderek daha az sayıda insanın elinde birikmesine neden olan kapitalizmdir. Dünya nüfusunun yarıya yakını yoksulluk, üçte biri açlık sınırında yaşamakta yılda 30 milyondan fazla insan açlıktan yaşamını yitirmektedir. Bu kapitalist sistemdir.

Politik Nedenlerden Dolayı Yapılan Göç

Bu göç biçiminin özü politik iktidarların uygulandığı baskı ve zulümden dolayı insanların başka ülkelere göç etmeleridir. Bu göç biçiminin tarihi de çok eskilere uzanır. Örneğin iktidardaki egemen güçlerle çatışma için giren birçok Yunanlı filozof ölüm cezasından kurtulabilmek için başka yerlere göç etmişlerdir. Bugün bu durumdaki insanlar mülteci olarak tanımlanmaktadır. Özellikle iktidarlarını askeri darbeler ve faşizmle sürdürerek halklara karşı ağır bir baskı, ölüm ve hapis cezalarının uygulandığı devletlerden bu baskı ve cezalara maruz kalan insanlar ülkelerini terk etmek zorunda kalmışlardır. Örneğin Avrupa'da Franko eliyle faşizmin iktidara gelmesiyle binlerce İspanyol ya da devrimin yenilgiye uğramasıyla yine binlerce Yunanlı farklı ülkelere iltica etmişlerdir.

Kapitalistler servet birikimleri için yalnızca ekonomi yasalarıyla yetinmeyle ve savaş politikasının başka araçlarla sürdürülmesidir. Emperyalist yağma ve talan politikalarının hükümetleri satın alma, tehdit ve bireysel suikastlarla sürdürülemediği yerlerde ölüm kusan bombalarla, toplu imha silahlarıyla, vatansever adı verilen patriot füzele-

Bugün Avrupa'da esnek çalışma ve taşeronlaşma uygulamaları sonucu düşük ücretli işler giderek yaygınlaşmaktadır. Bu işlerde çalışmaya razı göçmen işgücü sistemin göçmenlere belirli ölçülerde kapıları açmasının asıl nedenidir. Dolayısıyla göçmenler uzman ya da meslek sahibi olsalar dahi diplomaları geçerli sayılmamakta, diğer işkollarında çalışmalarının önüne yasal engeller çıkarılmaktadır.

riyle yani savaşla sürdürülmesi egemenler açısından kaçınılmazdır. Günümüzde sürdürülen yağma savaşları geçmişe kıyasla farklı bir biçim almış durumdadır. Cephe savaşlarından farklı olarak savaşın etki alanı çok daha fazla genişlemiştir. Denebilir ki, yağma savaşları doğrudan ya da dolaylı olarak 'sivil halklara' karşı sürdürülmektedir. Buna günümüzde savaş araçlarının daha önceki yüzyıllarla kıyaslanamayacak ölçüde gelişmesi de eklendiğinde savaşın sonuçları ve etkilediği insan sayısı daha da korkunç bir hale gelmektedir. Bu gerçeklik günümüzde gerçekleşen göçün kitleliliğini ve onu koşullayan zor'u açıklar. Yani göç edenler, daha iyi bir hayat özlemiyle değil, bir zorlamanın sonucu olarak ülkelerini terk etmek zorunda kalırlar. Bu zorlama ve zorunluluk, göçe siyasal bir karakter vermekte, savaş nedeniyle göçedenler de mülteci sayılmaktadır.

Dünyadaki tabloya bakacak olursak:

1945'ten bu yana gerçekleşen savaşlardaki can kaybının %90'ını siviller oluşturmaktadır. 1. Paylaşım Savaşı'nda bu oran %10, 2. Paylaşım Savaşı'nda %50 olmuştur.

Günümüzde yurtları dışında yaşayan insanların sayısı 200 milyonu bulmaktadır. Bu rakam, dünyanın beşinci büyük ülkesi olan Brezilya'nın nüfusuna eşittir.

Son 30 yılda 5,5 milyon Afganistanlı savaş nedeniyle göç etmiştir. Bu, ülke nüfusunun 5'te biri demektir. Göç eden insanların çoğu komşu İran ve Pakistan'daki kamplarda kalmaktadır.

1 milyon Filistinli, Ürdün, Lübnan, Suriye, Batı Şeria ve Gazze'deki mülteci kamplarında yaşıyor.

1991 yılındaki körfez savaşı ile birlikte kuzey Irak'taki on binlerce Kürt mülteci, topraklarından sürülmüş göçe zorlanmıştır.

Bugün hala devam eden Suriye'nin paylaşımı savaşında 3,88 milyon Suriyeli göç etmek zorunda kalmıştır.

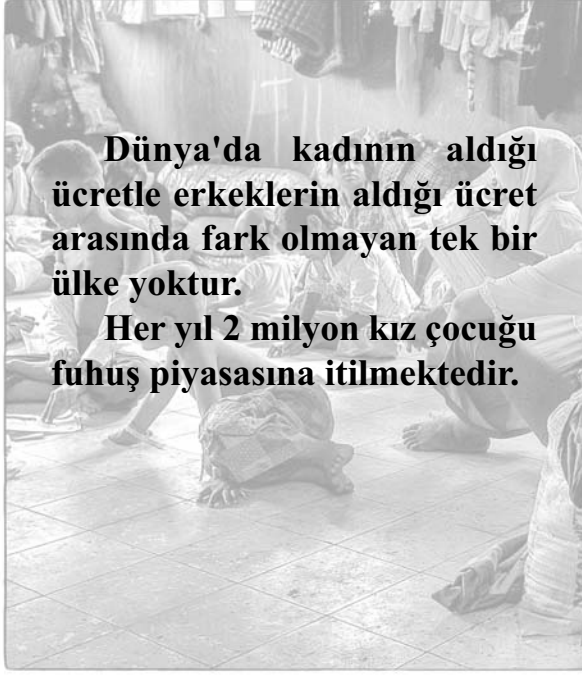
Mülteci Ve Göçmenlerin Hakları

2. paylaşım savaşıyla birlikte mülteci ve göç meselesi somut bir sorun olarak kapitalist sistemin karşısına çıkmış, yürütmesi ve yasalarıyla birlikte kapitalist sistemin bir kurumu haline getirilmiştir. Savaştan sonra BMÖ kurulmuş ve onun baskısıyla bir takım evrensel sözleşmeler imzalanmış ve böylece mülteci ve göç konularına yaklaşım 'insani yardım' ve 'insan hakları' kapsamında değerlendirilmeye başlanmıştır. Böylece 2. paylaşım savaşı sonrası iltica meselesi yasaları ve mültecilere tanınan geniş haklarıyla kapitalist sistemin bir kurumu olarak karşımıza çıkıyor.

Bu tarih bir tesadüf değil. Tüm bu sözleşmeler ve mültecilere tanınan bu haklar kapitalizmin hümanistliğinden kaynaklanmıyor. Bu haklar savaş sonrası dünyanın iki kampa bölünmesinden, sosyalist sistemin yaygınlaşmasından bağımsız değildir.

Emperyalist kapitalist sistemin en güçlü eğilimi var olan eşitsizlikleri daha da büyütürken insanlığın birikmiş servetini artan ölçüde az sayıdaki çok uluslu tekellerin elinde yoğunlaştırmasıdır. Dolayısıyla emperyalist sistem, bırakın 2. sınıf insan olarak gördüğü mülteciler için sosyal harcamaları göze almayı, kendi emekçilerinin kazanılmış haklarını sıfırlamak, istihdamı kendi çıkarlarına göre düzenlemek, emeğin maliyetini daha da düşürmek peşindedir. Savaş, açlık, sefalet üzerine kurulu hegemonyasını tüm dünyaya dayatırken üstelik milyonlarca mülteciyi kıran kırana rekabet ve yağma savaşları yüzünden tam da kendisi yerinden yurdundan etmişken, mültecilerin toplumsal konumuna ilişkin insan haklarına dayalı bir zihniyeti biçimlendirme misyonunu üstlenebilir mi?

Elbette hayır! Gerçek şu ki onu buna yapmaya zorlayan savaş sonrası kurulan güçlü sosyalist sistem ve bu sistemle rekabet zorunluluğudur. Sosyalist sistemle bu rekabet, bunun yanı sıra Avrupa'da komünist partilerin faaliyetini sürdürüyor oluşu,

Dünya'da kadının aldığı ücretle erkeklerin aldığı ücret arasında fark olmayan tek bir ülke yoktur.

Her yıl 2 milyon kız çocuğu fuhuş piyasasına itilmektedir.

Nazilerin yenilgisinin yarattığı olumlu atmosfer Avrupa'da sosyal devlet anlayışının gelişmesine neden olmuştur. Yine sosyalist devletlerin baskısıyla BMÖ savaş sonrası dönemde 'insan hakları', 'yoksulların güçlendirilmesi', 'kadın hakları', 'göçmen ve mülteci hakları' vb. ilgilenecek dünya zenginliklerinin paylaşımı konusunda kapitalizmi daha 'adil' olmaya zorlamıştır. Tüm bunların sonucunda genel olarak çalışanlar, özel olarak da göçmen ve mülteciler işsizlik parası, yaşam parası, çocuk parası, konut yardımı, sağlık sigortası gibi konularda sosyal devletin kazanımlarından yararlanabilmişlerdir.

Ancak bu süreç miadını doldurdu. Bu süreç Almanya'da Berlin duvarının yıkılışıyla birlikte sona erdi. Sadece göçmen ve mülteciler için değil, Avrupa'da ki tüm çalışanlar ve emekçiler için de sona erdi.

'Sosyalizm öldü' çılgınlıklarına eşlik eden 'yeni dünya düzeni', 'küreselleşme' çılgınlıklarıyla kapitalizm yeniden cilalanırken, uluslararası kapitalist güçler, ezilen sınıflarla ilişkilerini onların aleyhine yeniden düzenlemek için sert bir savaşa hazırlanmaya başladılar.

Bu savaşta Latin Amerika, Endonezya, Filipinler, Fas ve simdiler de Yunanistan gibi bağımlı

ülkelerin IMF ve Dünya Bankası eliyle soyulmaları sonucu bu ülkelerde yoksulluk ve işsizlik bir çığ gibi büyüdü.

Bağımlı ülkelerin soyulması şiddete, savaşa varan ilhak yöntemleriyle derinleştirildi.

Uluslararası kapitalist güçler 'Özgürlük ve Demokrasi' vaadiyle Afganistan, Irak, Libya, Suriye gibi ülkelerdeki yoksul halkları ölüm saçan orduları ve beslediği yağmacı çeteleriyle savaş cenderesine soktu. Zenginlik kaynaklarını ele geçirmek için yürütülen bu savaşlarda yüz binlerce insan hayatını kaybetti, milyonlarcası her şeylerini yok eden bu savaş karşısında göç etmek zorunda kaldı.

Emperyalizmin ulaştığı bugünkü aşamada insan soyunun yaşadığı felaketler tarihin tanık olmadığı boyutlara ulaşmış bulunmaktadır.

Bunların sonucu olarak bugün göç milyonlarca insanın tek hayatta kalma umududur.

Savaş ve yağma sonucu yerlerinden edilen milyonlar "iş ve ekmek" şiarıyla kapitalist merkezlere yürüyor. Sırtlarında yaşlı ve çocuklarıyla, çıplak ayaklarıyla, kar kış demeden, sınırları aşarak ilerliyorlar. Kapitalist efendilerin sefaletin dibine attığı bu yeryüzünün lanetlileri, kendilerinden çalınarak gerçekleştirilen zenginliklerin merkezine akın ediyorlar.

Kapitalist sistemin ise şiddet ve zor yöntemleri dışında onlar için üretebileceği bir çözüm yok.

Avrupa Birliği binlerce mültecinin duvarları önünde öldürüldüğü büyük bir kaleye benziyor.

Kale Avrupasının topraklarını yağmaladığı insanların gelişini önlemek için ördüğü ilk duvar Afrika'daki İspanya Fas sınırında bulunuyor. 2005 yılında örülen bu duvar 12 km uzunluğunda ve üzeri tel örgülerle kaplı. Bunu, 2012'de Meriç nehri kıyısına ördüğü 12,5 km'lik duvarla Yunanistan ve Türkiye sınırına ördüğü 30 km'lik duvarla Bulgaristan izledi.

Aslına bakarsanız yeryüzü toprağının bir yerlerine duvar örme geleneği egemen sınıfların kullandığı çok eski bir gelenek. İçinde kral ve soyluların yaşadığı akropollerin çevresine örülen duvarlar, şehirleri çevreleyen surlar, Çin Seddi, Hadrien duvarı, Gazze Utanç Duvarı, Belfast Duvarı, ABD-Meksika Sınır Duvarı, hapishane duvarları ve daha niceleri...

AB'nin sınırlarına ördüğü duvarlar göçmenlerin gelişini elbette engelleyemedi. Bunun üzerine AB göçü kendi işgücü piyasasına göre yönlendirmek için bir dizi anlaşmaları devreye soktu. 2004 yılında Libya ile yapılan anlaşmayla mülteci kamplarının Avrupa dışında kurulması kararını aldılar. 2005'te ise Avrupa Birliği Üye Devletlerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı, Frontex'i oluşturdular. Frontex, AB devletleri arasında operasyonel sınır güvenliğini sağlamak, sınır muhafızlarını eğitmek ve göç akımları sırasında operasyonel ve teknik olarak AB devletlerine yardım etmekle sorumludur. AB'nin Frontex'i, göçmenleri korumak için kurulan bir kurum olarak sunma çabalarına rağmen gerçekte Frontex AB'nin sınırlarını koruyan, AB sınırları dışındaki kampları yöneten ve göçmenleri Avrupa dışında tutan AB'nin askeri örgütünden başka bir şey değildir. İtalya Başbakanı'nın şu sözleri Frontex'in görevini net olarak ortaya koyuyor: "Mesele tekneleri kurtarmak değil, bunların yola çıkmasını önlemektir." Avrupa'nın yeni düşmanı artık göçmenlerdir.

Göç Ve Kadın

Dünya zenginliklerinin giderek daha az elde toplanmasının emekçiler açısından oluşturduğu

Buraya kadar yıkımın insanları nasıl etkilediğinden bahsettik. Bu madalyonun sadece bir yüzü... diğer yüzü ise bu yıkıma giderek artan bir oranda gerçekleşen başkaldırıdır. Emperyalist kapitalist sistemin bu yeni evresinin en çok göze çarpan olgusu budur.

vahşi sömürü tablosu, konu kadın olunca daha vahim bir hale geliyor. Çünkü tarihsel ataerkil geleneğin ikinci plana ittiği ve savunmasız bıraktığı kadınlar çokuluslu tekeller için kolay birer lokma haline geliyor. Her gün daha fazla kadın kapitalist sistem tarafından işsizlik, düşük ücret, fazla çalışma, eğitimsizlik, sosyal güvenceden yoksunluk, yozlaşma ve şiddet cenderesine sokuluyor:

Dünya'da 1,3 milyar yoksulun %70'ini kadınlar oluşturuyor. Dünya'da çalışma yaşamındaki 3 milyar kişinin 1,1 milyarı kadın.

Her yıl 70 bin kadın ve 1 milyon yeni doğan hamilelik ve doğum sırasında yaşanan sorunlardan dolayı hayatını kaybediyor. Oysa bu ölümlerin önemli bir kısmı gerekli tıbbi müdahale ile önenebilir durumda.

Dünya'da kadının aldığı ücretle erkeklerin aldığı ücret arasında fark olmayan tek bir ülke yoktur.

Her yıl 2 milyon kız çocuğu fuhuş piyasasına itilmektedir.

Emperyalizmle birlikte erkek ya da aile ağırlıklı göç kalıplarında önemli bir değişme yaşanmış ev ve bakım hizmetlerinde çalışmak üzere göç eden kadınlar ağırlık kazanmaya başlamıştır.

Özellikle Avrupa'da zengin kapitalist ülkelerdeki sosyal devlet anlayışı belirli ölçülerde bakım hizmetlerini meta dışına çıkarmış, bakımın yükünün bir bölümünü kadının üzerinden alıp kamuya maletmişti. Ancak bu durum hızla değişmekte zengin kapitalist devletler kar getirmediği için bakım işlerinden çekilmekte, bu işleri metalaştırıp, ticarileştirmektedirler.

Böylece bu işler, cinsiyetçi işbölümü sonucu kadınların karşılığı ödenmiş ya da ödenmemiş emekleri ile gerçekleştirilmeye devam etmektedir.

Bunun sonucu zengin ülkelerdeki orta sınıf kadınlar bakım ve ev içi hizmet işlerini yoksul ülkelere göç eden kadınlara bırakmışlardır. Söz

konusu olan çalışmada ev içi alanın uluslararası iş-bölümüyle yeniden düzenlenmesidir.

Bu durum dünya çapında farklı kadın göçü akımlarına neden olur:

Doğu Avrupa'dan Batı Avrupa'ya; Meksika, Orta ve Güney Amerika'dan ABD'ye; Filipinler'den Avrupa, Amerika, Hong Kong ve İsrail'e doğru bir kadın göçmen akımı söz konusudur.

Filipinler, Fas, Latin Amerika ülkeleri gibi ülkelerde emperyalist sistemin tam ilhak politikaları sonucunda ailelerin içine düştükleri sefalet,-ailelerin parçalanması pahasına- kadınların göç ettikleri ülkelere elde ettikleri gelirle aşılımaya çalışılmaktadır.

Fas'ta son 15 yılda ortaya çıkan aşırı yoksulluk ve işsizlik sonucunda her yıl 25.000 Faslı kadın Fransa'ya göç etmektedir.

Yine emperyalist tam ilhak politikaları sonucu kriz içinde bulunan Filipinler yurtdışına bakım hizmetlerinde çalışmak üzere kadın emek gücü ihraç etmektedir. Kadın emek gücü ihracının ülke ekonomisini ayakta tutan bir numaralı olgu haline gelmesiyle 2000 yılının başından itibaren yaklaşık 3,5 milyon Filipinli göçmen kadın 150 ülkeye dağılmış durumdadır. Filipinlerdeki işçi dövizleri ülkedeki

en büyük döviz kaynaklarından biridir.

Polonya, Arnavutluk, Ukrayna, Romanya ve Moldova gibi ülkelere sosyalist sistemin ağır tahribatı sonucu oluşan yıkıcı bunalım ve işsizlik kadınları göçe zorlamaktadır. Özellikle bu ülkelere göç eden kadınların önemli bir bölümü yüksek eğitimli ve meslek sahibidir. Ancak göç ettikleri ülkeler bununla ilgilenmemekte sadece her işi yapmaya hazır olmalarıyla ilgilenmektedir.

Sonuç Ve Çözümler

Bugün Avrupa'da esnek çalışma ve taşeronlaşma uygulamaları sonucu düşük ücretli işler giderek yaygınlaşmaktadır. Bu işlerde çalışmaya razı göçmen işgücü sistemin göçmenlere belirli ölçülerde kapıları açmasının asıl nedenidir. Dolayısıyla göçmenler uzman ya da meslek sahibi olsalar dahi diplomaları geçerli sayılmamakta, diğer işkollarında çalışmalarının önüne yasal engeller çıkarılmaktadır. Bu yüzden ev işleri ve bakım gibi düşük ücrete rağmen genelde ülkeye girişi engeli çıkarmadığı için göçmen kadınlar tarafından tercih edilmektedir. Buna rağmen bu göçmen kadınların birçok ülkede yasal statüleri, sosyal güvenceleri yoktur ve patronun insafına kalmış olarak çalışmaktadırlar.

Tüm bunların dışında göç etmek zorunda kalan milyonlarca kadın ve çocuk fuhuş tacirlerinin, organ mafyalarının, uyuşturucu piyasasının av alanını oluşturmaktadır. Bilinen adıyla 'kayıt dışı ekonomi' ya da 'kara para' kapitalist ekonominin işleyiş yasalarından biridir. Ve dünya çapında her yıl 800.000 kadın sadece fuhuş tacirlerinin elinde 'pazarlanmaktadır'. Uyuşturucu ve silah kaçakçılığından sonra en çok paranın döndüğü alan kadın tacirliğidir.

Buraya kadar yıkımın insanları nasıl etkilediğinden bahsettik. Bu madalyonun sadece bir yüzü... diğer yüzü ise bu yıkıma giderek artan bir oranda gerçekleşen başkaldırıdır. Emperyalist kapitalist sistemin bu yeni evresinin en çok göze çarpan olgusu budur. Dünyanın her yerinde insanlar uzun bir süredir 'Kapitalizm Öldürür Kapitalizmi Öldürün', 'Başka Bir Dünya Mümkün' sloganlarıyla yağma ve talana karşı çıkmaktadır. Bu olgu gelecek toplumu kurma mücadelesinde hayranlık ve cesaret vericidir.

Soykırım ve Kadın

FETHİYE ÇETİN

19-20 Aralık 2016'da "Dünyaya Başkaldırıyoruz" başlığıyla EKA'nın düzenlediği Uluslararası Kadın Konferansına sunulan metindir.

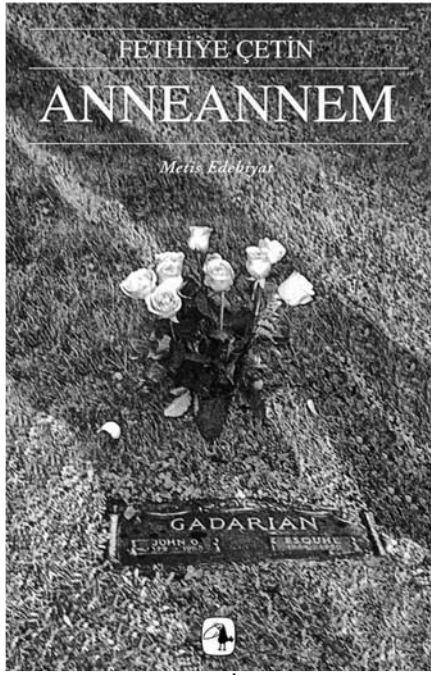
Ermeni kadınlarının yaşadıklarını anlatacağım. Yüzyıl öncesine götüreceğim. Herkesin hayatında dönüm noktası vardır. Ve ondan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmaz. Benim hayatımın dönüm noktası da anneannemin bir gün bana Ermeni geçmişini anlatması oldu. O ana kadar hiçbir şey bilmiyordum bu konuda. 1915 yılında 9 yaşında bir kız çocuğunun zulme, vahşete, katliamlara, talana, korkunç acılara dair tanıklığıydı bu. Ermeni Heranuş olarak başladı hayat yolculuğuna. Müslüman Seher olarak devam edişinin yürek burkan hikayesiydi bu. Hayatta kalmanın bedelini annesinden, bildiği ve güvendiği dünyadan koparılmakla, ailesini, sevdiklerini yok edenlerin ya da bu vahşete seyirci kalanların arasına atılmakla; dilini, dinini, ismini sesini kaybetmekle ödemişti.

Öğrendiklerim bende elbette şok etkisi yarattı. Öfke ve isyan duygusu uyandırdı. Ama mesele o dönem kamusal alanda tartışılmadığı, özel alanlarda da konuşulmadığı için, bu öğrendiklerimi anlamlandıracak siyasi bilinçten yoksundum. O zamanlar zor sorulara verilecek kolay cevaplarım vardı. Ama bu cevaplarım anneannemin yıllarca suskunluğunu anlamaya yetmiyordu. Üstelik yıllarca bu susmuşluk, yani 9 yaşından 69 yaşına kadar 60 yıl susmuştu. 60 yıl sonra bunu bana anlattığında herşeyi ince noktasına kadar hatırlıyordu. Adını, annesinin, babasının adını. Dedesini, köyünü, köyde yaşananları, köyün muhtarının bile adını... hepsini sanki 60 yıl bunları unutmamak için içinden içinden tekrarlamıştı. Belki bu da onun direniş yöntemiymiş. Bir gün mutlaka bunu anlatacağım diye. Öğrendiklerimi tabi önce yakın çevremle ve arkadaşlarımla paylaşmaya başladım. Bu paylaşımlar konusunda en çok dikkatimi çeken, hemen herkesin benzer bir hikayeyi bildiği idi. Hemen herkesin çevresinde ya da ailesinde benzer bir anneanne, babaanne hikayesi olduğunu gördüğümde çok şaşırdığımı hatırlıyorum. Çünkü bu suskunluk sadece anneannelerin değil, koca bir toplumun suskunluğu idi.

Hep birlikte susuyorduk. Oysa biz o dönemler “başka bir dünya mümkün” diye yola çıkan gençlerdik. Biz dünyanın pek çok yerinde olan bitenle ilgiliydik. Ama burnumuzun dibinde yaşanan bu korkunç vahşeti ne yazık ki fısıltılarla konuşuyorduk. Arkadaşlarımla konuşurken seslerimizi kısıtığımızı farkettilik. Yani hemen herkesin bildiği sır konuşulamıyordu.

Daha sonra hem hikayeyi paylaştım. Hem kitabımı yazmaya çalıştım. Ayşegül Altınay'la birlikte torunlar çalışması yaptık. Ve o zaman farkettilik ki, bu suskunluk sadece Türkiye'nin suskunluğu değil. Bu suskunluk uluslararası bir suskunluk. Ermeniler de özellikle müslümanlaştırılmış Ermeniler hakkında inanılmaz bir suskunluk yaşıyorlardı. Oysa 1948 Birleşmiş Milletler soykırım suçunun önlenmesi ve cezalandırılmasına dair sözleşmenin ikinci maddesi çok açıktır. Gruba mensup çocukları zorla bir başka gruba nakletmek soykırım suçunu oluşturur. Bu kadar önemli bir madde ortadayken neden müslümanlaştırılmış Ermeniler konusunu Ermeniler de konuşmuyordu. Çünkü bu soykırım tezini güçlendirebilecek bir şey. Türkiye'nin bunu görmezden gelmesini anlıyorum. ya da Türkiye tarihçilerinin. Bunu Türkiye görürse eğer soykırım tezine hizmet edeceğini düşünüyordu. Onun için unutturmaya çalışıyordu.

Neden bu suskunluk, diye düşündüğümde ve okumaya başladığımda şunu farkettilik: Aslında 1915'ten sonra hemen onun ardından Ermeniler arasında müslümanlaştırılarak hayatta kalmış Ermenilerden söz ediliyor. Ama takip eden yıllardan itibaren bu konuda inanılmaz bir suskunluk yaşanmaya başlanıyor. Çünkü bu kadınlar, müslümanlaştırılan bu çocuklar ve kadınlar yok edilen Ermeni milletinin parçaları olarak görülüyor. Yani ölü kategorisinde sayılıyor. Yok edilmiş kategorisinde

bunlar. Örneğin ünlü yazar Peter Balakian The Burning Tigris adlı kitabında şöyle diyor; onbinlerce kadın kaçırılarak haremlere veya müslüman ailelere alındı. Onbinlerce çocuk müslüman aileler tarafından alınarak zorla müslümanlaştırıldı. Ve bu şekilde ifade bulan zorla din değiştirme yoluyla Ermeni nüfusun başka bir bölümü de yok edilmiş oldu. Yani bunlar yok edilmiş sayılıyorlar. Hiçbir tarih anlatısında yoklar. Ne Türkiye tarih anlatısında, ne Ermeni tarih anlatısında.

Kuşkusuz müslümanlaştırma bir soykırım politikasıdır. Bunu böyle görmek lazım. Ama müslümanlaştırılmış Ermenileri ölü kategorisinde görmek ne demek!

Bunun öncelikle sorgulanması lazım. Yine önemli bir Ermeni tarihçi Vahe Taşçıyan bunu şöyle anlatıyor. 1915 sonrasında ulusu yeniden inşaa etmek umuduyla

Ait oldukları toplunun da kapıları yüzlerine kapattılmıştı. Bunun getirdiği yalnızlık ve utanç duygusuyla yaşadılar. Ama hiçbir Ermeni geçmişini unutmadı. Pek çoğu yakınlarının kulağına fısıldadı. Kimileri ölüm döşeginde anlattı.

Ermeni halkının bakiyesini teşkil eden bu kadınlar toplanmaya çalışılmış ama çok kısa bir süre sonra bunun çok karmaşık bir mesele olduğu görülerek bu mesele bırakılmıştır. Neden diye bakalım. Çünkü bu kadınlar tecavüze uğramıştı. İnanılmaz cinsel şiddete uğradılar. Bir kısmı bu nedenle müslümanlaştı. Dönemin önde gelen Ermeni entellektüelleri arasında hayatta kalan kadınlar bakımından iki temel görüş var. Birisi diyor ki; kırmızı çizgiler ihlal edilmiştir. Bunlar ulusal ahlak kurallarını çiğnemişlerdir, kadınlar için. Dolayısıyla Ermeni toplumu içinde yer almayı hak etmiyorlar. Yani bu kadınları Ermeni toplumu arasına almayalım.

İkinci görüş, bu kadınlar kitlesel şiddetin kurbanıdır. O nedenle de bunlar korunmaya ve yönlendirmeye muhtaçtırlar.

Bunlar için sığınaklar kuralım diyor. Peki çocuk olmuşsa... bu tecavüzler ve alıkoymalar sonunda. İşte o zaman herkes aynı fikirde. Çocuklarını bırakıp gelsin. Çünkü o çocuklar düşmanlardan değildir. Bu nedenle Ermeni olarak kabul edilemezler. Ve kadınlara tek se-

çenek sunuluyor. Çocuklarını bırak da gel. Ki bu bir kadın için gerçekten çok zor bir durum. O nedenle bu mesele bırakılıyor ve artık üstünde konuşulmuyor.

Kuşkusuz her zaman serbest iradenizle din değiştirebilirsiniz. İncancınızı değiştirebilirsiniz. Ama 1915 koşullarında, yani soykırım koşullarında serbest iradeden söz edilebilir mi? Kimileri hayatta kalmak için, kimileri çocuklarının ya da kardeşlerinin hayatlarını kurtarmak için, kimileri zorla kaçırılıp zor kullanılarak müslümanlaştırıldı. Bir de konu eğer Heranuş gibi çocuklarsa eğer onların seçme şansından söz edilebilir mi? Çocuktukları onlar. Bildikleri ve güvendikleri dünyadan koparılıp adeta düşmanlarla çevreli bir gezegenin ortasına bırakıldılar. Kimileri yakınlarının katilleri, tecavüzcüler ile aynı çatı altında yaşamak zorunda bırakıldı. Yaşadıkları vahşetin, soykırımın psikolojik yaralarını ölene kadar üzerlerinde taşıdılar. Kabul etmek gerekir ki büyük bir korkuyla yaşadılar. Büyük bir travmayla yaşadılar. Elbetteki bizim asla bilemeyeceğimiz kim bilir neler oldu hayatlarında. İnanılmaz duygusal yaralar aldılar ve onların travmalarıyla da ilgilenen hiç kimse de olmadı. Hepsı birer birer göçüp gitti bu dünyadan. Ama o kadınlar, o çocuklar, hayatta kalma cesaretini ve becerisini gösterdiler. Hayatta kalma cesareti soykırımdan sonra son derece önemli bir cesaret. Hayatta kalma dayanıklılığı son derece önemli. İşte bu nedenle onların hayatta kalma cesaretine ve dayanıklılığına bir biçimde saygı duymak gerektiğini düşünüyorum. Onlar tarihin özneleri olarak kabul edilmediler ama onlar gerçekten tarihi yazan kadınlardı. Vahşetin ve dehşetin tüm görüntülerini zihinlerinde taşıyan bu insanlar üstelik bu vahşetin mekanlarında, şiddetin ve ölümün nefesini sürekli enselerinde hissederek yaşadılar. Müslüman olmaya direnen de oldu, kabul etmiş gibi görünen de. Çocuklarını ayrımcı dışlayıcı pratiklerden korumak için en müslüman gibi beş vakit namaz kılan da oldu, camiden çıkmayan da. Ait oldukları toplumun da kapıları yüzlerine kapatılmıştı. Bunun getirdiği yalnızlık ve utanç duygusuyla yaşadılar. Ama hiçbir Ermeni geçmişini unutmadı. Pek çoğu yakınlarının kulağına fısıldadı. Kimileri ölüm döşeginde anlattı. Kimileri ömür boyu gördüğü onca işkenceye rağmen boynundan haçı, sandığından incili çıkarmadı. Namaz kılmadı, direndi. Kimi harabe kiliselerde mum yaktı, dua etti. Kimi namaz kıldı, camiye gitti ama paskalyada çörek yapıp komşularına, soğan kabuğuyla yumurta

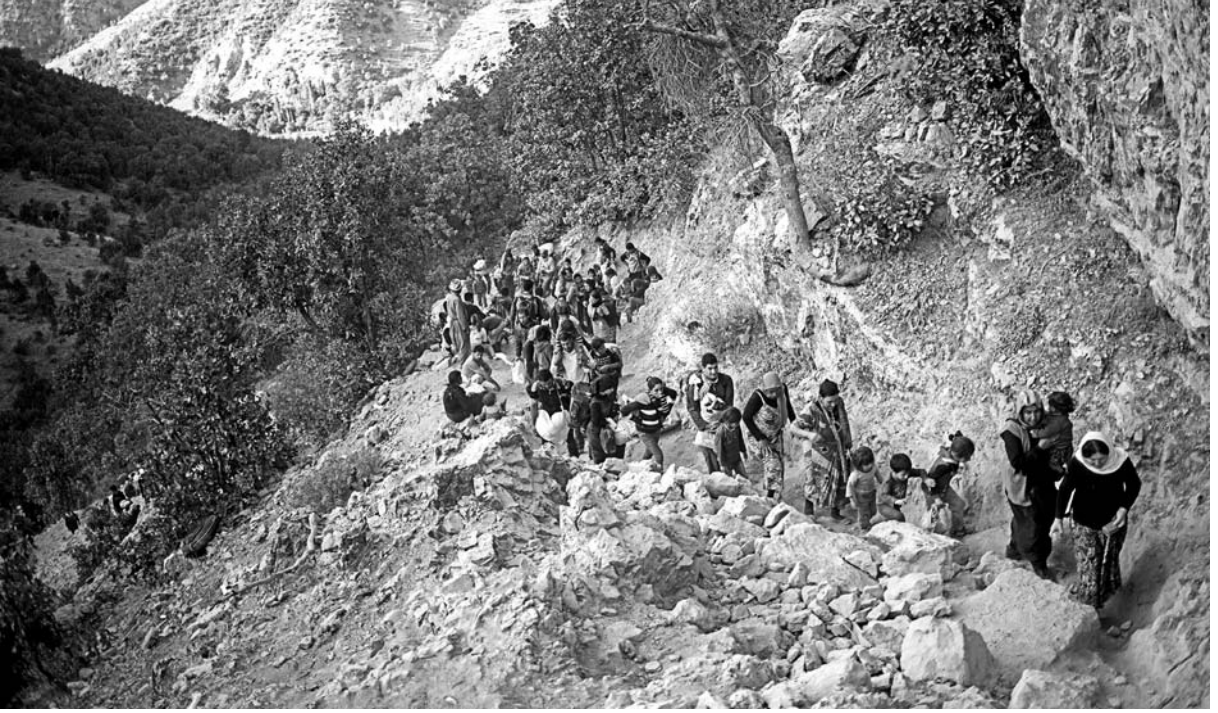
haşlayıp çocuklarına dağıttı. Kimileri gündüz müslüman, geceleri hıristiyan gibi yaşadılar. Kimileri de belirttiğim gibi çocuklarının ayrımcılığa uğramaması için geçmişlerini unutturmaya en müslüman, en Türk gibi olmaya çalıştı. Ama ne kendileri unuttu. Ne müslüman komşuları. Üstelik 1915'i bize unutturmaya çalışan devlet, sürekli uyguladığı ayrımcı pratiklerle onların geçmişlerini sürekli hatırlattı. Örneğin benim dayım askeri okula annesi bir dönme Ermeni olduğu için kabul edilmemişti. Ayrıca toplumsal hafızada onlar hep dönme, bıçak artığı, fille, gavur gibi isimlerle tanımlandılar. Onların çocukları, torunları da aynı kaderle başbaşa kaldı. Onlarda dönmenin, fillenin çocukları ve torunları olarak tanımlanıyorlar.

Son yıllarda anneanne, babaanne hikayeleri biliyorsunuz anlatılmaya başlandı. Ve bu yüzyıllık suskunlukta önemli kırılmalara yol açtı. Aynı zamanda Osmanlı kadın hareketi ve bu kadın hareketi içerisindeki Ermeniler tartışılıyor. Dersim'de evlatlık olarak zorla alınan çocuklar konuşulmaya başlandı. Kürt kadınlarının hikayeleri ve onların direniş öyküleri büyük bir merakla artık ele alınıyor. Bu yaklaşım tarzı pek çok ezberi bozuyor. Tabuları sarsıyor. Kadınlar da artık tarihin özneleri, büyük felaketin mağduru ve aynı zamanda direnişçileri olarak yerlerini alıyorlar.

Bütün bu kadın hikayeleri soykırımı toplumsal cinsiyete bakmadan anlayamayacağımıza dair bir örnek teşkil ediyor. Ve aynı zamanda toplumsal cinsiyeti de tek başına izole bir kategori olarak da inceleyemeyeceğimizi gösteriyor. Sömürüye dayalı sistemin, iktidarın çok farklı eksenlerde nasıl çalıştığını, bu farklı eksenlerin birbirlerini nasıl ördüklerini hep birlikte bakmamıza imkan tanıyan bir çerçeve sunuyor. Aynı zamanda kurbanların ve hayatta kalanların gücüne ve dayanıklılığına saygıyı içeren bir tanımayı zorunlu kılıyor.

Sömürü sistemi doğası gereği, kolay harcanabilir, gözden çıkarılabilir, öldürülebilir hayatlar yaratıyor. Kriz dönemi bunlar kuşkusuz savaşlar, katliamlar, soykırımlar olarak ortaya çıkıyor. Sözlerimi sistemin muhalif kurbanlarını, emekçilerini, yoksulluk, sömürü, patriyarka, homofobi kurbanlarını unutmadan, soykırım kurbanlarının anısına saygı, hayatta kalabilenlerin gücüne dayanıklılığına ve cesaretine ve herşeye rağmen, direnenlerin mücadele azmi ve kararlılığına hayranlıkla bitiriyorum.

Teşekkür ederim.

SAVAŞ, GÖÇ VE KADIN

Leyla FERMAN

(Ezidi Dernekler Federasyonu Türkiye Temsilcisi)

19-20 Aralık 2016'da "Dünyaya Başkaldırıyoruz" başlığıyla EKA'nın düzenlediği Uluslararası Kadın Konferansına sunulan metindir.

Şengal'in var oluşu bütünüyle Ezidi toplumunun varoluşuyla alakalıdır. Çünkü sadece Şengal'de Ezidiler aktif yaşamlarını sürdürebiliyorlardı. Ezidiler'in yaşadığı diğer yerlerde Ezidiler yaşamın içerisinde aktif rol oynayamıyorlardı. Onun için Şengal'in boşaltılması Ezidiler'in Ortadoğu'dan tamamen çıkarılması anlamına geliyor.

Benim burada anlatacağım, Ezidi kadınların ezilmesi, şiddet ve soykırıma uğraması üzerine olacak. Bu zamana kadar savaşlarda, taciz-tecavüz kadınlara uygulanan bir savaş yöntemi oldu. Bildiğiniz gibi 2007'de IŞİD kendi islam devletini ilan etti. Müslüman olmayan kesime yönelik şiddet, demokratik olana uygulanan şiddet onun varlık nedeni oldu. Sadece Ezidi kadınlara yönelik şiddet uygulanmadı elbette ama Ezidi kadınların yaşadıkları baskı inanılmazdı.

Tecavüz neye yol açtı? Sadece cinsel şiddet değil erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddet. IŞİD çetelerinin tecavüzü veya şiddeti; biz kazandık, biz başardık, kendi kadınlarını dahi koruyamıyorlar demek için aynı zamanda. Kadın erkeğin namusudur. Dolayısıyla ona uyguladıkları taciz, tecavüz, şiddet ile erkeği aşağılıyorlar. Amaç bu tecavüzlerde o kültürü yok etmek. Toplumda kadın kültürü sem-

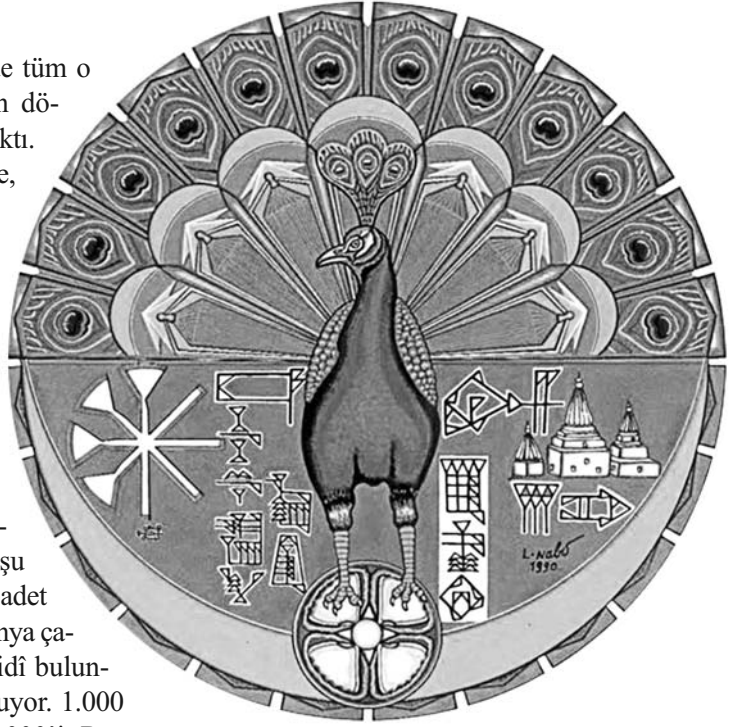
Kadınları önce topluyorlar. Yaşlarına göre ayırıyorlar. Önce çocuk yaşta olan kızlar bir tarafa yaşlı kadınları bir tarafa ayırıyorlar. Cinsel taciz stratejik bir şekilde uygulanıyor. Sonra bu kadınlar satılıyor. Musul ve Rakka'daki pazarlarda çeteler için fiyatları 10 ile 100 dolar arasında satılıyor. Bu kadınlar bir kez satılmıyor önce bir kişiye satılıyor sonra başka başka kişilere de satılabiliyor.

bolize ediyor, kadına tecavüz ettiklerinde tüm o kültüre tecavüz etmiş oluyorlar. Bu son dönemde daha da yoğunlaştı ve ön plana çıktı. Amaç bu tecavüzler sonucu kendi evlerine, ülkelerine dönememelerini sağlamak.

Ezidiler kimler?

Ezidiler Ortadoğu'da bir azınlıktır. Güney Kürdistan'da bulunan bir bölgede yaşıyorlar. Merkezi de Laloş. Ezidî inancına göre şiddet kabuledilmezdir. Ezidiler etnik olarak bakıldığında Kürt'tür. Ama kendilerini Ezidî olarak tanımlıyorlar, bu politik bir tanım. Allah tanıyorlar ve bu baş melek. Tavus kuşu sembolize ediyor. Ezidiler sözlü olarak ibadet ediyorlar. Kendilerine ait kitapları yok. Dünya çapında soykırımlar sonucu bir milyon Ezidî bulunmaktadır. 600.000'i Güney Irak'ta bulunuyor. 1.000 tanesi Türkiye'deki Kürdistan'da, 40.000'i Rojava'da, 150.000'i Avrupa'da, 150.000'i Rusya'da Ermenistan bölgesinde. 10.000'i Kanada'da. Ezidiler doğaya inanırlar; su, toprak, rüzgar, ışık kutsaldır. Kadın yaşam verdiği için o da kutsal sayılır. Osmanlı zamanındaki Ezidiler'in başkanı kadındı. Çok önemli sözleşmelere imza atan bir kadın. Nisan ayı da kutsal bir aydır. Nisan ayını gelin olarak tarif ediyorlar. Ezidî inancına göre yeni yıl Nisan ayında başlıyor. Nisan ayında düğün yapılmaz çünkü o aydan güzel gelin yoktur. Soykırımlardan dolayı o ayın kutsallığı değişti.

Öncelikle şunu söyleyeyim Şengal'in var oluşu bütünüyle Ezidî toplumunun varoluşuyla alakalıdır. Çünkü sadece Şengal'de Ezidiler aktif yaşamlarını sürdürebiliyorlardı. Ezidiler'in yaşadığı diğer yerlerde Ezidiler yaşamın içerisinde aktif rol oynayamıyorlardı. Onun için Şengal'in boşaltılması Ezidiler'in Ortadoğu'dan tamamen çıkarılması anlamına geliyor. 14

Ağustos 2014 yılında Işid saldırıları oldu. Birkaç saat içinde yaklaşık 400.000 insan göç etmek zorunda kaldı. On binlerce kişi Şengal dağlarında aç ve susuz kaldılar. Bu ağır şartlar altında doğum yapan kadınlar da vardı. Çocuklar ve yaşlılar hayatlarını kaybettiler. Aileler paramparça olup dağıldığından birçok çocuk öksüz kaldı. Fakat YPG ve YPJ'nin açtığı koridor sayesinde binlerce Ezidî kurtarıldı. Ama kendini kurtaramayanlarda vardı. Şu an doğru sayılarını bilemiyoruz. Çünkü hala Şengal'in birçok bölümü çetelerin işgali altında. Ama şunu söyleyebiliriz binlerce kişi öldürülmüştür. Şengal'in kurtuluşundan sonra onlarca toplu mezar bulundu. Bu toplu mezarlarda üst üste atılmış cesetlerin olduğu görüldü.

Bugün hala çetelerin elinde esir olarak binlerce kadın ve çocuk bulunuyor. Şunu söyleyebiliriz ki bugün o çetelerin elinde bulunan kadınlara zulmün ve

şiddetin en büyüğü yapılıyor; cinsel taciz ve kadınların satılması gibi. Bu da sistematik bir şekilde yürüyor. Kadınları önce topluyorlar. Yaşlarına göre ayırıyorlar. Önce çocuk yaşta olan kızlar bir tarafa yaşlı kadınları bir tarafa ayırıyorlar. Cinsel taciz stratejik bir şekilde uygulanıyor. Sonra bu kadınlar satılıyor. Musul ve Rakka'daki pazarlarda çeteler için fiyatları 10 ile 100 dolar arasında satılıyor. Bu kadınlar bir kez satılmıyor önce bir kişiye satılıyor sonra başka başka kişilere de satılabiliyor. Bugün kadınların çoğu travma içerisindedir. Maalesef bizim imkanlarımız bu travmaya uzman bir şekilde yaklaşmaya elvermiyor. Şimdi bu çetelerin elinden kendi imkanları ile kurtulan kadınların çoğunu aileleri büyük bir coşkuyla karşılıyor ve kabulleniyor. Fakat belli bir zaman sonra ya izole ediliyor ya da kendileri hayattan izole oluyor. Geçmiş dönemlerde bir kadın cinsel şiddete maruz kaldığı zaman ailesi ve Ezidî toplumu tarafından kabul edilmiyordu. Onun içinde bugün toplumun bu kadınların durumlarının kabullenilmesi için çalışmak gerekiyor fakat bu alanda halen genel görüş sağlanmış değil. Bazı kadınlar intihar ediyor. Bazı kadınlar da Şengal savunma güçlerine katılıyor. Bazı kadınlar da Rojava'da akil insanlar heyetinin kaldığı bu konuda nasıl yaklaşacağız diye görüş bildirdiği kamplarda kalıyor. Bu akil insanlar dedi ki biz bu çetelerden kurtulan kadınları evlendirelim ki mevcut travmalarından kurtulsun diye. Kuşkusuz bu böyle yürümez tabi. Bazı kadınlar intihar ettikten sonra akil insanların kaldığı Newroz kampında biz de uyardık bu mesele ile ilgili. Akil insanlar da toplantı yaptı ve bu durumu ele aldı bu durumun böyle yürüyemeyeceğine karar verdi. Bu durumu ortadan kaldırdı. Şimdi de yeni olmayan ama tali durumlar meydana geldi. Ezidîler'in tarihinde ilk kez Şengal meclisi kuruldu. Bundan sonra Şengal'deki Ezidîler kendi iradeleri ile kendilerini yönetecekler. Bu Şengal'de kalan 10.000 Ezidî kendi meclislerini kurdular. Meclisin içerisinde 29 tane kadın üye bulunmaktadır. Diğer başka bir olay ise Şengal kadın meclisi. Bu meclis ise 27 kadından oluşmaktadır. 3 tane başlıca amaçları var; birincisi çetelerin elinden kurtulan kadınların rehabilitasyonu. Bu kadınların intihara sürüklenmemesi için onlarla ilgili çalışma yapması ve onların öldürülmemesi. Kendilerini çetelere karşı savunabilmeleri. Doğrusunu söylemek gerekirse bu halkın iradesinin kurumları ve bu şekliyle bir ilktir. Diğer taraftan savunma güçlerine ba-

kalım; Burdada da Ezidîlerin tarihinde ilk kez YBŞ savunma güçleri kuruldu. YBŞ de kendini özgürlük hareketine bağlı olarak görüyor. YBŞ'nin içinde Ezidî kadın güçleri de bulunmaktadır. Bu da Ezidîlerin tarihinde bir ilktir, kadınların kendi vatanlarını savunması ve savunma gücünün bir parçası olması. YBŞ hükümet tarafından da kabul edildi sonrasında da üyeleri giderek çoğaldı. Bu söylediklerim özgürlük hareketinin güçlü olduğu alanlarda ortaya çıkandurumlarıdır. Bugün Kürdistan Demokrat Partisi'nin (PDK) elinde olan alanlarda bu durumlar yaşanmıyor tabi bu yenilikler yaşanmıyor. Şimdi son sözlerimi söyleyeyim. Şimdiki durumda ihtiyacımız olan şeyler nelerdir ve bundan sonra neler olacak. Özellikle kadınları sahiplenmeliyiz, böyle bir ortam yaratmalıyız. Bunun için rehabilitasyon merkezleri gereklidir. Biz de çetelerin elinden kurtulan kadınların haklarını savunma platformu olarak kadınlar için Diyarbakır'da bir rehabilitasyon merkezi kurmaya çalışıyoruz. Bu platformun birinci projesi olarak belirlediği görevi bu kadınlarla konuşmak. İki amaç üzerine tabi. Birincisi Şengal'deki bu saldırının aydınlatılması ortaya çıkarılması, biz ileriki dönemlerde bu saldırının tarihin hiçbir aşamasında unutulmasını istemiyoruz. Biz bunu öncelikle avukatlarla hareket ederek, onlar aracılığıyla uluslararası mahkemelerde dava açacağız. Biz bunu katliam emri olarak değerlendireceğiz. Çünkü bu hem geleceğimiz hem de geçmişimiz için önemli. Gelecekte bu olayları unutmamak adına geçmişte ise karartılmaması adına önemli. Şimdi de Şengal'e geçelim; Şengal'in varlığı Ezidîlerin varlığı anlamına gelmektedir. Onun için Şengal'in savunulması bizim doğal hakkımızdır. Bunun için Şengal savunma güçlerinin desteklenmesinin bu anlamda önemli olduğu anlaşılmalıdır. Onun için biz Şengal meclisini Şengal'in özerkliği konusunda destekliyoruz. Bu özerkliğin nezaman ve nasıl olacağı Şengal meclisinin vereceği kararla olacak. Biz buna karar veremeyiz. Şengal meclisi buna kendisi karar verecek. Gelecekte nasıl olacak biz tabi ki şimdi bilmiyoruz. Yani şunu söyleyebiliriz çetelerin saldırısı büyüktü, acılarımız da büyüktü ama tarihi adımlar da atıldı. Yine bu katliamdan önceki Ezidîler ile katliamdan sonraki Ezidîler aynı Ezidîler değildir. Toplum yüzde yüz değişecektir. Biz de Şengal'deki bu meclisin inşası için Şengal halkı için desteklerinizi bekliyoruz. Bizi dinlediğiniz için çok teşekkürler.

Bir Tuhaf Kara Delik

Ruşen Avşar

Arkadaşlarından birinin doğum günü için yapılan küçük bir pasta kesme organizasyonuna katılmak üzere işten bir iki saat kadar önce ayrılmıştı. Patronu pek sorun etmiyordu böyle şeyleri. İşleri görüldüğü müddetçe o hep huzurluydu. İşe geç gitmek veya işten erken çıkmak onun ilgileneceği bir mesele değildi. Ve işte çıkmış, çantası sol omzunda yürüyordu.

Havalar ceketi hırkayı kolda gezdirecek kadar ısınmışsa da, zaman zaman insanın içini titreten bir yel esiyordu bugünlerde. İzmir buydu, böyle ahkâm kesiyordu. Bankları doldurmuş gençler, yaşlılar karşılara bakıyordu. Bir liraya hatıra fotoğrafı çekip anında ele tutuşturan fotoğrafçılar sırayla bağırıyordu.

Oltasını özenle fırlatan balıkçıların ve on adımda bir nizamla selfie çekenlerin arasında, orada kimsecikler yokmuş da birini bulmak için gidiyormuş gibi yürüyordu.

Aslında pek de keyfi yoktu ve sevdiği kadın olmasa organizasyonun içinde, düşünmüyordu bu doğum günü şeylerine katılmayı. Ne herhangi bir pastayı seviyordu, ne de herhangi bir günü diğerlerinden daha fazla. Arkadaşlarını önemsiyordu yalnız ve arkadaşlarının önemsediklerini önemsiyormuş gibi yapma âdetine uyuyordu. Doğrusu bu işi önemseyen kimse yoktu katılacağı grup içinde, bu günün muhatabı da dâhil olmak üzere. Maksat muhabbet ol-sundan biraz fazlasıydı bu sadece.

Son zamanlarının uğultulu başını eğip önüne, kirlili ve dalgalı bir denizin kenarından yürüyordu toplanmak için kararlaştırılan kafeye. Vardığında henüz üç dört arkadaşı gelmişti. Çay ve sigara içip muhabbet ediyorlardı, havadan sudan. Bir sürpriz düşünmemişlerdi, hediyeler ortalıktaydı bu yüz-

Üç beş milyar dolarlık pazarlıklara konu hayatları, canları... "Parayı vermezseniz bindirir otobüslere göndeririz hepsini." tehditlerine argüman yaşama çabaları. Gelişmiş Avrupa, gelişmemiş insanlık. Kapatılan kara yolları, çekilen dikenli teller, ayaklarına atılan çelmeler ve denizler. Gece-leri canavarlaşan denizler... Kumlar üzerine kapaklanıp ebedi uyuyan Aylan bebek, bebeğini saatlerce su üstünde tutmaya çalışan anne. Ve 'yeni' bir hayat için avucundaki hayatı ölüme kaparo veren baba. Her gün sessiz sedasız ölen ve suya karışan irili ufaklı bedenler...

den. Doğum günü olan arkadaş birazdan gelecek ve bu normal bir toplanmamış gibi katılacaktı aralarına. Ki bu normal bir toplanmaydı. Fazla olan doğum günüydü sadece.

Bir çay istedi o da. Buranın çayı güzeldi ve her şeyden öte bir buçuk liraydı. İzmir’de bir buçuk liraya çay bulmak artık kolay olmuyordu. Vardı birkaç yer elbet ama onların çayı da çay olmuyordu her zaman.

Güneş batmak için izin isterken şehirden, son kez sıvazlıyordu kendisine dönük insanların sırtlarını. Bu kısa şefkate aldananlar ceketlerinden kurtuluyor ama hemen sonra giyinmek zorunda kalıyorlardı. Hava yavaştan soğuyordu.

Derken hediyeler, ‘iyi ki doğdun’lar, sönen mumlar ve pastalar... Çok bilindik bu seremoni hızla geçiştirilip, normal bir toplanmanın havası hemencecik sarıyordu masayı.

Karanlık hafif hafif çökerken ortalığa, çay bardakları yerini bira şişelerine bırakıyor ve masanın dili karışıyordu. İyice kalabalıklaşan grubun içerisinde herkes bir iki kişiden oluşan küçük bir sohbet grubu oluşturuyor ve kendi gündemleriyle sohbetin seyrini belirliyorlardı. Kimisi hala doğum günü hediyeleri üzerinden, kimisi dergilerden, kimisi aşktan ve barıştan konuşuyordu. Susanlar da vardı elbet ve susayanlar da. Masaya sürekli bir el inip kalkıyordu. Garsonun sıcak, telaşlı eli...

Bizimkisi de bir o gruba, bir bu gruba laf atıp sohbebe karışmaya çalışıyor, arada bir sevdiği kadının elini öpüyordu usulca. Hiçbir sohbet grubuna tam olarak dâhil değildi ama masada yok da sayılmazdı. Fransız’dan biraz daha yakındı her şeye.

Soluna dönmüş yine bir sohbebe katılmaya –daha doğrusu bir sohbeti sabote etmeye- çalışırken, sağından usulca uzanan bir el ödünü koparmaya yetmişti. Tipik tepkisi ile irkildi önce uzanan ele bakmadan. Sonra ele, en son da elin sahibine baktı. Bir selpak mendil duruyordu bu elde ve bir selpak mendil daha eldi bu elden. Kararmış, çatlamış ve şeklini yitirmiş parmaklar, bir bilekten hemen sonra başlıyordu. Elin ayası yoktu sanki.

Önce engelli bir çocuk olabileceğini düşündü, sonra engellenmiş bir çocuk olduğunu fark etti.

Suriye. Savaşın ve katliamların “yeni gözdesi”. Aç yırtıcıların ve kan emicilerin kara düşü.

Mendil satıyordu ve bir adı yoktu çocuğun. Kimse adını sormazdı mendil satan bir çocuğa ve neden mendil sattığını da. Ya alırdı bir mendil ya almazdı elinden. Bütün mesele buydu. “Olmak ya da olmamak”, çocuk için hiçbir anlam ifade etmezdi. “Satmak ya da satamamak”, “olmak ya da olmamaktan” daha önce gelirdi. Bunu bilirdi. Bütün mesele buydu.

Bizimki mendil almadı bu kara çocuktan. Masadan başka bir arkadaşı cebindeki tüm bozuklukları verip, çocuğun masaya bıraktığı mendilleri de başkalarına satması için tekrar eline tutuşturdu.

“Şükran” dediği duyuldu çocuğun, belli belirsiz. Şükran bildiğimiz şükrandı, bunu anlamak o kadar zor değildi. Ama çocuk için bunu söylemek zor gözüküyordu. Masadan yavaşça uzaklaşırken sağ yanında kocaman bir şişlik olduğu görünüyordu. Siyah bir top gibi gelmişti dikkatle bakınca. Tenis topu kadar bir top, siyah... Ya da bir delik... Ufacık yüzde, kocaman, kara bir delik...

Her şeyi yutuyordu. Günleri, geceleri, ağrıyı ve sızıyı ve hediyeleri; çayları, sigaraları, biraları ve masayı ve masada oturanları... Az önce para verilince “şükran” diyenin bu siyah top ya da kara delik olduğu anlaşılıyordu. Çocuk susuyordu, kara delik konuşuyordu. Her acıda, her kötülükte ve her iyilikte daha da büyüyordu bu delik. Çekimi öylesine kuvvetliydi ki, koca bir dünyayı yutması için çocuğun ağzını açması yeter görünüyordu.

Dişi apse yapmış, iltihaplanmış ve çocuğun yüzünün sağına bir yokluk, yoksulluk gelip oturmuş olanca heybetiyle.

“Benim bu yüzümde her şeyler var” diyor, Edip Cansever bir şiirinde.

Üç dilim ekmek bunlardan biri

Annem bir taşta oturmuş bunlardan biri

*Sur dışlarında hafif bir eskici olur
Olur ya, bir kendi olur biraz da elleri
İnsan yalnız mı buna bir çare düşünmeli.¹¹ diyor
ya hani. Öyle.*

“Benim bu yüzümdeki şişlikte her şeyler var” diyor çocuk. Aynen “üç dilim ekmek bunlardan biri”. “Annem bir taşa oturmuş bunlardan biri”. Masa kenarlarında küçük bir dilenci, bir kendisi oluyor bir elleri. Elleri mendil, elleri bileklerinden beri... Yalnız ve yok bir çaresi.

Bu çocuğun yanağında her şeyler var. Bir ölümden korkup kaçmış bunlardan biri. Geride bırakıp her şeyini, bir kurşundan, bir toptan yahut bir uçaktan olmasın deyi ölümü, başka bir ölüme kalkıp gelmiş bunlardan biri.

Evet yüzünde, yanağında bunların hepsi. Gece sulara atışları kendilerini, yırtılmış, patlak botlara binişleri, kendi can yeleklerini merdiven altlarında üç kuruşa yine kendilerinin ürettişleri.

Arapça ilanların asıldığı kuyumcu dükkânları, hırdatatçılar, esnaf lokantaları...

Her biri çocuğun yanağında... Kara delikte.

Üç beş milyar dolarlık pazarlıklara konu hayatları, canları... “Parayı vermezseniz bindirir otobüslere göndeririz hepsini.” tehditlerine argüman yaşama çabaları. Gelişmiş Avrupa, gelişmemiş insanlık. Kapatılan kara yolları, çekilen dikenli teller, ayaklarına atılan çelmeler ve denizler. Geceleri canavarlaşan denizler... Kumlar üzerine kapaklanıp ebedi uyuyan Aylan bebek, bebeğini saatlerce su üstünde tutmaya çalışan anne. Ve ‘yeni’ bir hayat için avucundaki hayatı ölüme kaparo veren baba. Her gün sessiz sedasız ölen ve suya karışan irili ufaklı bedenler...

Her biri çocuğun yanağında... Kara delikte.

Mendil satmak için dükkânına girdi diye bir çocuğu öldüresiye döven esnaf. Geçerken bisikletine dokundu diye yine bir çocuğu, alıp kaldırımlara çalan

bir vatandaş. Dilencilik meselesinde bile milliyetçilik yapan, para verecekse de milli ve yerli bir dilenciye para veren “vatan sevdalıları”...

Lağım kokan ve yurt dışı edileceklerin tutulduğu geri gönderme merkezi. Ve bu merkezde “Hayatım, akşam sana bir hizmetçi getiriyorum.” diye telefonda karısına şenlenen avukat.

Her biri bu çocuğun yanağında... Şişlikte. Kara delikte.

Ağzını açsa yutacak dünyayı.

Basmane Meydanı. Barların, pavyonların sıra sıra dizildiği sokaklar ve kaldırımları. Ve kaldırımlarda eski bir battaniyeye sarılmış göçmenlerin hayatları.

Atilla İlhan’ın Gaziler Caddesi...

*“Basmane’de gaziler caddesi’ne
küçük bir yağmur götürdüm
siz böyle akşamüstü görmediniz”²²*

Küçük yağmurlar büyük sellere, toprak kokan akşamüstleri, çaresizlik kokan gecelere dönüştüler. Ve her biri bir çocuğun yanağına doluştular.

“Hayalim yok.” diyen Suriyeli Minik Ali. On yaşında. Ölüden daha ölü... “Su satarak yaşıyor.” diyor haber kanalları, spikerler. “Hayalim yok.” diyor çocuk, “Yaşıyor.” diyor yalan kanalları.

Her biri bu çocuğun yanağında...

Ömrü apse yapmış, iltihaplanmış mendilci bir çocuk geçti masadan. Bir daha geçen olmadı. Ne masadakiler çocuğa bir daha baktı, ne çocuk masadakilere. Ama alıp yüzüne her birini, karanlığa karıştı çocuk.

“Benim bu yüzümde her şeyler var.” dedi uzaktan sessizce. “Bir gün dökeceğim hepsini denize, kurtulacağım elbet bunlardan biri”...

¹ Beyaz Atlar Surlara/Edip Cansever

² Gaziler Caddesi/Atilla İlhan

SEVGİLİ SUSKUNLUKLARIMA ÇAĞRIDIR!

Avaşın...

Burası Cizîra Botan'dır sevgili suskunluklarım! 'Bu kadarı da olmaz' diye bir sözün kalmadığı günleri, daha çocuk yaşım-dayken; öldürdüklerinin parmaklarından anahtarlık yapan devlet askerlerini gördüğümde, geçtim sanıyordum... kulaklarını kesip sakladıklarında. Diyordum; 'bu nasıl devlettir, nasıl korkunçtur... bunlar nasıl da insan değildir şeyler..' Burası Cizîra Botan'dır sevgili suskunluklarım!.. Zulüm sardı dört yanımı. Taşlarını bile yaktılar... anlıyor musun!? Mem û Zîn kavuşsun diye, soyunmuştum tüm çirkin yüzlerinden dünyanın.. Şimdi çıplak bir onurdur bedenim Cizîr sokaklarına... ve son kurşunlu militan inancı... geliyor musun?

Burası Amed'in kalbidir sevgili suskunluklarım! Suriçi diye bir tarih yazar kitaplar... nice sevdalar ve savaşlar dahilinde.. Bir de direnç öykülerini son yıldız yolcularının. Ayları değil, iki mevsimini kavuşturdular zamanın. Kara kışlarda birer güneştiler. Maviliklerde deniz rengi. Yüreklere tutmuşluğum var iki merhaba arası... ve ellerini, öfkeli. Ötede ise yaşadıklarını sanan düşman ölüleri! Düşman dediğin, sinsi bir yılan. Zehrin en ölümcülünü taşıyan. Bir o kadar korkak. Bir bu kadar alçak. Tüm silahlarını kustular tarihin başkentine... tankları ve topları. Sonrası yangın yeri. Burası Amed'in kalbidir sevgili suskunluklarım! Tank paletiyle ezildi Mahsun'un bedeni. Karıştı umudun toprağına... anlıyor musun? Sanma ki öldüler. Yeniden gelecekler. Tüm yeryüzüne ve her renkte. Suriçi diye bir destan yazdı yoldaşlar... biliyor musun?

Burası Kurdistan'dır sevgili suskunluklarım. Burası Gim-gim'dir. Burası Farqîn'dir. Burası Derika Çiyayê Mazî'dir. Burası Silopî'dir. Burası Hezex'dir. Burası Gever'dir. Burası Şırnex'dir. Ve burası Nisêbîna rengîn'dir. Burası sevgili suskunluklarımın en dilsiz halidir. En dipsiz utancıdır. Bir yanım umudu yeşertir. Bir yanım sürgün halidir. Ağıdı ve zılgıtı bir ses-ten duymaya alışkın günlerim var benim...

Önce köylerim yandı. Sonra kentlerim. Dışimden, tırnağımdan artırdığım yoksulluğu sırtladım. Pusulasız yolculuklar bekler beni. Varılacak bir ülke yok. Bir toprak yok. Bir deniz yok... sınırları tanımaz vatansızlığım. Her sınır telinde bir parçası asılıdır düşlerimin. Her suyunda bir nefeslik boğulmuştur çocuklarım... Nereye gidersin?

Ve ben bu yaşıma geldim, hala soruyorum: Bu nasıl devlettir, nasıl korkunçtur... bunlar nasıl da insan değildir şeyler...

Çok şey var yazmaya değer... ve fakat yapmaya değer daha çok şey. Sözü ve hareketi size bırakıyorum sevgili suskunluklarım!..

Kırık Bir Hüzündür Şiir

*Tüm sokaklarından koştum hasretin
Künyesiz, üryan
Dili lal kentlerde,
mülteci bir yalnızlıktır çektiğim*

*Bir yangın ülkesinde sürgün
Sokaklar çıkmaz
Meydanlar suskun
Sınırlarca kan tutar ömrüm*

*Acıya çoğalır yüzüm
An-sızın esmer
Göçebe umutlar yorgunu
Azalır kuşları gökyüzünün*

*Yoksul bulutlar doğurur sabah ezanı
Yağmur, soluğunu yitirir geceden
Ben, tüm sokaklarından içerim dünyanın
Ellerim, çığlık içinde*

*Ve şimdi kırık bir hüzündür şiir
Hangi dizeye tutunsam
Mevsimsiz*

Avaşın

Sınırsız bir dünya özlemi ile yazmaya başlayan bu kalem, sınırların öldürdüğü ya da yaşamlarına müdahale edilen insanların hikâyelerini paylaşacak sizinle...

Akdeniz’de, Meriç’te ve var olan her sınırdaki öldürülen insanlar içindir... Yaşamayı başarabilen göçmenler çok şanslı diyemiyoruz çünkü yaşamları göçmen kimliği ile insansızlaştırılıyor. Ucuz iş gücünden, köle pazarlarına varana dek, bu sistemin isimli kurbanları oluyorlar.

Türkiye’de yaşayan göçmenlerden sadece biri olan Enzo yaşadıklarını bizimle paylaştı. Tam adı Enzo Lorenzo İkah. Afrikalı bir müzisyen... 4 aylıkken anne ve babasını kaybeder. Babası Kongo başbakanının pilotu ve annesi de aynı uçağın hostesi. Politik sebeplerden dolayı düşürülen uçakta ikisi de yaşamını yitirir.

Babasının yakın arkadaşı Vatikan papazı Lorenzo, Enzo’nun bakımını üstlenir. 5 yaşına geldiğinde ise Kongo’da okula başlar Enzo. 11 yaşına geldiğinde kilise korosunda akordeon çalar. Enzo’nun müziğe dair hikâyesi babaannesiyile tarlada söylediği şarkılarla başlar. Kilise ise pratikteki ilk adımıdır. Akordeon ağır olduğu için sevmeyip piyano çalarak beste yapmaya başlar.

Ailesini kaybetmenin üzerine babaannesi ona annesi olarak tanıtılmıştır. 17 yaşına geldiğinde babaannesinin ölümü üzerine gerçeği öğrenir. Haber Enzo’yu büyüten papaza da gitmiştir. Enzo, papaz tarafından İtalya’ya çağrılır. Gittiğinde ise unuttuğu İtalyanca ile yaşamakta zorlanır. Okulunu İtalyanca okumak istemediği için Fransa’ya geçer. Fransa’da okulu kazanır ve Fransız Dili ve Edebiyatı bölümüne başlar. Aynı zamanda orada kendine bir müzik grubu kurup sahne almaya başlamıştır. Şarkıları ise Kongo’da duyulup sevilir. Hatta Kongo’da yaşayan müzisyenlere kendi bestelerini ve şarkı sözlerini göndermeye başlar.

Fransa’da Kongo televizyonuna ait bir kanalda ülkede halk ve askerler arasında savaş çıktığını görür. Bunun üzerine Kongo’ya geri döner. Ülkenin doğusunda savaşın başka bir boyutu vardır. Devletin açtığı savaşa maddi desteği sağlamak için başta kadınlar ve çocuklar ağır şekilde çalıştırılır. Cep telefonları, DVD

oyuncular, playstationlar gibi ileri teknoloji ürünlerin içine konulan kotlan maddesi (kolumbit-tantalit bileşimi siyah renkli bir mineral) 4 milyon kişinin ölümüne yol açar.

Enzo bunun üzerine ülkenin batısına tekrar dönüp katliamı ve tecavüzleri duyurmak ister. Şarkılarından dolayı popüler olduğu için televizyon kanalları programlarına Enzo'yu çıkarmak istiyordur. Gördüklerini halka duyurmak için bunun bir araç olduğunu düşünen Enzo, gelen tüm teklifleri kabul eder ve programlarda hem şarkılarını söyler hem de katliamları anlatır.

Bunun üzerine hükümet Enzo'ya bir teklif ile gider. Halk tarafından sevilen biri olduğu için iktidar yanlısı şarkılar yazıp söylemesini, kendileri hakkında kötü konuşmalarını gerektiğini söyleyerek rüşvet teklif ederler... Evinde kamera bulundurduğu için bu görüşmenin kaydının muhalif partiye verir Enzo. Kendisi de muhalif bir müzisyen olduğu için hükümetin tüm tekliflerini geri çevirir.

Hemen ardından savaş karşıtı yeni bir şarkı besteler. Adına ise "Vahşi Asker" der...

Şarkı "askerler sivilleri öldürmeyin / bazen suçlu olmamak için bir askerin emirlere uymaması iyidir" sözleriyle ilerliyor. Hemen ardından bir gece Enzo'nun stüdyosu yakılır. Albümleri toplatılır ve şarkı yasaklanır. Tekrar televizyon programına çıkarak yasaklanan şarkıyı canlı söyler. Eve dönerken araba ile önu kesilip gözaltına alınır. "Çok konuştuğunu ve artık konuşamayacağını" söyleyip dişlerini sökerler. 10 gün karakol hücresinde kalır. Kaldığı her gün işkence görür.

Mahkemeye çıkarılmadan hakkında 10 yıl hapis cezası verilir. Hapishaneye götürülürken, yolda askerlere rüşvet teklif eder. Avukatı parayı getirmiştir ve araç hapishane yerine havalimanına gider. Fransa'ya gitmek isteyen Enzo uçağın iki gün sonra kalkacağını öğrenince vazgeçmek zorunda kalır. İlk uçağın nereye gideceğine baktıklarında ise İstanbul olduğunu görürler. Enzo ilk uçak ile İstanbul'a gelir... Bunun üzerine "Ben İstanbul'u değil, İstanbul beni seçti" diyor...

İstanbul'a geldiğinde ise oturma izni bulunmadığından Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından yabancılar şubesine götürülür. Bir röportajında Karaman'daki Birleşmiş Milletler Mülteci Kampı günlerinin, Bakırköy'deki Kongolu bir arkadaşının yardımıyla sona erdiğini söylüyor. Daha sonra para kazanmak için Kumkapı'da hamallık yapmaya başlar. Orada gitar çalarak kendini fark ettirir, ona gitar hediye edilir ve hamallıktan ayrılır. İstiklal Caddesi'nde şarkılarını söylemeye başlar... Gezi Parkı'nda kalır.

Tam bu dönemde Tarlaabaşı'nda Afrikalı bir göçmen olan Festus Okey'in vurulduğu ve Beyoğlu karakolunda öldürüldüğünü öğrenir. Sınırların, sivil faşist saldırıların her yerde olduğunu gören Enzo, Festus için bir şarkı yazar. Aynı dönemde tanıştığı Tayfa Bandista grubuna girerek bu şarkı bestelenir. Kimsenin sebep-

siz göçmeyeceğini, hep yerli ve hep göçmen kalacağımızı söyler şarkısında.

Enzo artık İstanbul'da ve her yerde, herkes için çalıp söylemeye devam ediyor. Kendisini bir dünya vatandaşı olarak gördüğünü, Afrika'ya ait kökeninin bir referanstan ibaret olduğunu, şarkılarında ise başta barışı ve sevgiyi temel aldığını söylüyor. Dünyayı ve yaşamı ise şöyle yorumluyor;

“Hayvanların temel ihtiyacını karşılamak için öldürmeye başvurduğunu anlayabilirim fakat insanların ihtiyaç olmasa da başka insanları kolayca öldürebilmesinden utanıyorum.

Savaş bugün o kadar yayılmış ki, her toplum ve her devlet kolayca savaşabiliyor. Bu çağda savaş moda olmuş.

Savaşmanın kolaylığında sevmek ayrı bir şey oldu. Birini sevmek ayıp bir şey oldu. Sokak ortasında bir insanı rahatça öldürebiliyorsun fakat öpersen yanlış yapmış oluyorsun.

Yaşamımızı sağlayan her şey bedava. Hava, rüzgâr, güneş, su, aşk bedava... Fakat şuan kapitalist toplumda herkes pahalı şeyleri seviyor ve onlara 'değer' veriyor. Bu yüzden aslında herkes mutsuz... Bundan kurtulmak için de öze dönmek gerek kendini tanımak gerek. Gerçek sevgiyi var edebiliyorsak dünyayı değiştirmek mümkündür.”

Küresel savaşların, devletlerin anlaşmazlıklarının, ekonomik krizlerin sonuçları hep bir bedel doğurur. Bu bedeli ödeyen ise sivil halk olur. Bazıları bedel ödemekten kaçmak için yol bile seçmeden giderler. Yolun nereye varacağını bilmeden sadece giderler... Düşlerinde daha iyi bir yaşamı kurabilmenin özlemi vardır. Sonra yasadışı göç yolları üzerinde yasadışı olarak ölürlürlü...

Ölüyoruz. Denizlerde, sokakta, devlet kurumunda, sınırlarda öldürülüyoruz. Kürt olduğumuz için, trans olduğumuz için, Alevi olduğumuz için, Ermeni olduğumuz için, kadın olduğumuz için, eşcinsel olduğumuz için, göçmen olduğumuz için öldürülüyoruz.

“Yasadışı göçle mücadele olarak adlandırılan şey aslında bir cephesinde devletler, kolluk kuvvetleri, özel kuvvetler, sınırlar, silahlar ve hapishaneler; beride ise sade insanların olduğu bir savaş. Çünkü biliyoruz ki insanlar değil, sınırlar ve o sınırları kurup koruyan kurumlar illegaldir. Çünkü biliyoruz ki kimse nedensiz kaçmaz. Çünkü hepimiz göçmeniz; buradayız, kalacağız, yaşayacağız.”

Dünyanın tüm sokaklarındayız. Siyah, beyaz, kahverengi, sarı her rengi taşıyan insanlarız... Dilimiz, dinimiz olmadan aynı şarkıyı söyleriz. Biz sokaktayız. Hep yerli, hep göçmen kalabilmek için mücadeleye devam. Sınırsız, sürgünsüz bir dünya...

Karanfil Hafifliği

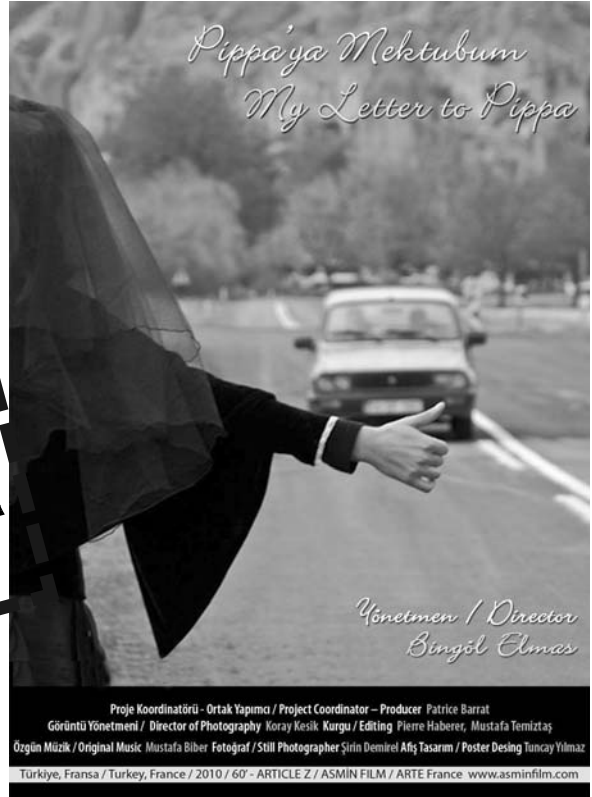
Renas Toprak

yağmurlar bu kirli vakti yıkıyorken
güneş şehrin gövdesini okşuyor elleriyle
yerde yatan ölülerimiz bizimle
ha deyip köşeyi dönen dostlarda
hüzne yer yok şimdilik.
düşenler, dövüşenler kalsın diyedir
yeter ki susmasın
avuçlarını alev yalımı gibi kavuran güzele dair şarkı
bırak çiğzerinin yelkenlerini şişiren hırçın rüzgarı
bırak
çınlasın meydanlarda
biz ki
birbirimizin bakışlarından başlayarak yürürüz
sokaklara
sevdalara
kavgalara
şehrin vapurlarına
hüzne yer yok şimdilik.
bu kışta kıyamette
en ince rüyalara tutkun
bir ateş yanıyor kuşatılmış şehirlerde.
kanı akıtılmış karanfilin hicviyle yüklü
halkım say kendini
dost düşman bilir
seni bunca diri tutan
hak edilmiş kavgalarıdır
kaldır kanatlarını
kaldır
rüzgar ölümü azaltır.

bir anadan doğan bu çocuklar
el ele örölmüş çelikten yoğrulduklar
durduğunda ömürlerinin saati
bir bulutta

bir koyakta
yahut bir kent ortasında yeşeren
mavi bir akarsu
sütten kesilmiş çocuk gibi sustu
bundan olacak belki
sesini öpüyorum
bakır bir tasta kanar gibi
saçaklarda serçeler uyukluyorken
bir şehir dövülüyor toprakla
bir şehir diyorum
kuştur
sestir
bakır bir tasta kanan halktır
yağmurlar bu kirli vakti yıkıyorken
gülebilmek zarafetiyle yüklü zerdali ağacı
erken göğüslüyor baharı
koştur
yılkı atlar misali
varıp yetişmek için ateşten saatlere
seslendi geridekilere
ırmağın döküldüğü yere varalım.
koştur
yılkı atlar misali
aklının sularına keder
sözcüklerine ümitsizlik düşürmeden
hüzne yer yok şimdilik.
sessizlik içinde ses
buz tutmuş ırmağın gövdesinde akıntı
çöpçülerin kirli ellerinde bekleyen özgürlük
her şey
her şey
yaşamın içinde
bekle
bekle
mutlak olan sevgi seni bulacaktır

OTO-STOP'TA KADIN OLMAK

Pippa Bacca'nun yarım kalan yolculuğunun bir devamcısı olarak yola çıkan "Pippa'ya Mektubum" adlı belgeselin yönetmeni Bingöl Elmas'la, kadının yol hikayeleri üzerine bir söyleyişi gerçekleştirdik.

"Komşu Komşu! Huhu!", "Evcilik", "Ağustos Karıncası", "Pippa'ya Mektubum" belgeselleriyle tanıdığımız Bingöl Elmas kimdir? Kendinizden bahseder misiniz?

Bingöl Elmas: Yanıtlamakta zorlandığım sorulardan biri insan kendisi için ne diyebilir, nereden başlar, teknik mi olsun yanıt, anlam dünyamdan mı bahsedeyim, neyi dert ettiğimi mi anlatayım. Cevabı zor olan sorulardan biridir. Bingöl Elmas, iletişim okuyup habercilik yapmaya çalıştı ve gördü ki ülke koşullarında mevcut gazeteler ve televizyonlarda barınmak zor, üretmek çok da olanaklı değil. Başka işlerde çalışmaya başladı. Belgesel sinemayla tanıştı meslek birliği sayesinde ve o alanda üretimler gerçekleştirmeye devam ediyor. Üstü örtülmüş onca hikaye varken bunlardan bahsetmemek olanaksızdı. Ülkede olan bitenlere karşı sorumluluk hissediyor, hakikat ve adalet arayışında. İnsanca yaşamayı inşa etmeye çalışanların yaptıklarının ucundan tutmaya gayret ediyor. Sistem tarafından uydurulmuş rollere ciddi itirazları var. Her türlü iktidar olma haliyle derdi var. Dünyada işgal ettiği yerin ve zamanın kendince hakkını vermeye çalışıyor.

Belgesel fikrinin çıkış noktasından ve bu belgeseli çekme amacınızından bahseder misiniz?

Bingöl Elmas: "Pippa" haberini ilk duyduğumda etkilendim elbette. Savaşın yıkıcılığı dünyayı bunca sarmışken barış mesajı için yola çıkmış birinin varlığı iyi geliyor. En önemlisi de koşulsuz güvenmekten bahsediyordu. İnsanlara güvenilebileceğinden bahsediyordu. Yaşadığımız dönem itibarıyla savaşların orta yerinde herkesin birbirini öldürüp kırdığı bir zaman diliminde insanın güven duygusuna yoğunlaşmaya bunu dü-

Ne kadar iyi insan olduğuna dair sessizce cümle kuracaktı ama öbür taraftan o kadar sorunluyuz ki biz -erkeklerde bu durum daha da fazla- mesela kendisine göre kadın onun cinselliği için ona verilmiş bir şey. Onun cinsel ihtiyaçlarını gidermesi onun en temel hakkı, her koşulda bunun giderilmesi onun için bir hak. Bunu kitaplar da söylüyor. Bunu liderleri de söylüyor.

şünmeye, birbiriyle ilişki kurmaya ihtiyacı var. Barış dediği için cezaevinde olan insanları gördükçe bunun için yola çıkmanın kıymeti daha da ortaya çıkıyor. Böyle bir niyetle yola çıkmış bir insanın bile öldürülmesine inanmak istemiyorsunuz, öyle sonlanmasına razı gelemiyorsunuz ve ben buna itiraz etmek istedim. Bir eylem olarak düşündüm ve eylemin bir devamcısı olarak gördüm kendimi.

Yolculukta giydiğiniz elbiseye kadınlar tarafından bazı desenler işlenmiş. Başınızdaki siyah duvak neyi temsil ediyor?

Bingöl Elmas: Birazcık beyaz gelinlik meselesiyle uğraşmak gibi bir derdim vardı. Düğün-dernek ve beyaz gelinlik meseleleri içinde bir sürü cinsiyetçi şeyler barındırıyor; onu bozma isteği bir çeşit. Bir de size de garip gelmiyor mu, hayat bu kadar renkliyen insanların bu çok özel buldukları günlerinde bu kadar tek tip giyinmeleri ve üstelikte ak-pak olmanın ardındaki kafa? Diğer bir neden de öldürülmüş bir insan var ve bir çeşit yas rengi. Elbise siyah rengine rağmen yine de içinde bir sürü kadının rengini ve sözünü barındırıyordu. Kadınlar demek istediklerini ve mesajlarını iliştiydiler elbiseye. Mesela gelinliği diken Neşe Abla yakın bir zamanda trafik kazasından çocuğu öldürülmüş bir kadındı. Elbisenin simsiyah ol-

masına o razı gelmedi ve içine beyaz iliştiirdi. Umut içermesini istedi.

Her ne kadar güvenlik önlemleri alsanız da yolculuğa çıkarken tedirgin oldunuz mu?

Bingöl Elmas: Aslında başlangıçta dediğim gibi onu sadece tek başıma bir eylem olarak düşünüyordum. Daha sonra belgesel fikri geliştiği için ekip gerekiyordu. Onun dışında filmde gördüğümüz gibi daha ilk yolculukta birbirimizi kaybediyoruz. İstedığınız kadar önlem alın o şekilde çözümlenmez. Bakın tüm dünya güvenliğe kafayı takmış vaziyette, teknoloji ona çalışıyor nerdeyse ama çözüm mü, değil. Siz eşitsiz ve haksız bir yapı inşa ederseniz o size tüm şiddetiyle geri döner bunu da alarmlarla, kameralarla çözümlenmez. Ya da baştan ayağa cinsiyetçi kafalarla dolu bir ülkede kimseyi güvenlik önlemleriyle koruyamazsınız. Kendinizi en ücra köşeye bile saklasanız mümkünü yok. Kadınları, çocukları güvenli diye evlere hapsediyorlar oysa ensest dediğimiz cehennem tam da evlerin orta yerinde. Yani sağlıklı, eşit ve düşünen bir toplum için çalışmak yerine silaha, güvenliğe çalıştığınızda sonuç kaçınılmaz olarak ölüm, zulüm oluyor. Temelde o güvenlik dediği meseleyi çözümlenmez. Onun dışında kendi gerçekliğimizi bilelim ama insan olma yolundaki çabamıza da güvene-

lim istedim. Sonra bunca şeyin içinde insanın aydınlık kalan yanları çekmek, açığa çıkarmaya çabalamak gibi niyetler içeriyordu bu eylem. Nitekim birazcık insan ilişkilerine güvenmek, insanla diyalogu önemsemek. Diyebilirdin ki “Pipa da böyle yaptı ama öldürüldü.” Evet! Bütün bunların farkında olmakla birlikte yine de bir güven duygusuyla hareket etmek. En kötü insanı yaratan yapının üstünü açmaya çabalamak, iletişim kurmanın yolunu zorlamak, yönetimi zorlamak ve en kötü insandaki aydınlık bir tarafı bulup zorla çekiştirip çıkarmak. Orayı beslemek gibi gördüm daha çok.

Yolculuk esnasında örneğin; Avanos'ta ki şöförün “Kadın evlenir, çocuk yapar.” lokantadaki gencin “Kadın kuyruk sallamasa” ile başlayan sözleri kadının toplumsal rollerini çiziyor. Yol boyunca toplumun kadına bakış açısı nasıldı? Deneyimlerinizi aktarır mısınız?

Bingöl Elmas: Yani o yolculuk sadece bir parçasını içeriyor. Yaşadığımız toplumun bütün katmanlarında inanılmaz cinsiyetçi bir bakış var. Kadın için biçilen roller korkunç ve sinir bozucu. Kafamızdaki kadın imajı ve yüklediklerimiz çok sorunlu. Hiçbir hak-hukuk içermiyor. Bir sürü temel insan hakkına aykırı şey içeriyor. Kadın, erkeğin kendisini dayattığı, yükünü taşıttığı, egemenliği altına almaya çalıştığı bir şey aslında. Bunu sistemin tüm parçaları destekliyor, var ediyor. Dinler buna abanıyor neredeyse. Kadının nasıl yaşayacağına, nasıl bir şey olacağına epeyce mesai harcamışlar. Egemen olan her şey bundan besleniyor, bunu sürdürmek istiyor. Dolayısıyla bunun sokaktaki yansıması da yolculukta gördüğümüz cümleler olarak karşımıza çıkıyor. Bu sadece o şöförlerin, orada tanıştığımız insanların dünyası değil. Herbirimizin bu kabahatli, adını bile koyamadığı cinsiyetçi bakışı var.

Yolculuğunuzda çoğu kez şöförlerden cinsel ilişkiye girme teklifi aldınız. “Herkes bizim gibi değil.” öğüdü veren kişilere rastladınız. Yolculuk esnasındaki bu farklı yaklaşımlara değinir misiniz?

Bingöl Elmas: Gerçek samimi bir durum yok aslında. Riyakar bir yaklaşım var. Aynı insan iki dakika sonra sizin katiliniz olabilir. Biraz sonra kur-

tarcınız da olabilir. O birbirine o kadar geçebiliyor ki. O sırada emin olun ben şöyle çıksam yola: “Bir kadın öldürüldü onun arkasından yola çıktım.” desem. Herkes en ulvi cümleleri kuracaktı. Ne kadar iyi insan olduğuna dair sessizce cümle kuracaktı ama öbür taraftan o kadar sorunluyuz ki biz -erkeklerde bu durum daha da fazla- mesela kendisine göre kadın onun cinselliği için ona verilmiş bir şey. Onun cinsel ihtiyaçlarını gidermesi onun en temel hakkı, her koşulda bunun giderilmesi onun için bir hak. Bunu kitaplar da söylüyor. Bunu liderleri de söylüyor. O böyle bir istek içine girmişse artık onun için her şey normaldir ve her şey mübahdır. Öyle bakıyor ve öyle baktığı zaman yapacağı kötülükler de ona göre şekillenmeye başlıyor.

Her ne kadar yolculuğunuz erkek şöförlerle olsa da belgeselde kadın izlerine de rastlıyoruz. Kimi zaman bir kadın kumasyıyla bir günün nasıl geçtiğini anlatıyor. Kimi zaman “Tarihten bir sayfa” olduğunu söyleyen yaşlı bir ninenin yaşamına tanık oluyoruz. Kimi zaman nazara kurşun döken kadının ellerine teslim oluyoruz. Belgeseldeki bu kadınlar otostop yolculuğu yaptığınızı öğrendiklerinde sizin için ne düşündüler? Kadınların gözlerinden baktığınızda kendileri gibi olmayan kadınlar nasıl görünüyor? Benzer ve ayrı yanlarınız var mı?

Bingöl Elmas: Çok çok uzun bir cevabı var bunun. Araç kullanan kadın çok az mesela bu bile bir gösterge. Otobanlarda bir veya ikidir. Onların da cesaret edip otostopcu bir yolcu alabilmeleri zor. Kadınların evlerinden en fazla uzaklaştıkları mesafe kapılarının önü. Biraz erkeklerle otostoplarda, kadınlarla evlerinin kapılarının önlerinde yaptım bu sohbetleri. Bir yandan tabi ki imrenir gibiler, destekliyor gibiler ama

yakınlarından biri olsam acaba aynı şekilde yaklaşır- lar mıydı? Çünkü birazcık -hepsi için diyemem ama- “öğrenilmiş çaresizlik” var. Onlarda belirlenmiş kadın rolleri içinde olup bitiyorlar. Onu sorgulamakla ilgili bir şansları yok. Çünkü bunun için başka sistem gerekli. Varolduğu koşullar bununla ilgili bir cümle kurabilmesine, bu ihtiyacı farketmesine, değiştirme gücü bulmasına müsaade etmiyor. Evet, hepsi kendi yaşadığı acının ne olduğunu biliyor. Tüm detaylarıyla kendi yaşadığı haksızlığı hissetme anlamıyla hepsi fazlasıyla farkında. Kumalık yaşayan kadının her ne kadar “Ne güzel hep birlikte yaşıyoruz.” dese de çok acı çektiğini bir sonraki cümlesinde algılayabiliyorsunuz. Canının yandığını anlayabiliyorsunuz. Ben daha sonra çok sayıda böyle kuması olan kadınla konuştuğumda bunu gördüm. Ne kadar kabullenmiş gibi görünseler de, küçücük bir sohbetta bile çok derinlerde ve asla çözemedikleri bir acıyla başbaşa olduklarını, zorunlu kabullenme süreci içinde olduklarını görüyorsunuz. Naciye Nine, küçücük bir kasabada ama yine de bulunduğu konumdan daha fazla farklı uğraş veren bir yaşlı kadın. O biraz başka formüller önerebiliyor. Diğer bir kadın imreniyorum diyebiliyor ya da bu gerçek ama mesela bir kızı olsam, yakınındaki biri olsam imrenir mi, engel mi olur, kısmını bilemiyorum. Gönlü imrenir ama rolleri buna hiç müsaade etmez.

Yolculuğunuzun başlangıcı ve bitişi arasında geçen zamandaki düşünceleriniz arasında bir fark var mı?

Bingöl Elmas: Bu toplumun içinde büyüdüm. O yüzden kadın ve erkek mevzusundaki sicilimizi biliyorum. Yaklaşımlarındaki mevzu da gayet reel olarak ortada. Yolculukta gördüklerim de buna yakındı. Bilmekle yaşamak arasındaki farkı yaşıyorsunuz. Biliyorsun, yaklaşımı da biliyorsun ama mesela Ahmet Kaya çalan bir arabaya bindiğinde sohbet başka türlü

ilerleyecek diye düşünürken bir anda, ilk çırpıda “Yalnız mı gidiyorsun?”, “Peri gibisin.” diye diyo- luga devam ediyor olması şaşırtıyor insanı.

Yolculukta aradığınız suçluya rasladınız mı?

Bingöl Elmas: Öyle bir suçlu aramıyorum. Tek suçlu diye bir şey yok ve o suçlu bizim dışımızda bir yerde değil. Yani ısrarla onu söylüyorum. Hep kötüyü, katili, suçluyu kendi dışımızda bir yerde arıyoruz. Ona böyle şekiller veriyoruz. Çirkin şekiller veriyoruz. Hayır! Ama her birimizde bir parçası var. Herbirimizin tecavüzcü ya da katil olmasına, birini öldürmesine olan mesafesi çok uzak değil. Donandığımız şekil bunun için en uygun ortamı sağlıyor. Bir kere çok ayrımcıyız, bir kere cinsiyetciyiz, bir kere hoşgörüsüzüz, bir sürü konuda yarım yamalak ve çok kötü donanmış durumdayız. Tarihimizi bilmiyoruz. Birçok konuda cahiliz ve bir o kadar da fazla konuşuyoruz. Bir o kadar da çok doğru bildiğimize inanıyoruz. Bütün bunlarla bir sürü suç işlemiş olma ihtimalimiz var. Bunu her katmanda insanın yapma olasılığı var. Çünkü ülkenin koşulları ortada. Şu anda bile bir sürü ölüm oluyor yanımızda, yanbaşımızda bu ölümleri izliyoruz ve hep bir bahane buluyoruz. Ya adına “terör” diyoruz, ya da başka şey diyoruz, aslında kendimizi bir şekilde yeniden katil konumunda tutuyoruz. Seyrederken işin bir parçası olduğumuzu, o ölenlerin bir parçası olduğumuzun farkında değiliz. Ama sorsan “bir vatan savunması” der. Ne vatani? Kimin vatani? Üstünde ölüm ve zulüm olan şey ne kadar vatan olur. Soru sormaya girdiğinde durum değişiyor. Sadece hamasetle bakınca o kendini orada görmüyor hiç bir şekilde.

Bu yolculuk belgeselde izlediğimiz kadınlardan farklı bir kadın hikayesini de anlatıyor. Bu yolculuğu yaşayan kadının hikayesinden. Sizin hikayenizden. Bu kadın aynı zamanda bir direnci ve değişim çabasını da temsil ediyor mu?

Bingöl Elmas: Elbette. Güvenmek temel bir duygudur. Ben yaşadığım ülkede, yaşadığım atmosferde insanlara güvenmek istiyorum ama bunun bir yolu da sağlıklı bir toplum olmaktan geçiyor. Eğitimiyle, toplumsal yapısıyla, sağlıklı bir toplum yapısı gerektiriyor. Bunun için de birçok şeyin

değişmesi gerekiyor. Bütün bu olan biteni olduğum gibi kabullenmiyorum. Bir insanın bu kadar çirkin yaşam biçimine maruz kalmasını haksızlık olduğunu düşünüyorum. Bu sistemin değişmesi gerektiğini düşünüyorum. Bunun bir kere çığığını atıyorum, bunun sesisini çıkartıyorum. Ben böyle yaşamak zorunda değilim. Yaşadığım ülkedeki kadınlar böyle yaşamak zorunda değil ve bunu değiştirmek zorundayız. Bu yüzden birlikte önce halimiz nedir? Bunu tarif etmek gerekir. Onun dışında kadınların eve hapsedildiği, sürekli korkutularak bir yerde tutulduğu ortama hayır! Ölümle beni korkutamazsınız, hemcinsimi öldürerek benim bu yolculuğa çıkmamı engelleyemezsiniz. Ben sizi, varlığınızı, sisteminizi teşhir ediyorum. Bunu değiştirmek için umut doluyum ve bu umudu da yaygınlaştırmak istiyorum.

Siz de belgeselinizde “kadın cinayeti” sorununu işlediniz. Özgecan Aslan’da olduğu gibi diğer kadın cinayetlerine de büyük bir toplumsal tepki verilseydi bu kadar çok kadın cinayeti yaşanır mıydı?

Bingöl Elmas: Toplumsal tepkilerde gaz ve toz bulutundan etkilenen tepki gerçekçi değildir. Samimi değil. Güzel bir kadın öldürüldü diye sokağa çıkan bir sürü insan, yanı başında bir sürü kadın öldürülürken hiç sesi çıkmayan insan aynı zamanda. Dürüstçe bakmak gerekiyor. Özgecan pankartı arkasından yürüyen bir dolu erkek belki de bir gün önce yakınındaki bir kadına bir sürü kötülük etti etmeye de devam ediyor. Belki de dövmüştür, belki de cinsel tacizde bulunmuştur, belki de başka bir şey yapmıştır. Yine de o pankartın arkasında bulunma riyakarlığını da yaşıyor mesela. O yüzden bu duyarlılık ne kadar gerçek? Eğer gerçekten o duyarlılık bilinçle olmuş olsaydı biz zaten çoktan dönüşmüş olurduk bu konuda. Özgecan eyleminin sayısal karşılığına baktığımızda hakkatten bir sürü konumuzu halletmişiz. Birazcık moda eylem, moda haller, moda tepkilerle hareket etmek değil, gerçekten sorunla gerçek yüzleşmek, bu meseledeki sorunun adını doğru koymak... Ondan sonra, çözümüne ben nasıl katılırım? Önce kendindeki payını ortaya çıkarmak gerekir. Bir kadınsa bu kadınlık rolleri içinde neler yapıyor? Bunu kırmak için ne yapıyor? Daha doğrusu bununla ilgili ne kadar uğraşılıyor? Erkekse bunun konforundan ne kadar yararlanıyor? Tecavüzcü olma mesafesi

ne kadar yakın? Bütün bunları gözden geçirip sorgulamadan bir şeyi protesto etmek çok gerçekçi gelmiyor. Samimi de gelmiyor. Evet, bir duyarlılık gibi görünmekle birlikte biraz gazla hareket edilen bir şey gibi geliyor bana.

Yaşanan bu sorunlara karşı nasıl mücadele edebiliriz? Ne gibi çözümler üretilebilir?

Bingöl Elmas: En önemli şey farkında olma sürecini sürekli tutmak. Onun dışında bir parçası olduğumuzu bilmek, dönüşümüze kendimizden başlamak, örgütlü yapılara erişmek, kurumları değiştirmeye zorlamak, yurttaşı olduğumuz ülkenin bütün kurumlarının cinsiyetçilikten arınmasını sağlamak, gerçek destek mekanizmalarının oluşmasını sağlamak. Bu ülkedeki enstest oranı korkunç boyutta. Ev içi, çok güvenli bulunan evlerdeki tecavüz sayısı inanılmaz boyutta. Mesela kimse bunu konuşmuyor. Çünkü bu mesele tabu. Ailenin yanına konulmuş bir bomba gibi duruyor. Bir kere siz bunun üstünü örtünce bu mesele ortadan kalkmıyor. Sizin o meselinizin olduğunu bilmeniz gerekiyor. Onu değiştirirken yanınıza devlet kurumlarının desteğini almanız gerekiyor. O kurumlarda desteklerin oluşmasını zorlamamız gerekiyor. Birçok vergi alıp o vergilerle sadece bomba atan bir devlet değil, şiddete uğrayan, tecavüze uğrayan insanları koruyan, destekleyen ve bu tecavüzü yapan insanların varlığını ortadan kaldıran bir mekanizma kurması gerekiyor. Bunu zorlamak durumundayız. Öbür türlü kendiliğinden bir kahramanlık, dışarıdan bir şeyle yalan dolan, kuyruğundan tutulmuş metotlarla çözüm üretemeyiz hiçbir şekilde. Çok kapsamlı, çok boyutlu bir mesele bu. İçinde birçok şey barındırıyor. Doyrulmamış cinsellikten tutun da bir sürü başka şey var konuşulması gereken. En basitinden yakın zamandaki diyanetin fetvasına baktığımızda ne kadar çirkin bir kafa olduğunu görüyorsunuz. Bu kafa sadece diyanette değil her yerde var. Bu kurumları işgal etmemeleri gerekiyor. O kurumların olmaması gerekiyor. Bizim vergilerimizle tek tip bir inancı yatırım yapan o kurum kalkıp bizimle ilgili, kadınlarla ilgili bu kadar ahkam kesme hakkı ve haddini bulamamalı. Sağlıklı bir toplumda bu cümleleri kuramaz. Zaten bu cümleleri kuracak kurumlar ve adamlar olmaz.

ÇUKE ZİMEN (DİL KUŞU)

Ebru Şahin

Düş ile gerçeği büyük bir özenle iç içe geçirerek sahneye buluşturan bir oyun Çuke Zimen yani Dil Kuşu. Toprağı, doğayı uykusundan uyandıran bir kuşun, Dil Kuşu'nun masalı.

Mirza Metin ve Berfin Zenderlioğlu tarafından kurulan Şermola Performansın "Dil Oyunları" adını verdiği beş oyunluk projenin üçünü oyunu Dil Kuşu. Beş oyun da Galiçyalı yazar Sechu Senden'in "Rüyalarım da Bile Dilimi Kaybetmeyeceğim" adlı öykü kitabından hareketle hazırlanmış.

Karanlık bir sahne, baştan başa izleyicinin önüne kadar uzanan ve kimi yeri ilmek ilmek olan beyaz kumaşlarla çevrili. Sahnede birbirinden farklı desenler içeren ışık hareketleri kullanılmış. Bu betimleme ile kendinizi masalın dünyasına girmiş buluyorsunuz. Ve müzik... Kadim coğrafyanın çığlıkları, kullanılan büyüsel tınılarda ifadesini buluyor. Sonra sahnedeki bez parçalarının devamı izlenimi veren bir kostümle bir kadın sahneye çıkıyor.

Masalın bedenle ve sesle anlatımı daha ilk dakikalarda izleyiciyi büyülüyor, hepimizi masalın orta yerine çekiyor.

"Zamanın behrinde, memleketin birinde bir kız yaşarmış. Adını derdim ya, adı masalın içinde saklıdır. Bu kız ne güzelmiş ne çirkin. Ne bir fukaranın kızıymış ne padişahın. Ne üvey ana elinde azapta ne gönül derdiyle yanmakta, ne ottan bir kulübede yaşamakta ne saray avlusunda ipeklerle salınmakta. Senin, benim gibi bir kız. Senin benim gibi uyumakta masalın başında. Bu kız, bir gee bir düşten uyanmış. İşte masalımız böyle başlıyor. Bir kız bir düşten uyanmış. Kimbilir düş nedir, gerçek nedir..."

Kız, dilsiz olan nenesi Zinarin'i düşünde görür. Zinarin'in bir isteği vardır ondan;

"Herkes beni dilsiz sanırdı ya, benim dilim vardır. Işıktan ve hareketten çok ninni söyledim sana bebeyken. Dilim dildir, lakin yarımıdır. Şimdi sen dilimi tamam edeceksin. Çuke Zimen'i bul diye düşünme geldim, bağlı dilimi sana çözdüm. Çuke Zimen'i bul kızımın gülü. Benim anım onda gizlidir. Çuke Zimen'i bulacaksın ki, öldüğüm ayan olsun, dilim sende tamam olsun. Hadi kalk neviye min, yüzünü güneşe dön, ışıklı dünyayı yürü. Seni bekleyenler var ne zamandır."

Masal kızının yolculuğu böyle başlıyor. Zinarin'in isteğini yerine getirmek tek amacı oluyor. Ve sonunda ninesinin rüyasında bahsettiği yeri buluyor. Güneşin, suyun, toprağın, rüzgarın, yıldızın, gecenin, sabahın sesleri, dilleri olan 11 kadını bulur. 11 kadın doğanın sesidir... Yüreği, kelimadır. Onlar aslında bu masal kızını uzun zamandır beklemektedirler. Çünkü kayıp olan 12. sesi bulacak, dil meclisini tamamlayacak kişi, masal kızımızdır.

"Herkes sanır ki, dil ayrıdır, varlık ayrı. Halbuki dünyada olup da dünyadan ayrı olan şey yoktur nevi. Dil ve dünya birbirini işler. Dil dediğin aynı ağaç gibidir, su gibi, rüzgar gibidir ve dahi insan gibidir. İşlemedi mi ölür.

"Çuke Zimeni bulacaksın ki, o, Zinarin'e ölümünü, sana adını versin. O zaman Zinarin'in ölümü tam olacak, sen kendi dilinde konuşabileceksin. Nenenin dilinde, dağların dilinde."

Masal kızı, kadınların yolunu gösterdiği mağaraya gider, orada dilini hapseden kötü kalpli cini bulmak için. Tam yedi gün orada kalır ve yedinci gecede ninesi rüyasına gelir ve onunla konuşur.

"Dilsiz köyüme vardın. Bacılarımı buldun, yola sabır gösterdin. Dilimin sırrına erdin. Artık çuke zimen sendendir. Herkesin dil kuşu kendi nefesindedir. Şimdi taliplerin meclisine dön, onlara adını bildir. Senin adın Nujin'dir, neviya min. "Yeni Yaşam" demektir. Sana kayalardan değil, yaşamdan isim veriyorum ki, köyüm yeni yaşamın müjdesini alsın. Ölümüm tamam olmuştur. Git, köyüme ve meclise müjdeyi ver. Esaret adıyla bitmiştir. "

Rüyadan uyanınca kötü kalpli cin ortaya çıkar. Tam 72 dilde adını ister kızıdan. Nujin de tam 72 dilde adını vermem der. Çetin bir mücadele verir Nujin. Sonunda ateş topuyla sarılı dünyadan ışıklı dünyaya atlamayı başarır.

Düşle başlayan, sabrın, sırrın ve ateşin imtihanından geçerek bir kızın hevesli ağzında biten bir masal. Sesle ve dille büyük bir dünyanın içinden anlatılan bu masal, bugünün gerçekliğini bizlere gösteriyor. Dilinden öldürülüyor her şey. Dil olmazsa ölüyorsun. Bu ölümü, dil ölümünü isteyen kötü cinler günümüzde de var. Onlara karşı yapılması gereken şeyi bu oyunda verilen şu mesajda buluyoruz:

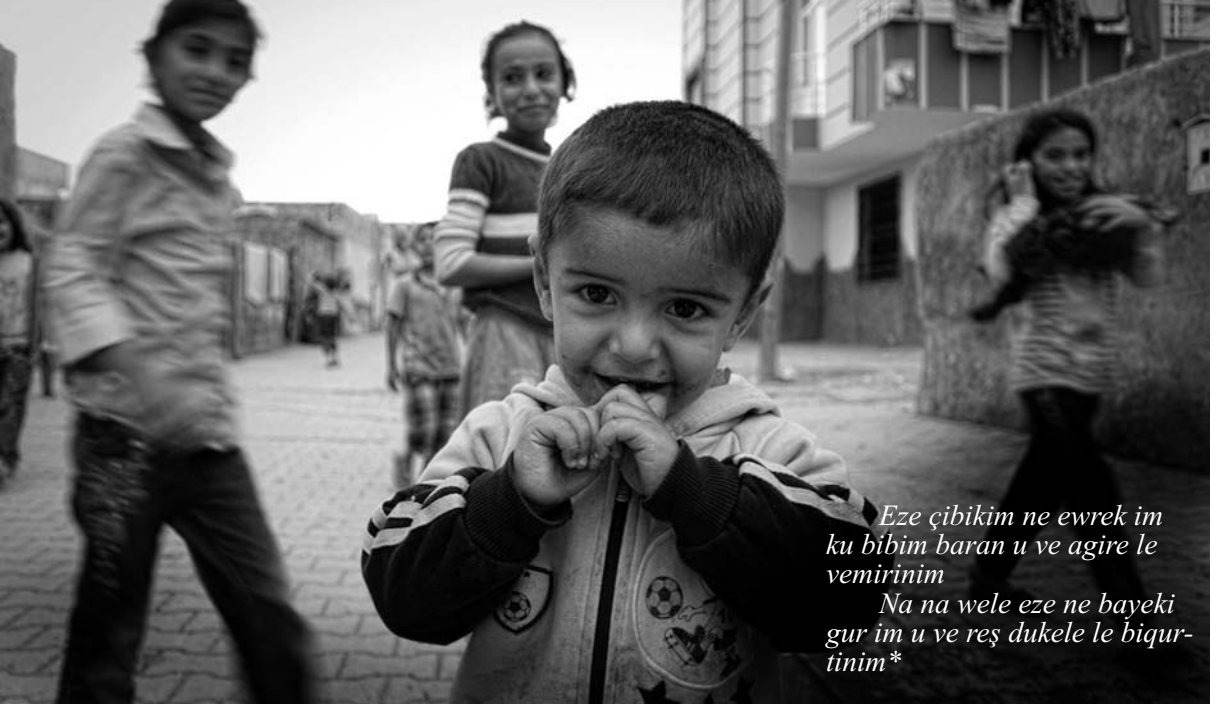
"Herkesin dil kuşu kendi nefesindedir."

"Çuke Zimeni bulacaksın ki, o, Zinarin'e ölümünü, sana adını versin. O zaman Zinarin'in ölümü tam olacak, sen kendi dilinde konuşabileceksin. Nenenin dilinde, dağların dilinde."

Kürdistan'ın Çocuklarına/Çiçeklerine...

Ekinsu

*Eze çibikim ne ewrek im
ku bibim baran u ve agire le
vemirinin*

*Na na wele eze ne bayeki
gur im u ve reş dukele le biqur-
tinim**

Ağır zamanlardan geçiyoruz. Acılarımızı ötelediğimiz, gözyaşlarımızı biriken bir göl misali içimizde tuttuğumuz zamanlar. Ağıtların zafer işaretleriyle öfkeye döndüğü, sessizliğin ölüm, çılgınlığın yaşamak olduğu zamanlar. Yüreğimizden, aklımızdan asla söküp atamayacağımız zamanlar. Gözlerimizin görmekten, kulaklarımızın duymaktan utandığı zamanlar.

Peki bir çocuğun hangi zamanına ağlanır? Yaşadığı mı yaşayamadığı mı? Anne karnında atmayan kalbin hangi zamanına ağlanır?

Sokağın yasak olduğu bir kent, çocuk olmanın yasak olmasıdır aynı zamanda. Top oynamanın, koşmanın, bisiklete binmenin yasak olmasıdır. Susmasıdır çocuğun, vurulmasıdır, yitmesidir... Ve tarihinde onlarca çocuğun yitmesine sebep olan devlet, bugün de sokağını elinden aldığı çocukların suskunluğuna sebepdir. Her geçen gün ardında koca bir çılgılık biriktiren, koca bir suskunluğa...

Kürdistan topraklarında açan bir çiçeğe rast gelerseniz koparmayın dalından. Kokusunu derin derin içinize çekin. Çünkü o topraklarda yetişen her çiçekte, devlet eliyle annelerinden çalınan her bir çocuğun adı gizlidir. Kimi evinin bahçesinde, kimi yol kenarında, kimi sokak ortasında, kimi sınırın bir ucunda, kimi evinin

balkonunda açar. Yaşanmamış zamanlara inat güneşe uzanırlar. Yaşadıkları o kısacık hayat orada öyle uzundur ki, sonsuz... Baharın tarihsel anlamına el verip her bahar hiç durmaksızın açarlar. Kokuları, renkleri tüm zamana yayılır. Rengarenktir her biri. Dokunmaya, bakmaya kıyamazsın ya öyle güzeldir işte.

Her çiçeğin ayrı hikayesi vardır. Esra'nın bakışı, Harun'un gülüşü, Tahir'in ağlayışı, Cemile'nin saçlarını tarayışı... Her birinin ayrı sesi, seslenişi, dokunuşu vardır. Hepsi ayrı ayrı, hepsi öyle güzel...

Her biri, sesini o coğrafyaya kulak veren herkesin duyduğu annelerinin ağısıyla, uğrunda nice bedeller ödenen toprağa teslim edilmiştir. Ve topraktaki ilk can suyunu annelerinin gözyaşlarından almışlardır. Bu yüzden her bahar açtıkları vakit annelerinin rengine bürünürler. Kimi sarı olur, kimi kırmızı, kimi yeşil, mor, mavi... Kürdistan bahar geldi mi kesk u sor u zer'e bürünür. Toprağa düşen çocuklarının renkleriyle canlanır...

**Mem Ararat – Lorika Cemila
Ne yapabilirim ki, bir bulut değilim ki yağ-
mur olup yangını söndürebileyim
Hayır hayır şiddetli bir fırtına değilim ki bu
kara dumanı yutabileyim*

12 Eylül Anneleri filminin Dikili gösteriminde, filmin üç yönetmeninden ikisiyle, Sevim Erdem ve Eyyüp Epekinci'yle röportaj yaptık.

YASI TUTULMAMIŞ HİÇBİR ACI GEÇMEZ

12 Eylül Anneleri belgeselinin hikayesi nasıl başladı?

Bundan dokuz yıl önce 12 Eylül cuntasının zulmüne uğramış insanlar olarak bir araya geldik. Cezaevinden çıkan her arkadaşımızın bu zulmü anlatmak için bir fikri vardı. Doliche film ekibinden Seza Mis Horuz'un maruz kaldığı işkence sonrasında AİHM müracaatından aldığı işkence parasıyla kamera ve malzemele-
rimizi aldık.

Doliche film ekibi beş kadın, üç erkek toplam sekiz kişiden oluşuyor. Filmin üç yönetmeni var. Memik Horoz, Sevim Erdem ve Eyyüp Epekinci.

Önce 12 Eylül külliyyatını çekme düşüncesinde ortaklaştık. Çoğu anneyi kaybetmiştik. Bundan dolayı ilk çekimlerimizi anılarını kayıt altına almak için annelerle yaptık. En yakınımızdaki annelerden başladık. Belki çekim acemiliğimizi onlarla atlattık. İkinci olarak 12 Eylül avukatlarının film projesine başlıyoruz.

Sadece kamera, filmi tamamlamak için yeterli değildi. Çevremizdeki ve onların çevresindeki insanların mutfak masraflarından ayırdıkları küçük küçük paraları bir araya getirerek Türkiye genelinde annelere ulaştık. Annelere ulaşmamızda yereinden insanların çok büyük katkıları oldu. Bu filmin çekim aşamasında beş yüzün üzerinde insanın maddi manevi desteğini aldık.

Üç yüzün üzerinde çekim yaptık. Bunun yüz on altısı anneydi. Elli yedi anne filme girdi. Yüz on altı annenin anlatımlarıyla da “12 Eylül Anneleri” isimli bir kitap oluşturduk.

Filmi izlediğimizde 12 Eylül faşizminin bir panoramasını görüyoruz. Kurgu bizi saldırılardan mücadele sürecine götürüyor. Çalışmanın 9 yıl sürdüğünü söylemişsiniz. Kurgu nasıl oluştu?

Aslında kurguyu nasıl yaptığımızı anlatmak çok

zor. Çünkü tüm anneleri filme almak istiyorduk. Biri ötekenden ne daha az ne daha fazla değerliydi bizim için. Hepsi aynı ölçekte önemli. Bu değerlerin içinden cımbızla çekip kurguyu yapmakta çok zorlandık. Ama sonuçta bu bir filmi. Hiç bir anneyi kırmak istemedik. Filme girmeyen annelere karşı kendimizi sorumlu hissettik. İşte bunun için tüm anneleri bir kitapta topladık.

Belki şöyle denebilir. Kimi anne çocuklarının politik kimliğinden haberdar değildi. Kimi şube, mahkeme, karakol yolunu bilmiyordu. 12 Eylül askeri cuntasıyla çocuklarını korumak için mücadele etmeye başladılar ve önce yalnızdılar. Daha sonra kendi gibi annelerle karşılaştılar. Ve birlikte mücadele etmeyi, direnmeyi ve örgütlenmeyi öğrendiler. Biz bu örgüyü kurguda argüman olarak kullandık.

Belgeseli hazırlarken neler önünüze engel olarak çıktı ya da yolunuzu açtı? Size ne tür deneyimler kazandırdı?

Bize engel olan tek şey zaman ve ekonomiydi. Anneleri kaybetmeden onlara bir an önce ulaşmak gerekiyordu. Bunun için de ikisi paralel gitmeliydi. Bu engelleri dostlarımızla aşmaya çalıştık.

Bize kazandırdıkları ise; yerelden birbirinden değerli insanlarla tanıştık, dostluklar edindik. İmkansızlıklarla bir şey üretmenin birlikte gerçekleştirilebileceğini yaşadık. Örnek verilecek olursa, iki kişi bir ay çekim yapmak için Karadeniz'e gittik, bir başka sefer Kürdistan'a gittik. Her ikisinde de toplayabildiğimiz para sadece bin liraydı. Orada yerelden insanlar yüreklerini, evlerini açmasaydı bu film çekilemezdi. İşte biz dayanışmanın gücünü bir kez daha gördük.

İzleyici belgesele nasıl ulaşabilir? Bugüne kadarki gösterilerde gözlemlerinizi nasıl?

12 Eylül 2015'te belgeselin İstanbul ve Diyarbakır'da eş zamanlı prömiyerini yapmayı hedefledik. Fakat o dönemde başlayan (hala devam eden) baskılar, zulümler bizim Diyarbakır'da gösterim yapmamıza engel oldu. Yapamadık. O günden sonra İngilizce, Almanca altyazılar da hazırladık. Filmi hem yurtiçi hem de yurtdışı festivallere hazır hale getirdik. Yurtiçi gösterimler dernekler, kurumlar, kuruluşlar aracılığıyla talep edildi. İzmir, Samsun, Dikili gibi yerlerde ücretsiz gösterimler yapıldı. Talep eden olursa bu yöntemle devam edeceğiz.

Gözlemlerimize gelince çok değişik. Mesela izleyicilerin ortak davranışı film sonrasında sessizlik ve sessizlik. Film izleme esnasında çeşitli reaksiyonlar aldık. Gülme, ağlama gibi tüm duygular iç içeydi. Belki de bu yüzden teknik sorular neredeyse hiç gelmedi. Bizim yaptığımız yerini bulmuştu. 12 Eylül Anneleri belgesel filminde yapmaya çalıştığımız biraz da TOPLUMSAL HAFIZAYI tazelemek, görünür kılmaktır. BELLEK TOPLUMSALSA, HATIRLAMAK SOSYAL BİR BOŞLUKTA GERÇEKLEŞMEZ. BİZLER TOPLUMSAL GRUPLARIN ÜYELERİ OLARAK HATIRLARIZ.

Teşekkür ederiz.

Sadece kamera, filmi tamamlamak için yeterli değildi. Çevremizdeki ve onların çevresindeki insanların mutfak masraflarından ayırdıkları küçük küçük paraları bir araya getirerek Türkiye genelinde annelere ulaştık. Annelere ulaşmamızda yerelden insanların çok büyük katkıları oldu. Bu filmin çekim aşamasında beş yüzün üzerinde insanın maddi manevi desteğini aldık.

Kadına Dair Bir Anlatı: TOZ BEZİ

Ekinsu

Toz Bezi, kadının sınıfsal, ulusal ve cinsel yönden ezilmişliğini ince ince işliyor. Kadınların tacize, tecavüze uğradığı, yakınları tarafından öldürüldüğü, ucuz iş gücü olarak çalıştırıldığı ve Kürdistan'da katledildiği bir dönemden geçiyoruz.

35. İstanbul Film Festivali'nde En İyi Film Ödülü'nü genç bir yönetmen olan Ahu Öztürk'ün Toz Bezi adlı filmi aldı. Film ayrıca En İyi Senaryo ve En İyi Kadın Oyuncu (Asiye Dinçsoy) ödülleri de sahibi oldu. Bir filmin kalitesinde aldığı ödüllerin elbette payı vardır. Ancak biz izleyiciler için en önemli kriter sinema filminin yaşamımıza dokunmuş olmasıdır. Toz Bezi'nin bizler için en başarılı yanı da buradan geliyor hiç şüphesiz. Çünkü Nesrin ve Hatun, sokağımızda, mahallemizde, yan dairede, otobüste yan koltukta oturan kadınlar. Ve hatta bizleriz.

Gündelikçi iki kadının yaşamından kısa bir kesit sunuyor film bize. Eşyle sorunlar yaşayan Nesrin ve onun en yakın arkadaşı olan üst komşusu Hatun. Her ikisi de evlere temizliğe gider. Farklı evlerde farklı yaşamlara tanık olurlar. Varlıklı ama birbirini aldatan, mutsuz, yalnız insanların yaşamlarına... Filmde en çok canımızı yakan Nesrin'in yaşamı olur. Eşinin evi terk etmesiyle küçük kızı Asmin ile bir başına yaşama tutunmaya çalışır. Kazandığı para ile geçinmesi imkansızdır. Kirayı ödeyemez hale gelir. Hatun'un sohbet ederken Nesrin'e söylediği bir söz dikkatimizi çeker: "Ben hep diyorum kızım, koca zor zamanlar için var." Bu söz, toplumdaki kadın algısının, hele ki eşinden ayrılmış kıt kanaat geçinen bir kadının tek başına var olmasının imkansız olduğu algısının yansımasıdır aslında.

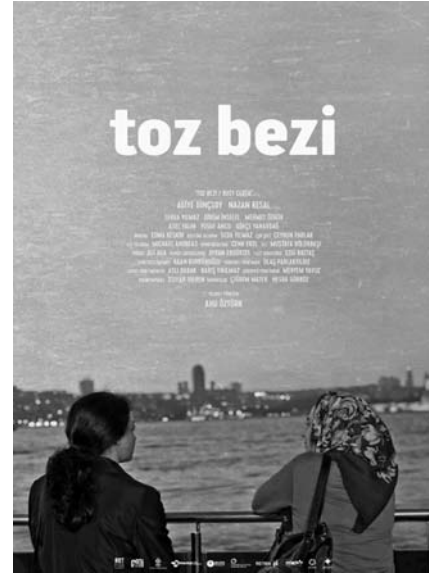
Hatun'un olaylara bakış açısı, güçlü kişiliğinden kaynaklı Nesrin'e göre daha olumludur. Öyle ki esprileriyle ve hayata rest çeken sözleriyle izleyenleri çoğu zaman kahkaya boğar. Moda'da bir ev alma hayaliyle neredeyse her iş çıkışı emlakçıların ilanlarına bakar. Bunun için para bile biriktirir. Ancak her günün sonu, kahvehanede çaycı olan eşiyle yaptığı tartışmalarla son bulur. Diyaloglarda ise geçim sıkıntısı söz konusudur.

Her iki kadın da aynı kaderi paylaşır. Nesrin eşinin terk ettiği yalnız bir kadın, Hatun evli bir kadın. Kadın olmak her iki durumda da çok zordur. Ama burada önemli bir durum göze çarpar. Kadın için toplumsal yaşamın getirdiği sorunlar, sınıfsal bir karakter taşır. Ve bu durumda en büyük zorluk hiç şüphesiz "emekçi kadınlar"a aittir.

Filmde ara ara Nesrin'in yakınlarıyla yaptığı telefon görüşmelerinde Kürtçe diyaloglarla karşılaşırız. Bu sahnelerde bilinçli mi bilmiyoruz ancak, Türkçe altyazı geçmiyor. Şayet bilinçli ise empati gereği bunun yapılmış olacağını düşünüyoruz. Bizim ise aklımızdan Kamber Ateş ve annesi geçiyor o an...

"Yeni taşınan kadın Diyarbakırlıymış. Ama öyle iyi, cana yakın ki hiç Kürt demezsin..." şeklindeki konuşmalarda açığa çıkan zihniyet, filmin can alıcı bölümlerinden biri. Hatun temizliğe gittiği bir evde tanık olur bu konuşmaya. O an kendisine sorulan "Sen nerelisin?" sorusuna da şaşkınlıkla kayıtsız kalır ve sonrasında "Sen Karslısın belli, Çerkezlere benziyorsun." cümlesi ile ezilen bir ulusa mensup kimliğini gizlemek sorunda kalır. Nesrin ile gittiği iş görüşmelerinde kendisini "Karslıyım, Çerkez'im" diye tanıttacaktır artık.

Toz Bezi, kadının sınıfsal, ulusal ve cinsel yönden ezilmişliğini ince ince işliyor. Kadınların tacize, tecavüze uğradığı, yakınları tarafından öldürüldüğü, ucuz iş gücü olarak çalıştırıldığı ve Kürdistan'da katledildiği bir dönemden geçiyoruz. Her şeye rağmen kadınların baş eğmediği, direndiği bir dönem aynı zamanda. Kadınlar, iktidarın her türlü tehdidine karşı sokaklarda, evlerde, okullarda, iş yerlerinde mücadele etmekten vazgeçmiyor. Yönetmen Ahu Öztürk ise ödülünü mücadele eden kadınlara adıyor ve yaptığı kısa konuşmada şunları söylüyor: "Ben ödülü, Şırnak'ta çocuklarının ölüsünü buzdolabında saklayan annelerden, yurtdışında çocuğuyla vedalaşıp burada tekrar cezaevine gelen sevgili Meral Camcı'ya uzanan o yol adına alıyorum. Savaşlar kadınları ve önce çocukları vuracaksa, barışı da kadınlar kuracak."

"Yeni taşınan kadın Diyarbakırlıymış. Ama öyle iyi, cana yakın ki hiç Kürt demezsin..." şeklindeki konuşmalarda açığa çıkan zihniyet, filmin can alıcı bölümlerinden biri.

GEZİ'DEN ROJAVA'YA GİDEN "YOL"UN HİKAYESİ

Kemal Oruç

Bir gün "Kobane'yi Beraber Savunduk, Beraber İnşa Edeceğiz" yazılı bir stant görüyor ve stanttakilere "Beni de Kobane'ye götürün." diyor. "Oyunumu orada da sahnelemek istiyorum."

Tiyatro Tek Ağaç, Murat Akdağ'ın yazıp yönettiği ve oynadığı bir hatırlatma oyunu olan "Yol" ile bizi bir yolculuğa çıkarıyor.

Anlatılan Murat'ın gerçek hikayesi... "Apolitik bir insandım ve hiçbir şeye karışmazdım. 1 Mayıs'a bile gitmemiştim hiç. 27 Mayıs 2013'te Şişli'de evde kitap okurken başladı her şey." diyor ve 31 Mayıs'ta Gezi Ayaklanması'nın bir parçası olduğunda hayatının nasıl değiştiğini anlatıyor bize.

Bu yolculuk Gezi'den Rojava'ya kadar sürüyor. Murat Gezi'yi, hiçbir detayı es geçmeden öyle bir anlatıyor ki, bütün ayaklanmayı yeniden yaşıyoruz. Biber gazı, toma, barikatlar, sloganlar, Gezi'yi alışımız, komün, halaylar, kütüphane, yazılımlar, türküler, dayanışma...

Gezi'de ölümsüzleşenler bize Gezi'yi emanet edip aramızdan ayrılıyorlar. Her biriyle ayrı ayrı ölüyoruz ve her seferinde yeniden, daha güçlü doğuyoruz; hep birlikte daha iyi bir dünya kurmak için.

Sonra forumlara gidiyoruz; Abbasğa'da Nejat Ağırnash'yla karşılaşıyoruz. Onun Kobane'de dünyaya yayılan bilgeliğine orada şahit oluyoruz. Yoğurtçu'ya, Avcılar'a ve hatta Amed'e gidiyoruz... Bu forumlarda güzel anılara gülümsüyoruz ve canımız acıyor kimi anlarda. Sonra mahalle evlerine, işgal evlerine, Kamp Armen'e gidip direniyoruz. Murat orada hayatını değiştiren Gezi'yle ilgili on dakikalık bir oyun oynuyor. "Yol"un temeli işte bu oyunla atılıyor.

Bu yolculuk sürecinde geçmişe ve geleceğe gidip geliyoruz: Şeyh Bedreddin'i, Deniz'i, İbo'yu, Mahir'i, Ulaş'ı anıyoruz. Hrant'ın tabanı yırtık ayakkabısına bakakalıyoruz. Nuh'la birlikte kartopu oynarken ölüyoruz. Soma'da madenci; Sur'da, Nusaybin'de, Cizre'de hendek oluyoruz. Tahir Elçi'nin katledilmesine tanık oluyoruz. Özgecan'la, Dilek Doğan'la canımız acıyor. Erkeklikten istifa edip etek giyerek İstiklal'de yürüyoruz ve Galatasaray Lisesi önünde, forumlarda öğrendiğimiz tüm gerçekleri dünyaya haykırıyoruz.

Murat Gezi'den sonra bütün eylemlere katılıyor ve on dakikalık oyununu bu eylemlerde sahneliyor. Bir gün "Kobane'yi Beraber Savunduk, Beraber İnşa Edeceğiz" yazılı bir stant görüyor ve stanttakilere "Beni de Kobane'ye götürün." diyor. "Oyunumu orada da sahnelemek istiyorum."

Yolculuğumuz böylece sürüyor. Biniyoruz otobüse, içimizde umutla, Suruç'a ulaşıyoruz. Murat sadece iki kişiyi tanıyor orada; Trabzonspor bayrağıyla birlikte görmeye alıştığımız Koray ve kuzeninin arkadaşı Volkan...

Basın açıklaması yapılacağı sırada bomba patlıyor. Murat'la birlikte, yaşadığımızı kızıyoruz.

Bu sırada oyun boyunca sırtında taşıdığı çantayı sahneye bırakıyor ve Suruç'ta yiten canları temsilen

birer eşya çıkarıyor çantadan. Bu eşyalarla sahnede bir çember oluşturuyor. Onlarla konuşuyor Murat, tek tek konuşuyor. Onlarla ilgili hissettiklerini, o günden bu güne kadar olanları anlatıyor.

İşte tam burada ciğerinizin tam orta yerine kocaman bir taş yerleşiyor. Ki siz bu taşı nereye atsanız, orası yıkılır!

Bu politik oyun Gezi'den bugüne kadar bir bellek sunuyor bize. Canınız acıyor, öfkeleniyorsunuz; içinde bir volkan oluşuyor patlamaya hazır, ama Murat bu volkanın orada patlamasına izin vermiyor, birdenbire yabancılaşıyorsunuz ve oyun bittiğinde içinde bu volkanla sokağa çıkıyorsunuz.

Öyle ya, öfkemizi ve aklımızı korumak zorundayız, günü geldiğinde ikisini de kullanacağız!

Murat'ın oyunculuğu çok iyi. O gün Bakırköy Cezaevi önünde de oynamış oyunun bir bölümünü. Buna ve oyun boyunca sırtında taşıdığı ağır çantaya rağmen oyun boyunca enerjisi hiç eksilmiyor. Sesini çok iyi kullanıyor hem konuşurken hem de türkü söylerken.

Oyunda ışık kullanımı dikkat çekiyor. Işık boş sahnede çeşitli mekanları ya da kişileri simgeliyor.

Kamp Armen'de on dakika ile başlayan bu oyun zamanla genişleyip büyüyor; altmış dakika oluyor, şimdi ise doksan dakika. Gündeme göre yüz on dakikaya kadar sürüyor.

Oyundan sonra bir forum yapılıyor. Forumda izleyiciler umutsuzluk üzerine konuşurken izleyicilerden biri şunu söylüyor: "Ben büyük konuşmayacağım. En son 'Bu ülkede hiçbir şey olmaz!' diye isyan ettikten üç gün sonra Gezi Ayaklanması başladı."

Oyunda on izleyici vardı. Hepimiz adına ben utandım. İnsanların böyle bir oyunu izlemek yerine, hiçbir şey anlatmayan, içi boş, yalnızca muhteşem dekorları, cicili bicili kostümleri olan oyunların tüm koltuklarını doldurmalarını anlayamıyorum. Bunun sebebi sadece kapitalizmin insanlara sanat diye bu boş oyunları dayatması mı yoksa insanların gerçeklerle yüzleşmek istememe kolaycılığı mı?

Oyunu mutlaka izleyin ve bu "Yol"da Murat'a yoldaş olun!

TİSEN KURULUŞ KURULTAYI

2- 3 Nisan'da İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenmiş olan 34. İzmir Uluslararası Tiyatro Günleri kapsamında toplanan Tiyatro Kurultayı "Örgütlenme" oturumlarına Devrim Tiyatro atölyesi olarak biz de katıldık. Kurultay, Konak Belediyesi tarafından organize edilmekteydi. Tiyatro emekçilerinin pek çok kesiminden oluşturulmuş programda devlet tiyatrosundan sokak tiyatrosuna, tiyatro gazetesinden bağımsız tiyatrolara pek çok kesim yer aldı.

Birinci gün ilk oturumda DİSK Ege Bölge Sözcüsü Memiş Sarı söz aldı. Özel İstihdam bürolarının getireceği örgütsüzlük, güvencesizlik tehlikesine dikkat çekti. Sendikaların konfederasyon olarak DİSK'i seçmesi durumunda örgütlenmede görev alacaklarını anlattı. Organizasyonda yer alan Orçun Masatçı bu kurultayın ardından pazartesi günü işlemlerin başlatılabileceğini duyurdu.

Sine sen başkanı Zafer Ayden de konuşmasında doğanın ve insanın itibarsızlaştırılmasından söz ettikten sonra eski örgütlenme yöntemlerinin yeterli olmadığını ekonomik ve politik mücadelenin birlikte yürütülmesini ve dayanışmanın önemini vurguladı.

Orhan Aydın bu oturumda söz alarak, Suriye'deki gündüz revir gece tiyatro olan sahnelerin hala çalışmaya devam ettiğini bunun sınıfsal bir örgütlenmeyle mümkün olduğunu anlattı. Açıkça sosyalizmden devrimden bahsetmesi, açıkça taraf olması gerektiğini söyledi. "3. Dünya savaşının ortasındayız elimiz yüzümüz aklımız kan... Coğrafyanın sorunları bizden büyük" diyerek sanatçı sorumluluğundan bahsetti. "Sisteme karşı örgütlenmek zorundayız" dedi. TÜSAK'ın tehlikelerinden ve yapılan eylemlerden bahsetti. Güçlü bir çıkış olması gerektiğini, araştırılması ve daha çok tiyatrocuya ve örgütlerine ulaşılması gerektiğini belirtti.

Tiyatro sanatçısı Yasemin Tüzün, tiyatrodaki kadının durumunu anlattı. Kadınların her yerde olduğu gibi burada da ezilen konumda olduklarına dikkat çekti.

CHP Kültür Sanat danışmanı Vecdi Sayar'da konuşmacılar arasındaydı. Sayar, Merkezle yerel arasındaki çelişkilerden ve tiyatronun tiyatro üzerindeki tahakkumdan söz etti. Yerellerin merkez tarafından desteklenmesi gerektiğini karma bir sistemin olmasının yararlarını anlattı. Devletin sanat politikasının ül-

kelerdeki durumundan örnekler verdi.

Devlet tiyatrosu sanatçısı Gürol Tombul yerelin evrensele ulaştırılması hakkında önerilerini ve görüşlerini paylaştı. Devlet kurumlarındaki çalışanların statüko için sendikayla anlaşacağını ancak sendikaların ileriye gitmek istediği yerde onunla çelişeceğini, statükoyu koruyucu davranacaklarını anlattı. Konak Belediyesinin tiyatro anlayışını da eleştiren Tombul, taşıma usulü tiyatrocuları oradan oraya taşıyarak oyun oynatma anlayışının seyirciyi memurlaştırdığına dikkat çekti. Ne kadar çok oyun gösterdiğiniz değil tiyatroyu ne kadar taşıdığınız önemli diyen Tombul, oyuncuların seyirciyle karşılaştırılmadan, seyircilerin kulise bile alınmadan müşteri ilişkisi kurulduğunu anlattı. Tisen çalışmasının çok değerli olduğunu ancak bu çağrının yetersiz olduğunu daha fazla kesime duyurularak devam edilmesi gerektiğinin altını çizdi.

Van'dan gelen konuşmacı Van Devlet Tiyatrosu müdür yardımcısı Cem Düzova Akdamar festivalini nasıl oluşturduklarından bahsetti. Sanatçılar Kasım ayından 23 Nisan'a kadar çocukları ve gençleri çalıştırarak festivale hazırlanıyor, on gün içinde 8080 çocuğun ve gencin oyununu sergilediği bir festival düzenleniyor. Ancak Van depreminden sonra tiyatrocular merkeze çekilmişler hatta birçoğu orada kalmak istememişler. Buna rağmen çadır tiyatrodaki festival yapılmış.

Sonraki oturumlarda da genel olarak tiyatrocuların sahnede güvende olmadıkları, örgütlenmenin gereklilikleri üzerinde duruldu. Sokak sanatçıları, tek başına sanat yapanlar, üniversite gruplarının karşılaştıkları engeller ve örgütlenme sorunlarına değinildi. Sendikaların sanatçıları da geliştiren, etik kuralları koyan, oyuncuların iş tanımının olmadığı bahsinde tanımları geliştiren yer olmalıdır fikirlerinde ortaklaşıldı.

Nazif Uslu'da tiyatrocuları işçilerle buluşturması açısından örgütlenmenin öneminden bahsetti. Eğitim Sen'in tiyatro organizasyonlarından kazanç sağladığını tiyatroculara da sahne açtığını anlattı. Oyun yazarlarının telif haklarını alamamalarına vurgu yaptı.

Orçun Masatçı da belediyelerin bütçelerinin belirli bir bölümünü kültür sanata ayırmak zorunda olduklarını bu bütçeyi almamız gerektiğini anlattı. Tiyatro yapan belediyelerin Tiyatro Müdürlüğü kur-

malarının zorunluluğunu ve önemini açıkladı.

İkinci günün konuşmacısı olarak söz alan Temel Demirel “tiyatro bir eylemdir, bir devrim provasıdır” diyerek saldırıların bugüne ve bu hükümete mahsus olmadığını cumhuriyetin ilk gününden beri saldırıların sistematik olarak sürdüğünü, tiyatronun politik olması gerektiğini anlattı. Bu oturumun kime karşı, kiminle birlikte, ne için örgütlenmek gerektiği sorularını cevaplaması gerektiğini emekçilerin ekmekten çok onura ihtiyaçları olduğunu anlattı. Mülkiyet dünyasının kavramlarının çiğnenmesi gerektiğini savunarak telif tartışmasına vurgu yaptı.

TİYED adına konuşmacı olarak katılan Kemal Oruç, oyuncuların ilk defa bu kadar tedirgin olduklarını karşımızdaki güce karşı güç olarak davranabileceğimizi tiyatronun yaşamın çok doğal bir parçası olduğunu vurguladı.

Davetli olmadığımızı ancak söz verilirse söz almak istediğimizi birinci günde oturum organizatörlerine belirttik. Tüzük taslağını istedik, oyuncular sendikasıyla aynı olduğunu internetten bakabileceğimizi söylediler. Baktık. İkinci gün bitmek üzereydi ki Devinin Tiyatro Atölyesi olarak biz de söz aldık. Bütün kesimleri temsil edecek şekilde komisyonların kurulması gerektiğini, nispi temsil, kadın kotası, mesleki kota gibi pozitif ayrımcılığı sağlayacak işleyişin oluşturulması gerektiğini açıkladık. Konfederasyon bağının bize verilen tüzükteki “direktifle birlikte hareket eder” gibi tümüyle kısıtlayıcı olmaması gerektiğinden bahsettik. Yine tüzükteki “mülkiyet edinme” maddelerinin tehlikelerini anlattık. Yasallık üzerine tartışmalara da cevaben taşeronların da, ev işçilerinin de yasallığı mücadele ederek kazandıklarından bahsettik. TİSEN girişiminde emekleri geçenlere teşekkür ettikten sonra bu çalışmayı çok önemseydiğimizizi, bu oluşumda bizim de yer almak istediğimizi belirterek oluşturulan danışma heyeti için Devinin’den bir arkadaşımızın ismini verdik. Ne yazık ki bu isim bildirmede diğer isimlerin yanında yoktu.

TİSEN çalışmaları devam edecek. Bir sonuç bildirgesi yayınlandı ve görünen o ki birikmiş hayli sorunları ve uzun bir yolu var tiyatro emekçilerinin.

Devinim Tiyatro Atölyesi

2-3 NİSAN 2016 SONUÇ BİLDİRGESİ

* Kurultay katılımcıları geniş çerçevede bir sendikal örgütlenmenin bu dönemin ihtiyacı olduğu konusunda görüş birliğine vardılar. Sanata olan saldırıların arttığı bu dönemde, kimi oluşumların kendini lağvettiği, işlevsizleştiği düşünüldüğünde geniş çerçeveli bir emek örgütünün ihtiyaç olduğunda karar kıldılar.

* Kurulacak Sendikanın tiyatro gişesinde çalışan emekçiden, sahne üstünde üretimde bulunanlara kadar geniş bir çerçevede tutulmasını önerdiler.

* Kuruluşun kurultay sonrasında ilan edilmesinin erken olduğu fikrinde birleşilerek, bireylerin örgütlenebileceği yapının daha çok insanla buluşması ve geniş kesimlerle tartışabilmesi için bir heyet oluşturulmasına karar verildi. Tiyatro Sendikası kuruluş tartışmalarını Eylül ayına kadar sürecek bir dizi toplantıyla devam ettirecek. Van, Adana, Samsun, Bartın, Antalya, Ankara ve İstanbul'da yapılacak toplantılarla tartışmalar devam ettirilecek.

* Tartışma için tiyatro emekçilerine, tiyatro topluluklarına, tiyatro birliklerine çağrı yapılacak.

* Tiyatro Sendikası girişimi tartışmalar sürerken kurultaylarda tiyatro sanatını geliştirecek konu başlıklarına da yer verecek. İlk tartışma telif hakları üzerine yapılacak.

* Daha önce hukuk-sanat buluşmasında karara bağlanan ama hayata geçirilemeyen, tiyatroların turnelerde karşılaştığı sorunlara bağlı olarak bir hukuk kitapçığı hazırlanacak ve bastırılarak tiyatrolara dağıtılacak.

* Tiyatro Sendikası Girişiminin 2-3 Nisan'da yaptığı tartışmalar kitaplaştırılarak dağıtılacak.

* DİSK temsilcileri danışmanlığında yürütülecek olan tüzük tartışmaları facebook sayfalarından her an takip edilebilecek.

* Yapılan tartışmalar sonunda Eylül ayında sendikanın gereklilik olduğu kararına geniş çevrelerle varılabilirse, örgütlenme alanı, tüzüğü ve manifestosu da tartışmalardan oluşturulmuş olacak ve 12 Eylül'de kurucular kurulu ve DİSK temsilcileri ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik bakanlığına tüzük teslim edilecek.

* Mayıs ayındaki toplantı yeri ve tarihi de dahil olmak üzere tüm bilgiler, kurultaya katılan herkesin yöneticisi olduğu Facebook'taki "Tiyatro Sendikası - Girişimi - DİSK" sayfasından takip edilebilir.

* Tiyatro Sendikasını tartışırma ve tanıtma komitesi, düzenlenecek festivallerden özel bir alan talep edecek ve kentlerde tiyatrolara bilgilendirme girişiminde bulunacak.

* Tiyatro gazetesinde yer alacak bölümle sendikal tartışmalar tiyatro kamuoyuyla buluşturulmuş olacak.

* 30 yılı aşkın süredir devam eden Denizli Uluslararası Amatör Tiyatrolar festivalinin sona erdirilmesi ve yapılmaması ile ilgili iddialar, Belediye ve taraflarla ilişki kurularak araştırılacak ve raporlanarak kamuoyu ile paylaşılacak.

tan doğan

hiçbir şey söylemez bâzı şarkılar

‘yalnız’dır sigarasını öpen adamın adı
hiçbir şey söylemez bâzı acılar

vâdesi yetmeden ölen kuşlar da ‘hayât’a dâhil
kirli suda yüzen balıklar *mahzûn ve mahcûp*

‘yalnız’dır rujuyla sevişen kadının adı
hiçbir şey söylemez bâzı şarkılar

üç sahte sarışın

üç sahte sarışın kaynatıyor:
-dilleri *gûyâ aşk*

‘yemekler’ ‘geceler’ ve ‘erkekler’

birincisi üçüncüne fal açtırıyor
a/fal/layan ikincisi daha da merâklı yalanlara

düşüyor gözümde kahvenin telvesi
kızaran kulaklarım fincanın kulpundan beter

üç sahte sarışın kirletirken ‘zaman’ı
boynunu bükülüyor masadaki ‘gül’

“Önce uçurtmalarımız bombalandı, bilyelerimizin doldurduğu çukurluklara mermiler doldu, arkadaşlarım çocukluklarından vuruldu, sonra anemin ekmeek pişirdiği tandır yıkıldı sonra da ekmeğimizi bölüştüğümüz ve aynı ezanda ibadet ettiklerimizin gazabına uğradık...”

Bunlar savaşı yaşayan bir çocuğun dudaklarından dökülenler...

Gözleri önünde insanların şah damarlarından dökülen kanı gören bir çocuğun dudaklarından neler dökülebilir diye hiç düşündünüz mü?

Rojava Devrimi sırasında Suruç ile sınır komşusu olan bir köye gittim. Saldırlardan etkilenmiş ve viran olmuş bir evdi. Yakınında aileler yıkıntıları arasında çaresiz ve bir o kadar da güçlüydü. Küçük bir çocuk yüzüme gülünce yanına gittim. Ve tebessümle başlayan bir sohbetimiz oldu. Yaşı yedi civarıydı. Üzerinde mavi bir yelek ve zıbın düğmeleri vardı. Ter damlaları altında sıralanmış bir dizi boncuk gibiydi.

Bende konuşurmak için sürekli gözlerimi kaçırmadan yüzüne gülüyordum. Biraz samimi bir sohbet başladı, yaşadıklarını anlatmaya başladı ve savaş onu yaşından büyük gösteriyordu ki konuştukları yaşadıklarıydı...

Annesi ve nenesi yanlarındaydı. Sonra aramızda bir diyalog başlamıştı ki annesi ve nenesi namaz kılmak için bir odaya gittiler. Biraz tepkili ve az biraz da utangaçlığını belli ettirdi o esnada...

“Keko annem namaz kılınca Allahuekber diyor ve secde ediyor, bize saldıran DAIŞ Allahuekber deyip insanlarımızı öldürüyor. Ben anlamıyorum, biri şükrederken diğeri yok ediyor ve aynı şeyi söylüyor “Allahuekber”

**Siyabend Fırat Çetin
Hewler Kürdistan**

Bu sözleri duyunca gerçekten kulaklarımın inanamayıp duyduklarım bir çocuğun sadece savaş portresini yansıtmıyordu. Yaşanmışlığın kattığı bu sözler onu yaşlılarından daha büyük gösteriyordu...

Böylesine büyük bir çocuktuk, savaşın büyüklüğüyle büyük olmak zorundaydık ama o yine de bir çocuktuk...

O esnada Gabriel Marquez'in "Anlatmak İçin Yaşamak" kitabı aklıma geldi. Anlatmak ve anlamak için yaşamaktı an... Yaşanmışlığı anlatabilmek ağır gelmiyordu, karşısındakinin anlaması zor geliyordu...

Yaşam varoluştan bu yana o kadar acımasız bir mücadele ile iç içe ve savaşı gerektiriyordu. Yaşamak için ölmek bir kural haline getirildi.

Sevmek için öldürüyor, ölmek uğruna seviyoruz...

Bu bazen bir toprak parçası, bazen bir fikir bazen bir din, bir aşk ve bazen de bir bayrak ve lider oluyordu.

Ne kadar çok savaşırsak o kadar çok ölüyorduk.

Ölmek uğruna öldürüyor, savaş uğruna yok oluyordu bir halk.

Ve başka bir halk savaşla başlıyordu hayata...

Roja devrimi sırasında aklıma ister istemez din savaşları geldi. Ve aslında da öyleydi.

Az önce küçük bir çocuğun anlattıkları bizim zihnimizi büyüttü...

Biz, o çocuk olamadan o büyüdü. Biz onu tanımadan ve anlamadan o öldü...

Kuran-ı Kerim'de geçen hadise göre siyah bayraklılar türeyecek ve insanlara "Bizler sizin ümmetinizdeniz, diyecekler ama siz inanmayın." demiş...

Düşünmeden edemedim. İslamiyetin yayılışı da savaşlarla olmuştu.

Hangi din haklı hangi ideoloji yanlıştan ziyade her şeyden önce bir savaş vardı ve İslamiyeti kanla kılıçla yayanların yerini bu kez kanla kılıçla temizleyenler almıştı...

Dinler kana bulaştı kanla yayıldı. Tıpkı dünyayı paylaşamayan ve düşünceleriyle kendilerini dünyaya sığdıramayan Adem ve Havva oğlu Habil ile Kabil gibi...

Kardeşler arası savaş mitolojik olarak o dönemden bu döneme yayıldı...

Hayat, canavar bir ipekböceği gibi kozasını hep öldürmekle sevmenin etrafında ördü. Ve insanlar hiç durmadan hep bu iki vazgeçilmez tutkuyu, öldürmeyi ve sevmeyi anlattılar...

Neden öldürdüklerini ve neden sevdiklerini keşfetmeye çalıştılar. Bu arayış içinde aynı zamanda da yok oluş vardı. Bazen sevdikleri için öldürdüler bazen de öldürdükleri için sevdiler.

Bu geliştikçe, cinayetlerini daha da büyütüp savaşları icat ettiler.

İnsanların bir şey uğruna birleşip, hırslı bir şekilde bir araya gelmeleri onları karşı karşıya bıraktı. Ve karşı karşıya gelip aynı anda birçok cinayeti işlemelerine sebep oldu.

Bu savaşlar beraberinde bunu iyi yönetebilecek ve bunu iyi planlayacak komutanlar yarattı.

Komutanlar daha iyi komutan olup başka komutanlardan daha fazla adam öldürebilmek için insanlara "uğruna ölebilecek" kavramları anlatıp "yaşamının" bu uğurda önemli olmadığını anlatmaya başladılar...

Savaşlar büyüdükçe büyüdü geliştikçe gelişti. Beraberinde silah teknolojisini de getirdi, daha uzun süre direnmek için teknolojik bir yaradılış ortaya çıktı...

Siyah ve beyaz hayat savaşından siyah beyaz ekran televizyonlarda yayımlar başladı.

Darbeler, idamlar, işkenceler ve ölümler hep siyah beyaz yansıdı hayatımıza ta ki renkli televizyonlar çıkıp, renksiz ve vahşet dolu bir hayatı bize renklendirip anlattıklarına dek bu savaş sürdü.

Ülkeler en iyi silahı üretmek için birbiriyle adeta yarışır gibi savaştı...

Sınırlar, bayraklar, hükümdarlar, dinler ve hatta

yaşam değişti ama ölüm hiç değişmedi...

Eskiden insanlar yaşamlarını idare edebilmek için yumurta karşılığında buğday, bulgur karşılığında un alıp değişimlerle hayatlarını idare ediyorlardı. Fakat savaşlar bunu farklı bir boyuta taşıdı. Baltalarını tüfeklerle, sapanlarını uçaklarla değiştirerek birbirlerini öldürmeye başladılar...

Hiç durmadan öldürüyorlar ve ölümleri din ve inançlar üstünde kutsallaştırıyorlardı. Ölümlele zaferlerini kutlayıp, uygun adımlarla ve trampetlerle ölümlerini gömüyorlardı...

Her şey değişiyor fakat ölüm tutkusu hiç değişmiyordu...

Savaş yıllar boyu yazarların da hayatını yakından etkiledi.

Savaşı kaleme alan ve en çok da etkilenen Stefan Zweig'a kadar...

Zweig'ın karısının da arkasından intihar etmesi savaşın boyutunun, sevgiden üstün olmadığının göstergesiydi...

Dünya savaşı çıktığı ve insanlar birbirini öldürdüğü için, böyle bir dünyayı daha fazla paylaşmaya tahammül edemeyip intihar etti Zweig...

Fakat o sıralarda Latin Amerika'da savaştan epeyce uzakta ve güvenlikliydi.

Ama başkaları ölürken kendisini güvende hissetmeye dayanamayacak kadar ilgiliydi başkalarının hayatına.

Ve bu ilgiyi kendi hayatıyla ödedi...

Eşi de, Zweig'a olan bağlılığı ve aşkıyla savaşın dehşetini tek başına yaşayamayacağından eşinin arkasından gitti...

Bütün yazarlar ölüme karşı Zweig gibi davranmaz elbet...

Zweig'ın görmeye tahammül edemediği savaşa Hemingway gönüllü gitmişti...

Savaşların, yazarların ilgisini çekmesinin sebebi yazmaları ya da savaşı kaleme almaları değil onu yaşayıp anlatmalarıydı...

Ve sonra dedi ki insanlar;

Nerede döktülirse halkın kanını işte orada doğar öfkemizin şafağı...

Ve hayat kızdır artık ve zaman tarih olacak kadar kızgındır...

Ve can halka fedadır.

Yaşantılar hep ölümlere gebe devam etti. Savaşlar siyasetleşi rantlaşmaya başladı...

Bir savaşın ardında hep doğacak olan bir barış beklendi. Fakat hala savaşa doğan çocuklarımız var.

Barışı bir borç bilenler hep savaştı. Ve bunları canıyla ödediler...

Peki neydi bu barış?

Savaşın ertesi bir gün müydü?

Henüz doğmamış çocuklara hazırlanan bir beşik miydi?

Beyaz bir güvercin ya da bir beyaz bayrak mıydı?

Barış savaşın ertesiydi, savaştan sonra kara bulutlar arasında doğan bir güneş ve yağmur sonrası çıkıp renklendiren bir gökkuşağıydı...

Bugün de savaşı ülke içinde yaşıyoruz.

Halklar birbirine kırdırılıp yok edilmek ve soykırılmak isteniyor.

şimdilerde savaşı yazan yazarlarımızı tutukluyorlar, ensesinden tutup içeri atıyorlar savaşın boyutunu ve nedenini okumayalım diye...

Gazetelerimizi, dergiler ve kitaplarımızı toplatıyorlar gerçekleri bilmeyelim diye...

Televizyonlarımızı kapatıp, insanları susturuyorlar gerçekler kendilerince yandaş medyalarında sahte yansıtılsın diye...

Çocukların sokaklarında sokağa çıkma yasakları uyguluyorlar, çocuklar büyümesin diye... Büyümek için mücadele eden ve savaşan çocukların küçük ölü bedenleri saklanıyor evindeki dondurucularda...

Savaşın çocuklarına oyuncaklar götüren gençler katlediliyor, gelecek nesillere barış değil savaş bırakılıyor...

Çocukların geleceğini, büyüklerinde zihinlerini ve bedenlerini soğutuyorlar...

Gençlerimizi coplayıp, gazlıyorlar üniversite kapılarında fikirleriyle kimseler zehirlenmesin diye...

İnsanlar savaş afişleriyle sandığa gidip, beyaz toroslarla tehdit ediliyordu.

Ya ölürsün ya da öldürürsün seeneği bizi zorluyordu yaşama tutunmaya...

Bizi bizden koruyup, bizi bizle savaştırıyorlardı...

Çanlar savaşlar için çaldı, ezanlar ölümler için okundu.

O günden bugüne, öle-yaşaya ve direnerek geçti.
Savaşın çocukları büyüdü. Kimisi Deniz oldu,
kimisi Eren...

Kimisi Agit, kimisi de Elvan...

Kimisi de bir Polen olup çiçeğin özünden yayıldı...

Yüzyıllardır bu topraklarda yaşayan bir kadim halkı yok etmek mücadelesiyle savaşta tüm silahları kullandılar. Şiileri Araplara katlettirdiler dini kullanarak.

Din adamlarının “Yedi Ermeni’yi öldür, cennete git.” vaazları ve fetvalarıyla Ermenileri ise Kürtlere katlettirdiler.

Cennet uğruna günah işlediler, insanları öldürdüler...

Oysa savaşta sadece bir kazanan vardı o da silah tüccarları ve çıkarıcıları...

Barışın simgesi beyaz bayraklar insanlara kefen oldu ve kana bulandı savaş uğruna.

Çocuklara kıyıldı, ezanlar ve çanlar hep insanların ölümüne adandı.

Ve ne çok öldük yaşamak için...

Babalar, oğullarını gömdü. Analar ise gözyaşları ve topraklarla örttü...

“Benden oldun, benden sonra yaşayıp benden önce öldün...”

Savaşın en acı boyutudur bir babanın oğlunu gömmesi ve bir ananın arkasından ağıt yakması...

Maxmur mülteci kampında bir çocukla küçük bir diyaloga girdik...

Ona her şeyin düzeleceğini söyledim ve yakında bu savaşın biteceğini söylerken,

birden gözlerime baktı ve;

“Biz ne olacağız? Bizim yaşadıklarımız ne olacak? Hiç yaşanmamış mı sayacaklar bizi? Baştan mı başlayacak her şey?”

“Saklambaç oynar mısınız?” diye sordum...

“İyisi mi ben gözlerimi kapatayım. Tüm acılarımız bitene kadar sayayım.

Saklansın enkazdan kalanlar, yıkıntılara...

Ve sobelenmesin gülüşler. ‘Savaş’ dersem çıkmayın, ‘barış’ dersem çıkın...”

Barış nedir diye sormuş çocuk dedesine...

O da “İki savaş arasına sıkışmış ve çıkmak isteyen ve ikinci bir savaşın başlangıcını engellemek için yaşanan bir andır...”

Tüm bu sorular hep savaş içinde barışı aramaktı...

Günümüz dünyasında bunu hep aradık. Ya dağlarda ya da denizlerde...

Hep barış için savaştık...

Savaşın çocukları büyüüp, barışın torunlarına kavuşmak için mücadele etti...

Şimdi savaşın çocuklarından, barışın torunlarını büyütüyoruz...

Ve bir gün gelecek,

Biz savaşın çocukları, barışın torunlarına bunları, yaşadıklarımızı anlatacağız...

Yaşadıkları her günün içinde;

Berkinler, Ceylanlar, Denizler, Uğurlarla ana-caklar...

Her çiçeğin özünde bir Polen ve o Poleni bala dönüştüren bir arı gibi çalışacaklar...

Ve her gün devrim adımlarıyla ve trampetlerle, coşkularla barışa gebe olan anaları karşılayacaklar...

O gün yaşadıklarını kalemlerinden kan damlatmadan yazacaklar...

Geleceğe taşıyacaklar bugünü...

Gülüşlerine Dokunamadığım Çocuklar

Sinan Kurt

"Bir gece, ansızın çatışmaların içinde kaldık ve anladım ki, öldürölme sırası bize gelmişti."

Savaşın korkunç bir yüzünü, ailesiyle birlikte Suriye'nin Düden denen Türkmen kasabasında yaşayan Muhammed dayı böyle özetliyordu. Gecenin bir vakti, "sakallı" denilen bir grup, kasabalarını basmaya gelmişlerdi. Ve halkın dediğine göre bu sakallılar, sözde İslami bir örgütün militanlarından oluşuyordu. Gecenin karanlığıyla adamların karanlık yüzleri birleşmeye başlayınca, sokak lambalarının yerini, ölümün en çirkin hali almaya başladığını söyleyip durdu Muhammed Dayı.

Kısa bir sessizlikten sonra adamların kasabayı basma gerekçelerini soruyorum Muhammed dayıya.

"Kasabaya giren hırsızları, din ve insanlık düşmanlarını temizlemek..." diye cevap verdi.

Verilen bu ironik cevap karşısında bir an için sustum. Sonra Muhammed dayıya dönüp;

"Hırsız, din ve insanlık düşmanı olan kimdi? Binlerce yıldır bu topraklarda yaşayan ve hiç kimsenin inancına karışmayan, toprağına göz dikmeyen sizler mi, yoksa dünyanın neresinden geldiğı belli olmayan ve amaçları sizin topraklarınızda, kendi saltanatlarında bir devlet kurmaya çalışan, sözde o din bekçileri mi?"

Soruyu ona yönelttiğimde, yüzündeki çaresizliğin yerini, emsalsiz bir sinir ifadesi aldı. Ve o sinirli yüz ifadesiyle:

"Hırsız, din, insanlık düşmanı ve yobaz olan asıl onlar. Binlerce yıldır bu topraklarda biz vardık. Topraklarımızı işgal etmeye gelen böyle insanların haklı hiçbir tarafları olamaz. Sigara içmeyi, kadınların dışarı çıkmasını yasaklayan, çocukları kaçırıp beyinlerini sadece öldürmeye yönelik kirleten ve amaçları için gözlerini kırpmadan insan öldüren bir zihniyet, asıl din düşmanıdır..."

Militanlar bir gece vakti basmışlardı kasabalarını. Rastgele sağa sola ateş edip, kasabayı kendi imkânlarıyla savunmaya çalışan insanları, hunharca katletmişlerdi. Muhammed dayının yeğeni, o ara evinin bahçesinde olduğu için, o kör kurşunlardan biri denk gelmişti boynuna ve hemen oracıkta can vermiş. Ve kim bilir, o gece kaç insan katledilmişti. Sabah uyandıklarında, kendileri için yeni bir hayat başlamıştı. Çünkü yaşam alanları, insani yönlerinden uzaklaşanlar tarafından işgal edilmişti...

Geceden kalma ölülerini ne yapacaklarını bilemez halde olan halk, canını kurtarmak için kasabadan kaçmaya başlamıştı. Muhammed Dayı ve ailesi, ilk iki gün yoğun çatışmaların içinde kalmışlar. Halep'ten bir grup muhalif, kasabayı tekrar almak için sakallı denen grupla çatışmaya gelmişlerdi. O kadar yoğun çatışmışlardı ki, Muhammed Dayının torunları, silahların sesinden delirecek duruma gelmişler. Muhammed Dayı, yaşananlara daha fazla dayanamayarak eşini ve torunlarını arabaya bindirip, kendi zeytin tarlasına doğru sürmüş. İlk başta bunu bir çözüm olarak görmüş ama keskin şubat soğığu bu kaçışlarına izin vermemiş. Soğıktan ölmek için, çaresiz evlerine geri gelmişler. Diğer gün başka bir köyde olan teyze kızının yanına gitmişler. Orda da iki gün kalıp, geri gelmişler evine. Ona neden daha fazla kalmadıklarını sordum. Oda; "kimseye rahatsızlık vermek istemiyorum" dedi.

Muhammed Dayı artık son çareyi, Türkiye'ye kaçmakta bulmuş. Sabahın köründe evden çıkmışlardı. Yolda "sakalçı" denilen grubun militanları yollarını kesmişler. Ve söylediğine göre, 16-17 yaşlarında üstünde sadece siyah elbiseleri olan bir militan, kendisini arabadan indirip sert bir şekilde kendisinde sigara, silah gibi şeylerin olup olmadığını sormuş. Silahı zaten yoktu. Önceden de sigarasını eşine vermişti. Çünkü militanların kadınların üstünü aramadığını biliyordu. Bir paket sigara hayatına mal olabilirdi. Sözde din bekçilerinin zih-

niyetine göre, İslam bunu yasaklıyordu. Oysa dinde zorlamanın yeri yoktu...

Muhammed dayılar tehlikeli bir yolu atlatıp "Es-seleme" dedikleri Suriye sınır kapısına gelmişlerdi. Orda da çatışmaların ortasında kalmışlar. Sınır kapısı Esad'a karşı savaştan muhaliflerin kontrolündeydi. Sakalçı denen grup da, bu sınır kapısını ele geçirmek için ha bire kapıya saldırı düzenliyorlardı. Sabaha kadar çatışmaların arasında kalan Muhammed Dayılar, tampon denen bölgenin kapısı açılınca, erkenden Türkiye gümrüğüne gelmişler. Sabah uyanır uyanmaz arabalarını en önde gördüm. Nereye gideceklerini sordum onlara. "Gaziantep'e gidiyoruz" dediler. İşlemlerini bitirip beraber Antep yoluna koyulduk. Onlarla tanışmam, bu şekilde başlamıştı...

O anlattı ben dinledim, o anlattı ben lanet ettim savaşa, o anlattı benim içimden hayatlar sönmeye devam etti.

Savaştan önce Halep'te yaşıyorlarmış. Suriye'ye makine parçaları satan bir Türk firmasının temsilciliğini yapıyormuş. Hali vakti yerindeymiş kısacası. Savaşın başlamasıyla evlerini bırakıp kasabalarına dönmek zorunda kalmışlar. Ölümünden kaçıp tekrar ölümün ortasında bulmuşlar kendilerini. Halep'teki evleri yağmalanmış, bir oğlu Libya'ya, biri Türkiye'ye kaçmış, diğer oğlunu da katletmişler.

İkide bir bana dönüp: "Söyle evladım nereye, kime sığınayım. Toprağımdan kaçmak zorunda kaldım. Öldürülen oğlumun, yeğenimin hesabını kimden sorayım?"

O bana bakıp çaresizliğini anlatıyordu, ben ise kendi çaresizliğimin içinde yok oluyordum. Bir savaşa tanık olup ve savaşın karşısında sadece seyirci kalmak, en büyük çaresizlikti benim için.

Onun anlattıklarının acısından biraz uzaklaşmak için, arka koltukta oturan iki kız torunuyla ilgilenmeye başladım. Biri altı diğeri yedi yaşındaydı. Altı yaşında olanın ismi Elif, diğerininki ise Zeynep'ti. O kadar masum, o kadar sevimliydi ki, onlara her baktığımda yaşamın sadece temiz yüzünü görüyordum. Ve kafamdaki şu sorunun cevabını bir türlü bulamıyordum.

"İnsan, nasıl olur da bu günahsız çocuklara kıyabiliyor?"

Onlarla hem Türkçe hem de çok az öğrendiğim Arapçayla konuşmaya çalıştım. Ben onlarla konuş-

maya çabalıyordum tebessümlü bir yüz ifadesiyle, onlar ise karşımda sönük bir ifadeyle, sadece bana bakıyorlardı. Antep'e gelene kadar da hiç konuşmadılar benle. Sonra neden benle konuşmadıklarını düşünüp durdum. Aslında neden belliydi. Ben onlara yabancı geliyordum. Ve birkaç gün önce, yaşadıkları yeri cehenneme çevirmişlerdi yabancılar...

Benimle konuşmak istememekte haklıydılar. Çünkü son üç yıldır, dünyanın birçok ülkesinden gelen yabancılar, ülkelerini korkunç bir mezara çevirmişlerdi. Hepsinin de tek bir amacı vardı:

"Ülkeye adil bir düzen getirmek..."

Hepsinin de amacı adil bir düzendi. Ama bu düzenleri için binlerce insanı katledip yerinden yurdunda sürgün etmeyi bilmişlerdi. Oysa adil bir düzende, her şey insanın insanca bir yaşam sürmesi içindi...

Ah, o tertemiz masum kız çocukları, bir bilselerdi yeryüzündeki bütün savaşa ne kadar lanet edip karşı durduğumu... Bir bilselerdi, belki o masum yüzlerinden bana bir gülüş dokunurdu. Ama şimdi bilmeyeceklerdi bunu. Yaşadıkları coğrafya da bunca işgalci güç varken, belki de hiç bilmeyecekler...

Yolun sonuna doğru gelmeye başlamıştık. Onlar için bir adım sonrası bilinmezlik, benim içinse çaresizlikti. Sabah olup tekrar işe gidecektim. Ve farklı bir drama şahit olup gene seyirci kalacaktım.

Yolun sonuna vardığımızda Muhammed Dayı; "Neden bu kadar detaylı soru sordunuz bana?" "Yazmak için" dedim. Yazmak için dediğimde, yüzündeki korku hemen kendini ele verdi.

"Aman evladım, ismimi falan yazma ne olur, yazacağın şey bir gün ölümümüze neden olabilir."

Sustum kaldım bir an. Ben, sadece bu lanetli savaşı, bu savaşın getirdiklerini yazmaya çalışan kendi halimde biriydim. Sonra kendime geldiğimde:

"Merak etme Muhammed Dayı. Kim olduğunu kimse bilmeyecek. Ama bu savaşın hayatlarınızı nasıl çaldığını, savaşların insanı ne kadar kirlettiğini bir gün herkesin bilmesi için, yazmaktan vazgeçmeyeceğim" dedim.

Vedalaşırken, elimi çok sıkı tuttu. El sıkmasından beni anladığını anlamıştım. Eşine hoşçakal dedim ve o da gülümseyerek karşılık verdi. Torunlarının yüzündeki ifade ise aynıydı. Onların karşılarında duran bir yabancıydım hala ve öyle kalarak uzaklaştılar ben-den...

Şubat 14

ZAMANSIZ

Aysel Hoşgit

Sabaha karşı uykuya dalmak üzereyken büyük bir gürültüyle yatağımdan sıçradım. Dışarıdan gelen sesi çöp kamyonunun çıkardığını anlayınca derin bir nefes aldım. Terlemiştim. Kalkıp bir bardak su içtim. Aylardır huzurum yoktu. Günlerdir uyuyamıyordum. Ayaklarım bedenini taşıyordu artık. Yemek yerken lokmalar boğazıma diziliyordu. Banyoya geçip elimi yüzümü yıkadım. Aynadaki görüntümden korktum. Gözlerim yuvalarından fırlamış farklı bakıyordu sanki. Bu durumdan kurtulmanın tek yolunun gitmek olduğuna karar verdim. Sırt çantama çarçabuk günlük ihtiyaçlarımı karşılayacak eşya koyup evden çıktım.

Huzuru aramak değildi gitmek istememdeki amacım. Aylardır televizyondan duyduklarım, gördüklerim ya da göremediklerimdi. Kendimi büyük bir yalanın içinde sıkışmış hissediyordum. İlk otobüse atlayarak düştüm yollara. Arkalarda cam kenarında bir yer bulabilmıştim. Yorgundum, beynim yorgundu, ruhum yorgundu. Yerime oturup, otobüs hareket edince başımı koltuğa yaslayıp gözlerimi kapattım. Araba sarsılarak yola koyuldu. Beni nelerin beklediğini düşünerek gidiyordum işte. Korkuyordum. Göreceğim şeylerin ruhumu daha derinden yaralamasından değildi

korkum. Aylardır acıların her türlü-sünü yaşamış insanların yüzüne bakabilme cesareti bulamayacak olmamdı.

Birinci yer.

Uzaktan uğultulu bir kalabalık gördüm. Resmi bir binanın önüne oturmuş kadınlı erkekli bir grup insanın endişeli bekleyişlerini merak ederek yanlarına yaklaştım. Günlerdir burada oldukları solmuş yüzlerinden ve donuk bakışlarından anlaşılıyordu. Bu insanlar isimleri okunarak binanın içerisine alınıyor bir süre sonra çıkıp, aynı yerlerine çöküp, sessizce beklemeye devam ediyordu. Son çıkan kadın çılgınlıklar arasında bir şeyler söylüyordu. Anlamadım. Çekinerek yaklaştım yanına bu, siyahlar giyinmiş beyaz başörtülü kadına “Ne oldu?” diye sordum kısık bir sesle. Öfkeli ve ıslak gözleriyle baktı kadın. İçimi delen bu bakışlar ürkütmüştü beni. Bir taraftan diğerleri de etrafını sarmış, verilecek cevabın yakıcılığına hazırlanıyor gibiydiler. “Ayakları yok!” diye ba-

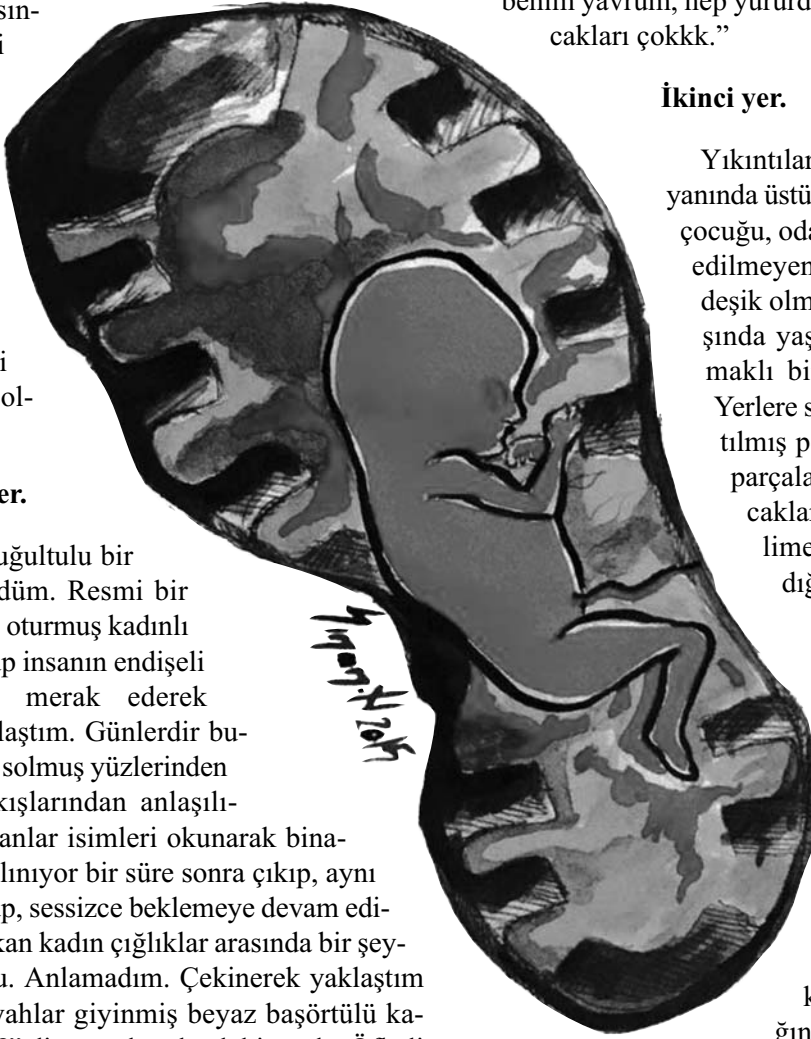
ğırıldı kadın. Yere bağdaş kurarak oturmuş dizlerini kırarcasına yumrukluyor, bir yandan da “Oğlumun ölü bedeninin yarısı başka bir şehrin morgundaymış!” diye haykırıyordu. “Nasıl yaptınız, niye öldünüz oğlum, ne istediniz bacaklarından?” diye sürdürdü ağlamasını.

Acıdan kenetlenmiş ellerinde bir resim tutuyordu. Bisikletin üzerinde gözlerini ufka dikmiş yakışıklı genç bir adamdı resimdeki. “Her gün gazete dağıtırdı benim oğlum, bir de çok güzel koşardı çok,” “hiç durmaz iyi şeyler olsun diye yürürdü benim yavrum, hep yürürdü,” “çok güzeldi bacakları çokkk.”

İkinci yer.

Yıkıntılar arasında bir kadın, yanında üstü başı çamurlu bir kız çocuğu, oda mı mutfak mı ayırıtılmeyen bir bölmede, delik deşik olmuş buzdolabının başında yaşlı görünümüne ağlamaklı bir adam duruyordu. Yerlere saçılmış giysiler, yırtılmış posterler, fotoğraflar, parçalanmış biblolar oyuncaklar, içindekilerin lime lime edildiği çeyiz sandığı ve başında hıçkırığa ağlayan genç kız.

Kadına yaklaştım önce. Eteklerinin altına bir şeyler saklama telaşıyla baktı kadın. Kız çocuğuna seslendi kendi dilinde. Kucağında tomar halinde bir yığın çamaşırda koşarak geldi kız çocuğu. Getirilenleri de çarçabuk elindeki torbaya sokuşturmasından anladım, “Gösterme kimseye ayıp.” diye seslenmişti anne küçük kızına. İç çamaşırının etrafa saçılmasından

utanmış, onuru kırılmıştı besbelli. “Buradan bir sapık ordusu geçmiş anlaşılır.” diye duvara yazılmış bir yazıyı gösterdi eliyle. “Kızlar biz geldik siz yoktunuz”.

Yaşlı görünümlü adama yaklaştım. Kırılmış mutfak rafları, kirletilip yerlere saçılmış tencere, tava, tabak çanak ve hurdaya dönmüş beyaz eşyalar arasında çaresizce bakınan adam, “Mutfağı yenilemiştik, daha buzdolabının taksiti bitmedi.” dedi çatalaşmış sesiyle. “Ne yapalım, cana gelmesin de mala gelsin.” diyerek sildi gözyaşlarını elinin tersiyle. “Öte mahallede teyzemin civan gibi iki oğlunu katlettiler, ölülerini arıyorlar günlerdir. Nereye götürdüler belli değil. Bu acılar bir gün bitecek, biz bitmeden.” dedi, duvardaki kırmızı boyayla yazılmış bir yazıya bakarak. “**Kökünüzü bitireceğiz**”

Genç kıza yöneldim bu kez. Ağlamaktan kızarılmış iri kara gözlerini kırparak kaldırdı kafasını, kararlı bir sesle “Benim yolum belli artık, duramam buralarda.” dedi gururla. “Hoş yaşanacak durum bırakmadılar, bak halimize.” Yeşil, sarı, kırmızı renkli bir elbiseyi göstererek “Bak bunu ben diktim, Newroz’da giyecektim, parçalamışlar. Bunları da ben işledim, hepsi benim göz nurum.” diye hayıflandı yıkıntılar arasından parıldayan işlemeleri göstererek. “Okul bitince evlenecektik sözlümle, o da yok artık, okul da yok” dedi ve ekledi. “Benim yolum belli artık, gidiyorum dağa.”

Üçüncü yer.

Yerle bir olmuş bir apartman, yan tarafında mağara kapısına benzeyen büyük bir oyuk, kapkara olmuş oyuktan içeri girmeye çalışan insanlar. Ellerinde fenerler, mumlar, lambalar, yüzleri karsarı, yüreklerinin acısı gözlerine vurmuş, diller suskun. Takip ettim sessizce kadınlı erkekli bu grubu. Moloz yığınlarına tutunarak aşağıya inmeye başladılar. Toz duman arasından gelen yanık kokusu ortalığı sarmıştı. Bodruma doğru yaklaştıklarında sesler yükselmeye başladı. Hep bir ağızdan söylenen ağıt çığlıkları çarpı bodrumun kara duvarlarına. Bir anne “Kızımın gözleri yok, nerde gözleri?” diye elinde fenerle aranıyordu. “Ne güzel bakardın yeşil gözlerinle, çok aç çektin mi

yavrum.” Bir baba “Bu benim oğlumun kolları, tanırım onları çok güçlüdür.” Başka bir ses “Sarı sapsarı saçları yanmış.” Ardından “İşte yüzü, çenesinden tanıdım, gülerken ölmüş.” diye acıdan ter top olmuş, inleyen baba. Uğultular ve yıkıntılar arasında, bu dar isli bordum katında, sesler seslere, yüzler yüzlere, bedenler bedenlere, acılar acılara karıştı. Söz bitti.

Ve zaman bitti, yol bitti. Zaman nasıl bir zamandı? Bu zamanda, bu olanlar neydi? Ve neresindeydi insanlık zamanın? Sorular beynimde çoğalıp birbiriyle çarpıştı. Yüreğimin ağır iki değirmen taşı arasına sıkıştığını hissettim. Gördüklerimin korunç bir rüya olmasını istedim. Başka bir zamana uyanmak yâda hiç uyanmamak istedim. Ya da bütün suskun diller yerine konuşmak, sağır kulaklara bağırarak istedim. Nafile, kaç zamandır yeri göğü sarsan bu çığlıklar duyulmuyordu işte. Bütün bunları düşünmekten gücüm tükenmişken yolculuğun sonuna gelmişim...

Son durak...

Nereye geldiğimin ayırımına varmak için bir sigara yakıp etrafına bakındım. Sabah olmak üzereydi. Koyu bir sis arasından güneş hafiften yüzünü göstermeye, gökyüzünü kızıla boyamaya başlamıştı. Uzaktan bir müzik sesi geldi kulağıma. Gözlerimi sese doğru çevirdim. Güneşin doğduğu yerde halaya durmuş insanların gölgesini gördüm. İçimi hüznünlü bir neşe kapladı. Yakınlarına gideyim diye düşünürken kalabalıktan ayrılan birinin bana doğru koştuğunu gördüm. Güzel koşuyordu, sarı dalgalı saçları rüzgârda savruluyordu. İki elinde tuttuğu meşaleleri vardı. Bedenini saran sarı yeşil kırmızı uzun elbisesiyle adeta bir abideyi andırıyordu. Gülüşü mavi bir aydınlık yaydı ortalığa. Yeşil gözlerindeki o bakış dünyaları devirecekmiş gibi güçlü, bütün evreni ısıtacak kadar sıcaktı. İşte gerçek buydu. Ölmemişler ölmemeliler. Onlar sarsılmaz zamanın çocukları...

SON KURŞUNU KENDİNE SAKLAR MİLİTAN

Güneş Helvacı

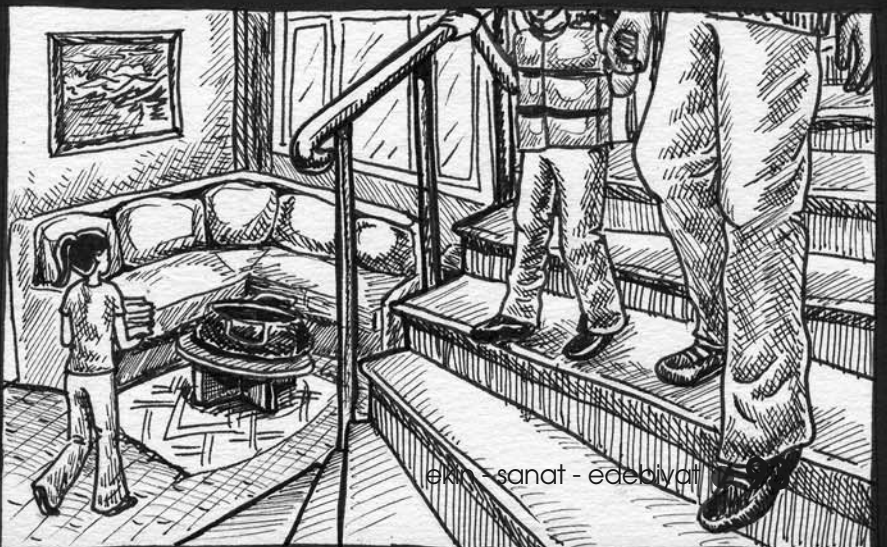
‘cizre’de son kurşunu kendine saklayan militan: Ercan Bişkin’e..

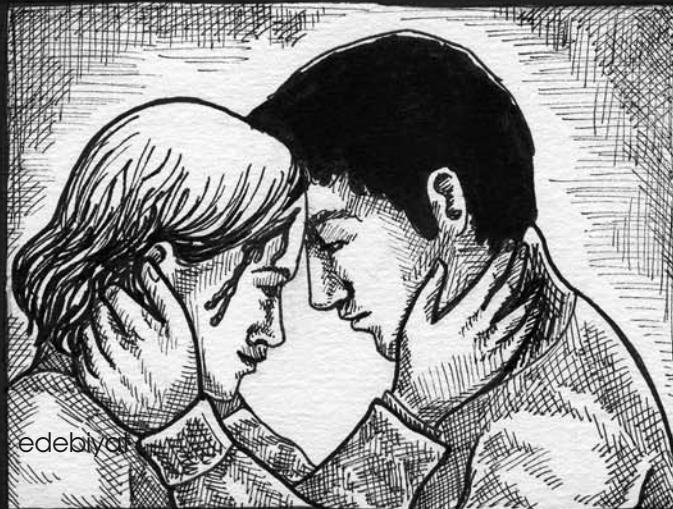
Nasıl bir dehşettir
Gözlerimin gördüğü
Ölüyor azınlıklar cesurca
Ordular kuşatmasında
Çıplak ayak, çıplak silah
Dağlar yaralı, dağlar öksüz
Ayaz vurmuş sırtına
Ayaz değmiş eline yüzüne
Mora kesmiş dudakları
Yüreği titrer, yüreği
Soğuktan değil, vurulmalardan,
özgürlüğün hapsedildiği esaretle
Kopmuş bilekleri kelepçelerden
Daha taze filizler iken
Biçilmiş başları
Kökleri toprağa aşık
Tohumları biçilenecek
Boy verecek göğe gülümseyerek
Taze can, taze kan olacak
Ana renklerin güzelliğinde
Son kurşunu kendine saklar militan

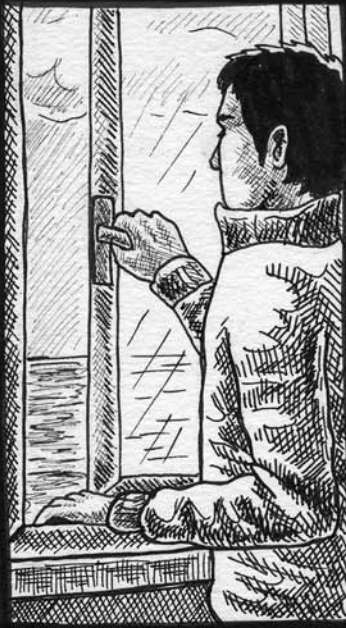
Pargasının cebinde tek içimlik tütünü
Avuçlarında barut kokusu
Son kez burnuna kokmakta
Ölüm gelir, başın gözün üstüne
Onca kayıp içinde
Yaşamak biz aptalların işi
Son kurşunu kendine sıkır militan
Acılarına, kayıplarına, umutlarına sıkır
Onca ceset içinde
Nefes almak biz aptalların işi
Son kurşunu kendine saklar militan
Sözler kifayetsiz şiirler anlamsız
Bütün yaşanmışlık ölür
Zamanlar dönmez orda kalır
Yaşama dair ne varsa
Onun cansız bedeninde kilitlenir
“Cizira Botanda bir militan ölür”
Mem û Zîn’in aşklarının yeşermişliğinde
Gözlerimin gördüğü dehşettir artık
Güzel olan her şeye inancımı yitirdim...

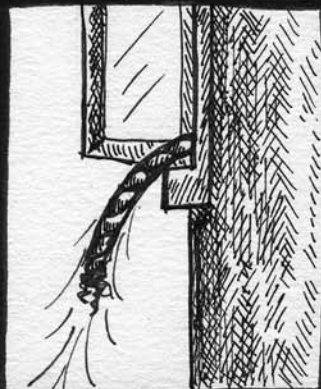
Uçurum

S.Ş.

yazının başlangıcı ön kapak içindedir.

Biraz daha vadinin tabanına yakın uçtu ve koyun hemen yanındaki tepenin üzerine doğru yükseldi, yükseldi. İşte oradaydı köy, sanki binlerce yıldır aynı evler, aynı tozlu yol, aynı yüzler, aynı yaşam alışkanlıklarıyla oradaydı. Bu kez, tozlu yollarında çocukların çığlık çığlığa koşturmalarını duyamadı. Tarlalar sanki terk edilmiş gibi. Hayvanlar, koyunlar, sığırlar, kapatıldıkları ahırlarda sessizce bekliyor, havadaki o ağır hüznü bozmaya korkarak bakıyorlardı birbirlerine.

Şahin bütün bunları gördü. Keskin kulakları, biraz ötede çalışmaya başlayan motor seslerini hemen duydu, köyün meydanına doğru yavaşça süzüldü. Ve işte o zaman gördü, Nurhak'ı kaç gündür yaşamsız, nefessiz bırakan ölümün gölgesini. Giysilerinden sızan kan kurumuş üç insan ölüsü yan yana konmuş, köyün meydanında bekleyen askerlerin karanlık gölgelerinin erişemediği bir aydınlık içinde yatıyordu. Motorları çalışan cemselerin ardına elleri bağlı konulmuş gençleri gördü şahin. Acıdan mı, yenilginin kahrından mı, büyük hayallerin boşa çıkışından mı, her nedense, nabızları yok gibi öylece bakıyorlar; ayaklarının ucuna doğru bir yerlerde uzanıp giden baş döndüren uçuruma. Köy meydanındaki üç ölüyü yükleyip cemseye, köyü toza bulaya bulaya uzaklaştı Nurhak'tan askerler. Onlar buradayken, yaşam gizlenmişti bir yerlere, onlar gittikten sonra da çıkmadı ortaya, uzayıp giden sessizlik rüzgârın kaldırdığı tozdan başka bir harekete izin vermedi bir türlü.

Aldı başını gitti şahin, köyü ardında bıraktı, sonra ekili tarlaları daha uzaktaki küçük meyve bahçelerini geçti, yükseldi, yükseldi, yeşil çayırların iri tozlarla kaynaştığı yamaçları ardında bıraktı, çıplak ve kızgın kayaların üst üste konmuşçasına durduğu tepelere ulaştı.

Yaşam bir yerlerdeydi mutlaka, onu böyle güneşin altında değil, koyu gölgelerde, duldalarda, mağaralarda aramalıydı. Köyde görmüştü, yaşamı kovalayan o haki renk gittikten sonra bile boşlukta sallanmıştı kendi çığlığı. Açlık, ah o derf, elbette çekilir birkaç gün, nasılsa bulunur bir yılan, bir sıçan, bir kertenkele. Ama çıplak yamaçlara kadar ulaşan kaval sesleri, kazma ve balta gürültüleri, hep bir ağızdan söylenen gülen, ağlayan türkü çınlamaları olmadan, Nurhak yaşama kavuşamazdı.

Yayınevimizden ya da genel dağıtımdan temin edebilirsiniz.

**Genel
Dağıtım**

emekkitap

Asmalı Mescit Mahallesi Ensiz Sokak No:3

Tünel Geçidi İşhanı A Blok Kat:2 Beyoğlu-İstanbul

Tel: 0212 245 87 01 | Fax: 0212 671 68 13 | www.emekkitap.com

**HAZİRANDA
ÖLMEK
ZOR**

